

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM BÖLÜMÜ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI PROGRAMI

**YARATICI DÜŞÜNME BECERİSİNİN İLKÖĞRETİM
6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ÖĞRENCİ BAŞARISI ÜZERİNDEKİ
ETKİLİLİĞİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Deniz ÖZTÜRK

İstanbul, 2010

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM BÖLÜMÜ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI PROGRAMI

**YARATICI DÜŞÜNME BECERİSİNİN İLKÖĞRETİM
6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ÖĞRENCİ BAŞARISI ÜZERİNDEKİ
ETKİLİLİĞİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Deniz ÖZTÜRK

Danışman:
Yrd. Doç. Dr. Hamza AKENGİN

İstanbul, 2010

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM BÖLÜMÜ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI PROGRAMI

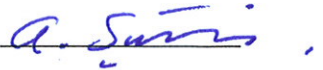
Deniz ÖZTÜRK tarafından hazırlanan YARATICI DÜŞÜNME BECERİSİNİN İLKÖĞRETİM 6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ÖĞRENCİ BAŞARISI ÜZERİNDEKİ ETKİLİLİĞİ başlıklı bu çalışma 21.07.2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmzalar

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Hamza AKENGİN

Üye : Doç. Dr. Ahmet ŞİRİN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Hülya KAYALI

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
TABLolar LİSTESİ	iii
RESİM LİSTESİ	v
ÖNSÖZ	vi
ÖZET	viii
ABSRTRACT	ix

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. PROBLEM	1
1.2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR.....	7
1.2.1. Yapılandırıcılık (Oluşturmacılık, Constructivizm) Yaklaşımı ve Sosyal Bilgiler Ders programı.....	8
1.2.1.1. Bilişsel yapılandırıcılık.....	11
1.2.1.2. Sosyal yapılandırıcılık.....	11
1.2.1.3. Piaget ve Vygotsky'nin yapılandırıcı kuramlarının benzerlik ve farklılıkları	12
1.2.2. Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşünme.....	15
1.2.2.1. Yaratıcı düşünme süreci.....	17
1.2.2.2. Yaratıcılık ve zekâ.....	21
1.2.2.3. Yaratıcı bireyin özellikleri	22
1.2.2.4. Yaratıcı bireyler ve okul.....	23
1.2.2.5. Yaratıcı düşünme becerisinin eğitimde ki yeri.....	27
1.2.2.6. Yaratıcı düşünme ve sosyal bilgiler	29
1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI	32
1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	34
1.5. SAYILTILAR	36
1.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	36

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMANIN DESENİ	37
2.2. ÇALIŞMA GRUBUNUN SEÇİMİ.....	38
2.3. ÇALIŞMA GRUBUNUN ÖZELLİKLERİ.....	38
2.4. ARAŞTIRMA MODELİ.....	43

2.5. DENEYSSEL İŞLEMLER.....	44
2.6. VERİ TOPLAMA TEKNİK VE ARAÇLARI.....	45
2.6.1. Akademik Başarı Testi.....	46
2.6.2. Piaget'in Concrete – Operational Reasoning Test.....	46
2.6.3. Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği.....	46
2.6.4. Anket.....	46
2.7. VERİ KAYNAKLARI.....	47
2.7.1. Verilerin Analizi.....	47

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

3.1. GRUPLARIN SINIF MEVCUTLARI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI.....	48
3.2. NİCEL VE NİTEL VERİLERE AİT BULGU VE YORUMLAR.....	51
3.2.1. 1. Alt Probleme Ait Nicel Bulgu Ve Yorumlar.....	51
3.2.2. 1. Alt Probleme Ait Nitel Bulgu ve Yorumlar.....	54
3.2.3. 2. Alt Probleme Ait Nicel Bulgu ve Yorumlar.....	62
3.2.4. 1. 2. Alt Probleme Ait Nitel Bulgu ve Yorumlar.....	64
3.2.5. 2. 3. Alt Probleme Ait Nicel Bulgu Ve Yorumlar.....	68
3.2.6. 4. Alt Probleme Ait Nicel Bulgu Ve Yorumlar.....	69
3.2.7. 5. Alt Probleme Ait Nicel ve Nitel Bulgu Ve Yorumlar.....	71
3.2.8. 1.2.5. Alt Probleme Ait Nicel Bulgu ve Yorumlar.....	74
3.2.9. 6. Alt Probleme Ait Nicel Bulgu ve Yorumlar.....	79

BÖLÜM IV

SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.1. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	81
4.2. ÖNERİLER.....	87

EKLER

EK 1: ÖĞRENCİ TANIMA ANKETİ.....	96
EK 2: TUTUM ÖLÇEĞİ.....	99
EK 3: ÜLKEMİZ VE DÜNYA ÜNİTESİ DEĞERLENDİRME SORULARI ..	100
EK 4: ÜLKEMİZ VE DÜNYA ÇALIŞMA KAĞITLARI.....	105
EK 5: ELEKTRONİK YÜZYIL DEĞERLENDİRME SORULARI.....	109
EK 6: ELEKTRONİK YÜZYIL ÜNİTESİ ÇALIŞMA KAĞITLARI.....	114
EK 7: PİAGET'İN CONCRETE – OPERATIONAL REASONİNG TEST.....	119
EK 8: ARAŞTIRMA İZİNİ.....	134

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1:	Anne ve Baba Öğrenim Düzeyi	39
Tablo 2:	Anne ve Baba Çalışma Durumu.....	39
Tablo 3:	Ailenizin Ortalama Aylık Geliri.....	40
Tablo 4:	Siz Dâhil Kaç Kişilik Bir Ailesiniz?	40
Tablo 5:	Evde Kendinize Ait Bir Çalışma Odanız Var Mı?.....	40
Tablo 6:	Bütün Aileyi İlgilendiren Bir Karar Alınması Gerektiğinde Kararı Kim Verir?	41
Tablo 7:	Bizim Evde Herkes İsteddiği Şekilde... ..	41
Tablo 8:	Sizce En Sevdiğiniz Ders Nedir?	42
Tablo 9:	Boş Zamanlarınızda Ne Yaparsınız?.....	42
Tablo 10:	Ne Sıklıkla Kitap Okursunuz?	43
Tablo 11:	Ne Tür Kitaplar Okursunuz?.....	43
Tablo 12:	Grupların Sınıf Mevcutlarına Ait Frekans ve Yüzdeleri.....	49
Tablo 13:	Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Akademik başarı testi Ön test, Son Test ve Hatırlama Testi Normallik Dağılım (Nonparametric Test) Sonuçları	49
Tablo 14:	Elektronik Yüzyıl Ünitesi Akademik Başarı Testi Ön Test, Son Test Normallik Dağılım (Nonparametric Test) Sonuçları	49
Tablo 15:	Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Normallik Dağılım (Nonparametric Test) Sonuçları.....	50
Tablo 16:	Piaget Kâğıt Kalem Testi (Concrete – Operational Reasoning Test) Normallik Dağılım (Nonparametric Test) Sonuçları	50
Tablo 17:	1 Deney Grubu Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Akademik Başarı Testi Ön Test, Son Test ve Hatırlama Testi Puanlarına İlişkin Tekrarlı Ölçümler İçin Tek Faktörlü ANOVA (One Way ANOVA For Repeated Measures) Sonuçları.....	51
Tablo 18:	2 Deney Grubunun Elektronik Yüzyıl Ünitesi Akademik Başarı Testi Ön Test, Son Test ve Hatırlama Testi Puanlarına İlişkin İlişkili Örneklemeler için T - Test (Paried Samples T Test) Sonuçları	53
Tablo 19:	3 Kontrol Grubu Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Akademik Başarı Testi Ön Test, Son Test ve Hatırlama Testi Puanlarına İlişkin Tekrarlı Ölçümler İçin Tek Faktörlü ANOVA (One Way ANOVA For Repeated Measures) Sonuçları.....	53
Tablo 20:	4 Kontrol Grubunun Elektronik Yüzyıl Ünitesi Akademik Başarı Testi Ön Test, Son Test Puanlarına İlişkin İlişkili Örneklemeler (Paried Samples T-Test) İçin T -Test Sonuçları.....	53
Tablo 21:	1 Deney ve Kontrol Gruplarının Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Akademik Başarı Testi Son Test Puanlarına İlişkin “Bağımsız t – Testi” (Independent Samples T Test) Sonuçları	62

Tablo 22:	2 Deney ve Kontrol Grupların Elektronik Yüzyıl Ünitesi Akademik Başarı Testi Son Test Puanlarına İlişkin “Bağımsız t – Testi” (Independent Samples T Test) Sonuçları	62
Tablo 23:	3 Deney ve Kontrol Grupların Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Akademik Başarı Testi Ön Test Puanlarına İlişkin “Bağımsız t – Testi” (Independent Samples T – Test) Sonuçları.....	63
Tablo 24:	4 Deney ve Kontrol Gruplarının Elektronik Yüzyıl Akademik Başarı Testi Ön Test Puanlarına İlişkin “Bağımsız t – Testi” (Independent Samples T Test) Sonuçları	64
Tablo 25:	Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Deney Grubu Ön Test, Son Test, Hatırlama Testi Puanlarının Cinsiyet Değişkeni MANOVA Analiz Sonuçları.....	68
Tablo 26:	Elektronik Yüzyıl Ünitesi Deney Grubu Ön Test, Son Test, Puanlarının Cinsiyet Değişkeni MANOVA Analiz Sonuçları	69
Tablo 27:	1. Deney ve Kontrol Grupların Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Son Test “Bağımsız t Testi” (Independent Samples T Test) Analizi Sonuçları.....	70
Tablo 28:	2. Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Ön Test “Bağımsız t Testi” (Independent Samples T- Test) Analizi Sonuçları.....	71
Tablo 29:	1. Deney ve Kontrol Grubu Piaget Kâğıt Kalem Testi (Concrete–Operational Reasonning Test) Son Test İlişkili Örneklem T Testi (Paried Samples T Testi) Sonuçları.....	71
Tablo 30:	1. Deney ve Kontrol Grubu Piaget Kâğıt Kalem Testi (Concrete–Operational Reasonning Test) Beceri Ölçeği Ön Test İlişkili Örneklem T Testi (Paried Samples T Testi) Sonuçları	73
Tablo 31:	2. Deney Grubu Ön Test ve Son Test Piaget Kâğıt Kalem Testi (Concrete– Operational Reasonning Test) İlişkili Örneklem T Testi (Paried Samples T Testi) Sonuçları.....	73
Tablo 32:	3 Kontrol Grubu Ön Test ve Son Test Piaget Kâğıt Kalem Testi (Concrete– Operational Reasonning Test) İlişkili Örneklem T Testi (Paried Samples T Testi) Sonuçları.....	74
Tablo 33:	1. Deney Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre Ön Test ve Son Test Piaget Kâğıt Kalem Testi (Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri Ölçeği Manova Sonuçları	79

RESİM LİSTESİ

Resim 1: Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Çalışma Kağıdı.....	55
Resim 2: Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Çalışma Kağıdı.....	55
Resim 3: Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Çalışma Kağıdı.....	56
Resim 4: Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Çalışma Kağıdı.....	57
Resim 5: Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Çalışma Kağıdı.....	57
Resim 6: Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Çalışma Kağıdı.....	58
Resim 7: Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Çalışma Kağıdı.....	59
Resim 8: Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Çalışma Kağıdı.....	60
Resim 9: Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Çalışma Kağıdı	60
Resim 10:Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Çalışma Kağıdı.....	61
Resim 11: Elektroni yüzyıl Ünitesi Performans Ödevi	65
Resim 12: Elektroni yüzyıl Ünitesi Performans Ödevi.....	65
Resim 13: Elektroni yüzyıl Ünitesi Performans Ödevi.....	66
Resim 14: Elektroni yüzyıl Ünitesi Performans Ödevi.....	67
Resim 15: Elektroni yüzyıl Ünitesi Performans Ödevi.....	67
Resim 16: Elektroni yüzyıl Ünitesi Performans Ödevi	68
Resim 17: Elektronik Yüzyıl Ünitesi çalışma kağıdı.....	75
Resim 18: Elektronik Yüzyıl Ünitesi çalışma kağıdı	76
Resim 19: Elektronik Yüzyıl Ünitesi çalışma kağıdı.....	77
Resim 20: Elektronik Yüzyıl Ünitesi çalışma kağıdı.....	78
Resim 21: Elektronik Yüzyıl Ünitesi çalışma kağıdı.....	78
Resim 22: Elektronik Yüzyıl Ünitesi çalışma kağıdı.....	79

ÖNSÖZ

“Çocuk merak eden kimsedir.” Ve maalesef büyür merak etmeyi unuturuz ya da içinde bulunduğumuz koşullar istemesek de unutturur bize merak etmeyi. Oysa her şeyin başlangıcı merak etmekle başlar. Merak etmeseydi Newton elmanın yere neden düştüğünü bulabilir miydi yer çekimini ya da Arşimet; Bu tası suda yüzdüren nedir? Diye sormasaydı kendine nasıl yüzdürürdük koca koca gemileri...

Yaratıcılığın özünde de merak etmek vardır. Merak, insanın içindeki keşfetme duygusunu ön plana çıkarır. Merak düşünmenin başlangıcıdır. Yapılandırmacı eğitim sistemi ile birlikte ülkemizde de öğrenci merkeze alınmış ve doğru düşünmeye yönlendirilmiştir. Öğrenciden öğrenme sırasında yan rollerden ziyade başrolde oynaması istenmektedir. Çağımızın bir zorunluluğu olan değişim etkisini her alanda gösterdiği gibi eğitim siteminde de gösteriyor, artık öğrenciden kendi dünyalarını oluşturmaları beklenmektedir. Bu bekleme süresinde ise öğrencinin merak etme güdüsünün körelmemesi gerekmektedir.

İçinde bulunduğumuz çağın en başlı gereksinimlerinden biride doğru düşünme becerisidir. Zira insan doğası gereği zaten sorunlarını çözerken, hayatını planlarken, evde, işte, okulda yaşamının her anında düşünmektedir. Eğitim öğretim sürecinin bu noktadaki görevi ise bireye doğru düşünmenin yollarının öğretmek, düşünme eğitimi vermektir. Düşünme eğitiminin içerisinde ise toplumları geliştirecek başarıya taşıyacak düşünme yöntemlerinden biride yaratıcı düşünmedir. Bu araştırma ise yaratıcı düşünme becerisi desteklendiğinde öğrencilerin akademik başarısına ne derece etkisinin olup olmadığını anlamak amacı ile yapılmıştır.

Çalışmam esnasında öğrenciler ile dünyayı yeniden keşfettik. Onların yaşama dair algıları, çocuk saflığıyla geleceğe dair hayalleri ve yapmak istedikleri insanı geleceğe dair umutlandırıyor. Çalışma esnasından öğrencilerle birlikte öğrendim. Değer verildiğini bilmek ve düşüncelerinin önemsendiğini anlamak onları keşfetme konusunda daha da çok yüreklendirdi. Bence geleceğimizin düşünebilen ve

düşündüğünü hayata geçirmekten çekinmeyen bireylere ihtiyacı var. Bununda içimizdeki merak eden çocuğun yüreklendirilmesi ile olacağına inanıyorum.

Bu çalışma sırasında birçok araştırma yapıp birçok kitap okudum bu esnada beni doğru bir şekilde yönlendiren, tezimin kılavuz kaptanı, danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hamza AKENGİN'e, SPSS veri girişinde bilgilerini benimle paylaşan Yrd. Doç. Dr. Ahmet Şükrü ÖZDEMİR'e, Piage Concrete – operational Reasonning Test'i kullanmama izin veren Serap EMİR'e çalışmalarım esnasında desteğini esirgemeyen Gündoğdu Nene Hatun İlköğretim Okulu Müdürü Harun YAMAN'a, M.Bariş DİNÇ'e ve Onur İPEKBOYAYAN'a katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Ayrıca beni hala küçük bir kız çocuğu gibi gören, bana öğrenmek için daima merak etmek gerektiğini öğreten anne ve babama, çalışmalarım süresince elini omzumdan hiç çekmeyen eşim Ercan ÖZTÜRK'e, ve güzel aileme, yaşamın satır aralarını görmeme yardımcı olan ve her düşüncemde ayak izlerini taşıdığım tüm öğretmenlerime teşekkür ederim.

ÖZET

Bu araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinde yapılandırmacı yaklaşımın yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek uygulanan eğitimin, öğrencilerde akademik başarıyı, becerileri, cinsiyet değişkeni içinde başarılarının artıp artmadığı ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları üzerinde etkisi olup olmadığı araştırılmıştır.

Araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma Gündoğdu Nene Hatun ilköğretim okulunun 6/A ve 6/B sınıfı öğrencileri ile yapılmıştır. Araştırmaya 36 deney 33 kontrol grubundan olmak üzere toplam 69 öğrenci katılmıştır. Araştırmacı araştırmasının araştırma süresince okulun sosyal bilgiler öğretmenini olarak sürdürmüştür. Araştırmanın veri toplama süresince öğrenceleri tanımaya yönelik anket, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği, Piaget Kâğıt Kalem testi (Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri ölçeği, Sosyal Bilgiler derisi Ülkemiz ve Dünya Ünitesi ile Elektronik Yüzyıl Ünitelerine yönelik akademik başarı testi, her iki ünite konuları ile ilgili etkinlikler ve performans ödevleri kullanılmıştır. Elde edilen veriler nicel ve nitel içerik çözümlemeleri ile değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda yaratıcı düşünme becerilerini desteklendiği deney grubunda akademik ders başarıları ve Piaget Kâğıt Kalem testi (Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri ölçeği puanları arasında kontrol grubuna göre anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Sosyal Bilgiler, Yaratıcı düşünme becerisi, Ülkemiz ve Dünya, Elektronik Yüzyıl

ABSRTRACT

In this research; the educations', which was applied in Social Information Lessons with supporting the thinking skills of constructivist approach, effect in students academic success, skills, success change in gender variable, attitude for the Social Information Lesson has been researched.

Qualitative and quantitative research methods used in research. Research has been done with 6/A and 6/B class students of Gündoğdu Nene Hatun Elementary School .69 students, 36 from experiment and 33 from control group, participated in research. During the research, researcher was also the Social Information Teacher of the school. During data collection period of the research, survey in order to recognize students, attitude scale for Social Information lesson, Piaget paper pencil test (Concrete - Operational Reasoning Test) Skill Scale, academic achievement test for the Electronic Century and Our Country and World Units in Social Studies lesson, performance homeworks and activities related to both units are used. The data obtained were valuated using quantitative and qualitative content analysis.

In research result, there is a significant difference between the control group and the experimental groups', which was supported with creative thinking skills, academic lesson success and Piaget Paper Pencil tests' (Concrete - Operational Reasoning Test) skill scale scores .

Key words: social studies, creative thinking skills, Our country and the world, Electronic Century

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. PROBLEM

İnsan, davranışları ile çevresine ve içinde bulunduğu topluma yön vermektedir. Tıpkı bir heykel tıraşın duygu ve düşünceleriyle eserini şekillendirmesi gibi insanda duygu, düşünce, davranış, tutum ve değerleri ile toplumu şekillendirir. İnsanoğlunun duygu, düşünce, davranış, tutum ve değerleri zaman içerisinde değişmektedir ve zamanla günün koşullarına ayak uydurmaya, sosyal yaşamını en üst seviyede tutmaya çabalamaktadır. Bu bağlamda insan dünyada meydana gelen değişim ve gelişimleri ön bilgilerini kullanarak yaşamına uygulamaya çalışır. Değişim ve gelişimin kuşaktan kuşağa aktarımının en yaygın yolu ise eğitimidir. Eğitimin en önemli amaçlarından biri, öğrencilerin sürekli değişen bir topluma başarılı bir şekilde katılmalarına yardım edecek bilgi, yetenek, tutum ve değerler geliştirmelerini sağlamaktır. “Sürekli değişen toplum” ifadesine yapılan atıf, öğrencilerin öğrenebilecekleri mutlak bir bilgi bütünü olmadığını anlaşılması için kilit konumdadır. Toplumlar geliştikçe burada başarılı bir şekilde yer alması gereken eğitimde değişmektedir. Bir çocuk olgunlaştıkça ve çeşitli ortamlarla etkileşime girdikçe deneyimlerin tür ve kalitesi veya deneyim eksikliği kişinin bildiklerini, inançlarını ve değerlerini etkileyecektir. Bu noktanın önemi şudur ki okullar ve sınıflar çocuklar için temel öğrenme ortamıdır ve her öğretmen öğrencinin öğreniminin türü ve kalitesini belirlemesine yardım eder. Öğretmenlerin, öğrencinin referans çerçevesine anlamlı katkıda bulunmasını sağlayacak öğrenme deneyimlerini nasıl paylaşacağını ve gerçekleştireceğini bilmesi bu anlamda kilit önemdedir. Etkin öğretim, öğrencilerin kavramları ve olguları taşıması, tamamlaması ve açıklanmasını sağlamasından daha fazla bir anlam taşır. Öğrenmenin nitelikli ve sürekli olması için öğrencilerin “nasıl öğreneceğini öğrenmesi”; yeni koşulları ve olayları yorumlamak için de anlayışlarını genelleyebilmeleri gerekir (Doğan, 2007, s.1). Bu da öğrencilerin edindikleri bilgileri yaratıcı düşünme becerileri ile yeni bir boyuta taşıyabilmeyi öğrenmeleri ile mümkündür.

Değişen ve sürekli gelişen dünyamızda bilgi artık ulaşılması güç olan kavramlar arasından çıkmıştır. Çağımızın bireyinden, bilgi tüketmesi yerine bilgi üretmesi beklenilmektedir. Artık çok bilmek değil, bilgiyi yorumlayarak, anlamlandırabilmek önem kazanmıştır. Kısaca birey, bilgiyi nereden elde edeceğini bilmeli, bilgiyi yapılandırmalı ve yapılandığı bu bilgiyi en iyi şekilde kullanabilmelidir.

Çağımızda üstünlük “bilgiyi üretenlerin” ve “bilgiyi kullananların” olmuştur. Günümüzde dikkati çeken diğer bir olgu da günden güne artan problemlerdir; günümüz insanı geçmişe kıyasla daha çok sayıda ve farklı türde problemlerle uğraşmak durumundadır. Her türlü problemin aynı yolla çözülmesi mümkün olmadığından farklı yolları keşfetmek gerekli olmuştur. Sürekli değişen dünyada, çocukların yeni durumlara uyum gösterecek becerilerle donatılmaları artık bir zorunluluk haline gelmiştir. Bunun içinde her ülkenin kendini gelecek yüzyıllara taşıyacak, bilgiyi doğru kullanabilecek, bilgi üretecek, geniş görüşlü, düşünme ve algılama gücü yüksek, sorunlarla baş edebilen ve artan problemler karşısında kısa sürede farklı çözümler üretebilen bireyler yetiştirmesi gerekmektedir (Atik, 2006, s. 1). Bu da öğrenci merkezli bir eğitim öğretim programının yanı sıra öğrenciyi özgün çözümler üretmeye yönlendiren yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmesine katkı sağlayacak bir ders programını zorunlu kılmaktadır. Eğitim öğretim ortamını bir tiyatro sahnesine benzetecek olursak öğrenci bu sahnede başrol oyuncusu olmalıdır ki öğrenme işi anlamlı bir boyut kazabilsin. Nitekim bir tiyatro sahnesinde başrol oyuncusunun nasıl perde açıldıktan sonra, bir iki söz söyleyip sahnenin bir köşesinde, sahnelen oyunun bitmesini beklemişken, alkışlanması düşünülmezse, eğitim öğretim sürecinin başrol oyuncusu, öğrencinin de yıl boyunca sınıfın bir köşesinde oturup yılsonunun gelmesini beklerken başarılı bir karne alması da beklenemez. Bu nokta da öğrenci bilgiyi kullanarak eğitim öğretim sürecinde etkin olmalı ve karşılaşılan problemler karşısında özgün yaratıcı çözümler üretebilmelidir.

Bugünün eğitim sisteminde yetişen birey geçmiş kuşaklardan öğrendiklerini aktaran değil, yeni şeyler üretebilen birey olmalıdır. Bu amaçla eğitim sistemimizin yetiştirmeyi hedeflediği birey yeni şeyler üretebilir nitelikte olmalıdır.

İlköğretim eğitimi boyunca Türkiye'nin her yerinde yaşayan tüm bireylerin aynı hedefler doğrultusunda programlanmış etkinlikler çerçevesinde yetiştirilmesi planlanmıştır. Böylece birey eğitimin ilk yıllarından başlayarak “standart insan tipi” olarak yetiştirilmektedir. İlköğretim birinci kademedeki gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinin çocukların gizil güç ve yetilerini hesaba katmadığını savunmaktadır. Çocuklar “zekâ ve yaratıcılık düzeylerinin ne olduğu bilinmeden sadece akademik başarılarına göre yönlendirilmektedir. Böyle bir uygulama çocukları birbirine benzer düşünmeye itmekte ve alışa geldikleri düşünme biçiminden de uzaklaştırmaktadır. Oysa çocuğun özgürce, yeni ve değişik ürünler ortaya koyabilmesi onun yaratıcılığının tanınarak desteklenmesine bağlıdır” (Atik, 2006,s.2). İlköğretim bireyin kişiliğinin oluştuğu, özgün yeteneklerin farkına varıldığı kritik bir dönemdir. Dolayısıyla bu dönemde bireyin yaratıcı düşünme yetisinin geliştirilmesi önem arz etmektedir. Bu dönemde birey karşılaştığı problemlerin çözümünde ne kadar özgün olursa toplumları yetiştiren eğitim öğretim sürecinde o kadar verimli olacaktır.

Toplumun oluşmasını sağlayan bireyin yetiştirilmemesi sürecinde ise “yaratıcı düşünme” problem çözme becerilerinde ayrı bir önem arz etmektedir. Bu becerilerin geliştirilebilme görevi ise okullara düşmektedir. Atik (2006)'e göre; Okullar bir yandan yaratıcılığı öldürmekle suçlanırken, diğer yandan da okulların yaratıcılığı geliştirme işlevi önem kazanmış ve bu doğrultudaki arayışlar hızlanmıştır. Bu nedenle eğitim anlayışında büyük önem taşıyan yaratıcı düşünmenin gelişmesine imkân tanıyan öğretim programlarına daha çok ihtiyaç duyulmaktadır. Kavram olarak “yaratıcılık” en geniş anlamda bir düşünme biçimidir ve bütün insanlar yaratıcılık yeteneğine sahiptir. Eğitim yoluyla yaratıcılık yeteneği geliştirilebilir. Yaratıcılığın geliştirilmesi, bireyin kendini gerçekleştirmesine ve toplumun gelişmesine katkı sağlayacağı gibi iyi bir eğitim öğretim için de gereklidir.

Yaratıcılığın gelişmesinde aile, okul, öğretmen, vb değişkenlerin etkileri olabileceği gibi eğitim programlarının da etkileri vardır. Çünkü eğitim programlarının eğitimde yapılan çalışmalara yol gösterici ve çalışmaları yönlendirici özelliği vardır (Atik, 2006, s. 2). Bu nedendir ki eğitimde yapılan çalışmalar bu doğrultuda

düzenlenmelidir. Eğitim sistemlerine yöneltilen eleştirilerin en katısı, “yaratıcılık eksikliği” olduğunu belirtmektedir. Rogers’a göre:

“Eğitim, tutucu, kalıplaşmış; bağımsız düşünen, yaratıcı ve özgün olmaktan çok eğitimini tamamlamış bireyler yetiştirmektedir.” Öyleyse eğitim programlarımız da yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olarak hazırlamalı ve yaratıcı düşünme becerilerini müfredattın içerisine yayılması gerekmektedir (Sungur, 1997, s. 29). Elbette ki eğitim programlarında yaratıcı düşünme becerisinin yaygınlaştırılması içinde bulunduğumuz topluma da faydalı olacaktır. Aslan (2003)’a göre; İş dünyasında, eğitimde, sporda, sanatta, hükümette veya politikada bizi toplum olarak ön plana çıkaran bireyleri neden yetiştirmeyelim. “Yaratıcılık pek azımıza doğuştan verilen bir hediyedir.” Bu öğretmenler, danışmanlar tarafından öğretim, eğitim ve zenginleştirme yoluyla yaratıcı düşünme becerilerimizin geliştirilmesiyle günlük olarak ispatlanan bir yalandır. Yaratıcılık hepimizin sahip olduğu bir hediyedir (Aslan, 2003, s. 46). Sahip olduğumuz bu hediyein gelişmekte olan dünyamızın bireylerini yetiştirme konusunda kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir. Zira eğitim çağdaş bilimsel anlayışa göre; bireyin bedensel, duygusal, düşünsel ve sosyal yeteneklerinin kendisi ve toplum için en uygun şekilde gelişmesi oluşumdur. Kısaca bireyin her yönüyle bir bütün olarak kendisi ve toplum için en uygun düzeyde geliştirilmesi sürecidir (Tunalı, 2007, s. 1). İnsanda davranış değişikliği oluşturmak eğitimin konusudur; çünkü eğitim çevre ayarlaması yoluyla istendik davranış değişikliği oluşturma sürecidir (Emir, 2001, s.1). Öyleyse hepimizin sahip olduğu bu beceriyi kendini özgün bir şekilde ifade eden bireyler yetiştirme yolunda neden kullanmayalım.

Bu araştırmada gelişen ve değişen dünyanın yeni yetişen bireylerinin kaçınılmaz bir becerisi olması gereken yaratıcı düşünme becerisinin sosyal bilgiler öğretiminde başarıya etkisi farklı yönlerden ele alınarak tartışılmıştır. Doğanay (2005)’a göre; Sosyal bilgiler dersi insanları ve yaşamları konu alır. Kendi kendimizi ve diğerlerini daha iyi anlamımıza yardımcı olur. Sosyal bilgileri tanımlamak, coğrafya tarih gibi bir disiplini tanımlamaktan daha zordur, çünkü sosyal bilgiler disiplinler arası ve çok disiplinli bir alandır (Öztürk ve Dilek, 2005, s. 18). Görülmektedir ki sosyal bilgiler

dersi öğrencilerin hayat bilgisi dersinden sonra biraz daha zorlandıkları bir ders boyutundadır. Öztürk ve Otluoğlu tarafından sosyal bilgiler derslerinin öğrenciler tarafından en zor anlaşılan derslerden biri olduğu ileri sürülmektedir. Hatta bu dersin, öğrenciler tarafından “ *Hayat Bilgisi derslerinden sonra çarpılmış bir buz dağı*” olarak ifade edildiği bilinmektedir. Bunun en önemli sebeplerinden biri; öğrencilerin kendilerini tarih, coğrafya, sosyoloji, psikoloji, ekonomi, antropoloji... vb. Bir çok disiplinden oluşan bu dersi, ezberleyerek, anlamadan öğrenmek zorunda hissetmelerinden kaynaklanmaktadır (Keskin, 2007, s 2.). Buna karşılık öğrenciler öğrenme sürecinde daha etkin olup bu sürece dâhil olur ve sürecin içerisinde, sürece yön veren kişi olduklarını hissedersen, bir sonraki adımın kendi istedikleri doğrultuda şekilleneceğini bilir ve öğrenme sürecine kendilerinden de bir parça dâhil olurlarsa, sosyal bilimlerin amaçlarından biri olan vatandaşlık yeterliliklerini ezberleyen ve vatandaşmış gibi yapmaktan ziyade kendini gerçekleştirmiş bir birey olarak toplumun bir parçası görecektir.

Sosyal bilgiler dersinin yapısı bakımından disiplinler arası bir ders oluşu sosyal bilgiler dersinin yaratıcı düşünme becerilerine dayalı etkinliklerle desteklenmesini gerekli kılmaktadır. Öğrencinin karmaşık yapıda algıladığı sosyal bilgiler dersine öğrencinin üreten kişi olarak katılması öğrencinin güdülenmişlik düzeyinin arttıracığı ve öğrencinin gözünde dağ gibi büyüyen bir bilgi yığının arasında ezberlemekten daha çok öğrenmeye yönelteceği düşünülmektedir. Çünkü öğrencinin yaratıcı düşünme becerilerin gelişmesi onun bilgi tutum ve davranışlarını da etkileyecek ve “standart bir insan” olmaktan ziyade kalıpların dışarısında üreten bir birey olmasına yardımcı olacaktır.

Ayrıca yaratıcı düşünme becerisinin geliştirilmesi öğrencinin sorumluluk duygusu kazanarak kendini gerçekleştirmiş bir birey olmasına da yardımcı olacaktır. Özden (2005)’e göre; Sosyal açıdan, eğitimin en önemli işlevi öğrencilerin ülke sorunlarının anlama ve çözme kapasitelerini geliştirmektir. Temel insan hakları açısından da eğitimin öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarması ve yakından alakalı iki amacı; (1) bireyleri daha yaratıcı hale getirerek topluma katkıda buluma kapasitelerini artırmak ve (2) her öğrenciye potansiyelini en üst düzeyde geliştirmelerine yardımcı

olmaktır. Böylece birey değişen ve gelişen dünyanın problemleri karşısında daha sağlam durabilecektir (Özden, 2005, s.174).

Eğitim için önemli bir kavram olan yaratıcılık Üstündağ (2005)'a göre; Varolan kalıpları yıkma, başkalarının yaşantılarına açık olma, alışılmışların dışına çıkma, bilinmeyenlere doğru bir adım atma, empoze edilmiş düşünce çizgisini kırma ve yeni düşünce çizgisi ortaya koyma, belli bir problem için değişik alternatif çözümler getirme, başkalarının izlediği yoldan çıkma, başka şeylere yol açan yeni bir şey bulma, yeni bir ilişki kurma, yeni bir düşünce ortaya koyma, bilinmeyen yeni bir teknik veya yöntem icat etme ve insanlara yararlı olan bir aracı veya bir aygıt bulma” Bir başka deyişle ise; “ çok boyutlu düşünen usun ürünü”, Yaratıcılık algısal, duygusal ve kültürel bir bütünlük olarak tanımlanmaktadır (Üstündağ, 2005, s.2). Özden (2005) ise, yaratıcılığın bir düşünme biçimi ve hayal gücü ile çok yakın ilişkisi olduğunu söylemektedir. Ayrıca yaratıcılığın tüm duygusal ve zihinsel etkinliklerde, her türlü çalışma ve uğraşın içinde olduğunu ve yaratıcı yetinin insan yaşamının ve gelişiminin tüm yönlerini temelini meydana getirdiğini belirtmektedir. “*Ana yoldan ayrılma, deneye açık olma ve kalıplardan kurtulma*” yaratıcılığı tanımlamada kullanılan anahtar kavramlardandır (Özden, 2005, s. 174). Aslan (1994) ise; bazı yaratıcılık tanımları bir ürün (keşif ya da icat gibi) olarak formüle edilmekte; diğerleri bir süreç bir çeşit kişi ya da bir dizi koşul olarak formüle edilmektedir (Aslan, 1994, s. 1).

Ülkemizde, çağdaş eğitim anlayışının en çok önem verdiği konulardan biri eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerinin eğitim sürecinde öğrencilere kazandırılmasıdır. Eleştirel düşünme aslında kişinin yaptığı ve inandığının ne olduğuna karar vermedir. Yaratıcı düşünme becerileri ise insanların orijinal ve yerinde esnek fikirler ortaya koyarak, bu sorunların esnek bir şekilde hayal güçlerini kullanarak ele alınmasını sağlar. Albert Einstein hipotezlerini formüle ettiği zamanı zihin sıçrayışı (*mental leaps*) olarak tanımlamaktadır. Burada zihin sıçrayışını yaptığı zaman zihin yeni ürünler ortaya koyar ki bunlar yaratıcılığın bir ürünüdür.

Her insanda dereceleri farklı olmak koşuluyla yaratıcı düşünme yeteneğinden söz edilebilir, ancak bu potansiyelin var olması kullanılması anlamına gelmemektedir. Bu potansiyelin teşvik edilmesi ve eğitilmesi gerekmektedir (Aslan, 1994, s. 1).

Bu noktada denilebilir ki Milli Eğitim Bakanlığınca 2004 – 2005 yılında hazırlanan, ilköğretim programında kazandırılması düşünülen beceriler arasında yaratıcı düşünme becerisinin sosyal bilgiler öğretiminde etkililiğinin biraz daha ön plana çıktığı düşünülmektedir. Bireyin doğuştan gelen merak etme ve keşfetme girişimlerinin köreltilmeden tüm yaşamına yayılarak geliştirmesiyle topluma faydalı bireyler yetiştirileceği ön görülmektedir. Sonuç olarak, yeniden kendisi olabilmek için yaratıcı kimliğin peşine düşülmelidir. Çünkü bir şey yaratmak demek, birey olarak kendini yaratmak anlamına gelir (Sungur, 1997).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2005 yılında hazırlanan, ilköğretim 6. ve 7. Sınıf sosyal bilgiler öğretim programında kazandırılmak istenen beceriler arasında bulunan yaratıcı düşünme becerisi ile öğrencilerde;

- Esnek ve orijinal olma
- İmgeleme
- Analiz, sentez, değerlendirme yapma
- Sıra dışı bağlantılar kurma, gibi becerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Bu doğrultuda araştırmanın önemi, amacı, sayıtlı ve sınırlılıklarına araştırmanın problemiyle ilgili olan konuya dair kuramsal açıklamalarda bulunup ilgili çalışmalara değinildikten sonra yer verilmiştir.

1.2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR

Aşağıda araştırmanın problemi doğrultusunda kuramsal açıklamalara yer verilmiştir. Bu kuramsal açıklamalar üç ana başlıkta ele alınmıştır. Bunlardan ilki milli eğitim bakanlığının 2005 yılında uygulamaya koyduğu ve araştırma ortamının zeminini oluşturan yapılandırmacılık yaklaşımı ve sosyal bilgiler dersidir. İkinci başlıkta

yaratıcı düşünce kavramına yer verilmiş ve eğitim ile ilişkilendirilerek sunulmaya çalışılmıştır. Son başlıkta ise yaratıcılık ve eğitimi üzerine yapılan araştırmalara değinilmiştir.

1.2.1. Yapılandırmacılık (Oluşturmacılık, Constructivism) Yaklaşımı ve Sosyal Bilgiler Ders programı

Etrafımıza şöyle bir baktığımızda hiçbir şeyin aynı kalmadığının doğanın, çevremizdeki binaların, teknolojinin, insanların, duygu ve düşüncelerimizin sürekli değiştiğini görmekte hatta bu değişimin içerisinde yaşamaktayız. Öyle ki dünya da böyle bir değişim rüzgârı eserken bunu görmezden gelemeyiz. Zira esen rüzgâr ile dünya küçülmekte, küçük bir kasaba misali haberler çabucak insanoğlu arasında yayılmaktadır.

Keskin (2007) göre; küreselleşme sürecinde değişen dünyaya ve onun getirilerine ayak uydurmak ve hatta ayakta kalabilmek, ülkeler için sorun teşkil etmektedir. Bir ülkede herhangi bir sorun hâsıl olunca bunun çözümünün ilk ayağı, o ülkenin eğitim sistemi olarak görülmektedir. Nitekim Almanya ve Japonya gibi ülkeler II. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkınca ele aldıkları ilk konu eğitim sistemleri olmuştur. Çünkü ülke felsefelerini eğitim vasıtasıyla, insan yetiştiren eğitim programlarına yansıtıklarında başarılı olacaklarını biliyorlardı (Keskin, 2007, s.6).

Dünyadaki küreselleşme süreci içerisinde bilginin yayılmasının hızlanması ve süregelen değişim rüzgârı elbette ki ülkemizi de etkilemiş ve yetiştirilen insan tipi sorgulanılmaya başlanmıştır. Değişen dünyanın yürüyen ansiklopedilerden daha çok bilgiyi nasıl kullanması gerektiğini bilen insana ihtiyaç duyması ile eğitim sistemimiz gözden geçirilmeye başlanmıştır. 2004 – 2005 öğretim yılı itibariyle de ilköğretim müfredatında yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda yapılan değişiklikler uygulamaya konulmuştur.

Yapılandırmacı yaklaşıma göre; birey bir takım becerileri kazanırken, düşünmeli, anlamalı, kendi öğrenmelerinden sorumlu olmalı ve kendi davranışlarını kontrol

etmelidir. Kendi kararlarını kendisi verebilmelidir (Saban, 2004, s.167). Görüldüğü üzere yapılandırmacı kurama göre öğrenciden birey olması beklenilmektedir. Yapılandırmacı kurama göre öğrenci, öğrenirken keşfederek, farkına vararak, bilgiyi anlamlandırmalıdır.

Bir başka deyişle; yapılandırmacılık, öğrenenlere öğrenmeyi öğretmekte ve onlar için bilgiyi anlamlı kılmaktadır. Eğitimin yeni hedefi; bilgiyi nasıl ve nerede kullanacağını bilen, kendi öğrenme yöntemlerini tanıyıp etkili bir biçimde kullanan ve yeni bilgiler üretmede önceki bilgilerinden yararlanan bir insan modeli yaratmadır. Bu hedefe ulaşmada yapılandırmacı yaklaşım önemli bir rol oynamaktadır (Şaşan, 2002, s. 2).

Milli Eğitim Bakanlığının hazırlamış olduğu yeni ilköğretim programının amacı sıvıyı emen, ilk karşılaştığı baskıda içinde bulundurduğu suyun çoğunluğunu bırakan “sünger” misali bireyler yetiştirmek değildir. Açıkçası öğrencinin yazılı yoklama zamanı geldiğinde sınav süresine kadar içinde barındırdığı bilgiyi kusan ezberci bireyler yetiştirmek amaçlanmamaktadır.

“Yeni ilköğretim programı önceki geleneksel öğrenme programına göre önemli farklılıklar içermektedir. Örneğin, yeni programda birlikte çalışma öne çıkarılmakta ve öğrencilerin birtakım etkinlikleri doğrudan yaparak bazı kazanımları elde etmesi amaçlanmaktadır. Bu süreçte hem öğrenme ortamının düzeni değişmekte hem de yapılacak etkinliklerin seçiminde öğretmen ve öğrenci arasında sürekli işbirliği yapılması zorunlu hale gelmektedir. Uygulamanın başarılı (etkili) olması öğretmen ve öğrencinin değişen rollerini doğru anlamaları ve yerine getirmeleri kaçınılmazdır” (Gömleksiz ve Bulut, 2007, s. 69).

Yapılandırmacı yaklaşıma göre düzenlenen eğitim öğretim programında, öğrenci merkezli bir eğitim öğretim süreci planlanırken, yetişen bireyin bilgi çağına ayak uydurabilecek, düşünen, sorgulayan, karşısındakini anlayabilen, olayların nedenini gören ve üreten bireyler olması amaçlanmıştır.

Yurdakul (2007)'a göre; yapılandırmacı anlayışta öğrenme; mevcut durumlardaki etkinlerden oluşan ve yaşam boyu ilerleyen bir süreçtir. Yapılandırmacılara göre bilgi, yaşantılarını anlamlı hale getirmeye çalışan birey tarafından etkin olarak yapılandırılmaktadır. Bireyler doldurulmayı bekleyen boş variller değil, anlamları araştıran etkin organizmalardır. Öğrenilen şey ne olursa olsun, yapılandırmacı süreçler çalışmakta ve öğrenenler tatmin edici bir yapıya ulaşıncaya kadar aday zihinsel yapılar oluşturmakta ve test edilmektedir. Daha sonra yeni, özellikle çelişkili yaşantılar bu yapılarda meraka yol açmakta, böylece bireyler yeni bilgiyi anlamlandırmak için yeniden yapılandırmak zorunda kalmaktadırlar. Yapılandırmacılıkta birey bilgi ile uğraşırsa ve o bilgi alanında derinleşirse, oluşturulan bilginin bireyi yaşadığı sürece bırakmayacağı düşünülmektedir. Bilginin öğrenen tarafından alınıp kabul görmesi değil, bireyin bilgidan nasıl bir anlam çıkardığı önemli görülmektedir. Yapılandırma yaratma keşfetme ve bilgiyi geliştirmeyle ilgili olan yapılandırmacı anlamda bir öğrenmenin: a) bilginin hem işlenmesi hem de sonuçlarının sorgulanması, yorumlanması, analiz edilmesi, b) bu bilgiyi ve düşünme işlemini geliştirme, artırma, fikir ve düşüncelerin anlaşılması ile anlamın yenilenmesi ya da geliştirilmesi. c) edinilen deneyimlerle, geçmişteki deneyimlerin bütünleştirilmesi olduğu ileri sürülmektedir (Yurdakul, 2007, s. 41).

Yapılandırmacı teori; dışarıda bir yerde öğrenenden bağımsız bir bilgi olmadığını, sadece öğrenirken kendi kendimize yapılandırdığımız bilginin var olduğu savunur (Özden, 2005, s. 57).

Yapılandırmacı yaklaşımda bilginin nasıl oluştuğu konusunda birbirini destekleyen iki temel görüş vardır:

1. Bilişsel yapılandırmacılık (cognitive constructivism)
2. Sosyal yapılandırmacılık (social constructivism) (Özden, 2005, s. 58).

1.2.1.1. Bilişsel yapılandırıcılık

Piaget'in Teorisi, bilişsel gelişimi, çocuklar olgunlaştıkça ve çevreleri ile etkileşime girdikçe yavaş yavaş ortaya çıkan bir süreç olduğunu belirtir. Çocuklar çevrelerini geliştirme ve yapılandırma sürecinde faal olarak yer aldıklarından dolayı, Piaget'in teorisi genellikle yapılandırıcı bir teori olarak adlandırılmaktadır (Pektaş, 2008, s.13).

Özden (2005)'e göre: bilişsel yapılandırmacı yaklaşımda, referans noktası, kişinin o ana kadar sahip olduğu bilgiler ve bu bilgilerin oluşturduğu bilişsel yapıdır. Bu bilişsel yapı dengedir. Kişi, yeni bilgiyi bu bilişsel yapısını kullanarak anlamlandırır. Eğer kişi yeni bilgiyi önceki bilgileriyle çelişmeden ilişkilendirebiliyorsa, mevcut bilişsel yapısının içinde özümler. Bu durum o kişi için yeni bir denge durumudur. Eğer yeni bilgi, kişinin önceki bilişsel yapısıyla çelişiyorsa veya yetersiz kalıyorsa kişi yeni bilgiyi varolan bilişsel yapısının içinde özümleyecektir. Bu durumda kişi bir bilişsel dengesizlik yaşar. Yeni bilgiyi bilişsel yapısına özümleyebilmek için bilişsel yapısında bir düzenlemeye gitmek zorunda kalır. Bu düzenlemeyi zihninde yeni bir kavram yaratarak gerçekleştirir. Yeni durum bireyi tekrar yeni bir bilişsel dengeye ulaştırır (Özden, 2005, s.59).

Psikolojik gelişim, Piaget'in bilişsel teorisinin temelini oluşturur. Ona göre öğrenme, algılama ve düşünme üzerine kuruludur. Çocuğun bilgiyi oluşturmasına, en çok zaman ve mekândaki objeler tesir eder. Piaget'de dil, düşünme süreçlerini harekete geçiren, dünyayı temsil eden bir sistemdir. Çocukların öğrenme ve düşünme gelişimindeki sosyal etkileşimleri ise onların oyunlarını şekillendirmede rol oynar. Sosyal deneyim ve kişiler arası davranışlar gelişimin önemli bir parçası olmasına rağmen onun teorisinde bu duruma çok az yer verilir.

1.2.1.2. Sosyal yapılandırıcılık

Sosyal yapılandırmacılar öğrenmeyi açıklamada, öğrenmede kültürün ve dilin önemli bir etkiye sahip olduğunu vurgulayan Vygotsky'nin görüşlerini kullanır (Özden,2005, s. 59). Vygotsky'ye göre bir yetişkinin, çocuğun bilgiyi

içselleştirmesine ve bilgiyi kazanmasına yardım edebilmesi için, çocuğun bir yetişkinin yardımı olmaksızın, kendi kendine sağlayabileceği gelişim düzeyini belirlemenin yanı sıra bir yetişkinin rehberliğinde çalıştığında gösterebileceği potansiyel gelişim düzeyini belirlemesi gerekir. Öğretim, çocuğun gelişmeye açık alanını etkili olarak kullanmasını sağlamalıdır. Bundan dolayı, bire bir öğretim ve etkileşimli öğretim biçimleri çocuğun bilişsel gelişiminde önemli rol oynar (Pektaş, 2008, s. 14).

Vygotsky' teorisinde, Piaget'in açıkta bıraktığı sosyal etkileşim, kültür ve onun unsurlarının, çocuğun zekâsının şekillenmesine yardımcı olduğu vurgulanmıştır. Ona göre öğrenme ve gelişimi birçok sistem dinamiğini etkilemektedir. Bunlar sadece öğrenme sırasındaki düşünmenin içeriğini etkilemekle kalmaz aynı zamanda onun yapısı ve eylemlerini de etkiler. Örneğin; çocuk, dili öğrendiği zaman sadece dilin basit olan tanımlamalarını öğrenmekle kalmaz. Ayrıca yaşadığı fiziki sosyal çevrenin özellikleri ve ortamda bulunan önemli nesnelere kendi dünyasında yorumlar yapılandırır (Keskin, 2007, s. 7).

1.2.1.3. Piaget ve Vygotsky'nin yapılandırmacı kuramlarının benzerlik ve farklılıkları

Özden (2005)'e göre; bilişsel ve sosyal yapılandırmacılığın dayandıkları ortak temel "bilginin kişinin dışında ve aktarılacak bir gerçekler bütünü olmadığı, kişi tarafından içselleştirilerek oluşturulduğudur (Özden, 2005, s. 62).

Keskin (2007) ise; Piaget ve Vygotsky'nin görüşleri arasında ciddi farklar vardır. Bunlardan ilki sosyal etkileşim ve kültürle ilgili olanıdır. Diğerisi ise bireysel farklılık konusudur. Piaget'in teorisi bireysel farklılıkları keşfetmeye yönelik değildir. O sadece çok az bir şekilde bilişsel gelişimde bireysel farklılık olabileceğini söylemiştir. Buna karşın Vygotsky eğitim teorisinde, her çocuğun potansiyel gelişim alanından ayrı ayrı bahsederek bireysel farklılığın öğrenmedeki önemini vurgulamıştır. Potansiyel gelişim alanı, çocuğun bireysel olarak yalnız yapabilecekleri ve yardım alarak yapabilecekleri bilgi beceri arasındaki boşluğu

dolduran alana denir. Yani teoride yardım alma konusu yapılandırmacılıkta iş birlikli öğrenmeyi gündeme getirir. İşbirlikçi öğrenmede öğrenciler formal etkileşim içine girerler. Diğer yandan, kişinin sosyal bağlamında bulunan anne, baba, kardeş (sayısı), öğretmen gibi etkenler ise informal etkileşimdir (Keskin, 2007, s. 7).

Buna göre eğitim öğretim ortamı bireye yürüyeceği yolların seçeneklerini sunar. Öğretmen ise bu yollarda bulunan trafik levhaları gibi öğrenciyi önceden bilgilendirir. Tehlikelere karşı uyarır ama problemler karşında nasıl bir çözüm bulacağına ya da hangi yolu seçeceğine karar vermek öğrenciye bırakılmıştır. Öğrenci burada edindiği bilgileri birer tuğla gibi üst üste koyarak yapılandırır ve yeni bir şeyler üretir.

Yapılandırmacılık en genel ifadeyle;

- 1) Gerçekliğin doğasına (Bilgi, gerçek dünyaya aittir.),
- 2) Bilginin doğasına (Bilgi, bireyin zihninde yapılır.),
- 3) İnsanın doğasına (Anlamlar paylaşılır),
- 4) Bilimin doğasına dayanır (Bireyin etkin katılımı ile anlam yapılandırılır) (

Erdem ve Demirel, 2002, s. 82).

Yapılandırmacı öğretmen ise; öğretmeyi değil öğrenmeyi ön planda tutmalı, öğrencinin özerk ve girişimci olmasını desteklemeli, öğrenme isteğini ön plana çıkarmalıdır. Öğrencinin bilgiyi sorgulamasını, merak etmesini destekleyerek öğrenmenin yaşantı temelli olmasını sağlamalıdır. Ayrıca öğretmenin öğrencinin ne öğrendiğinin yanı sıra nasıl öğrendiğini ile de ilgilenmelidir. Öğretmen öğrenciye kendi deneyimlerinden de öğrenme fırsatı sunmalı ve onların tahmin etme, yaratma, analiz etmelerini desteklemelidir. Öğrencilerin inanç tutumlarının da öğrenmeyi etkileyeceği unutulmamalıdır. (Özden, 2005, s. 58).

Yapılandırmacılığı etkileyen eğitimciler, felsefeciler ve psikologların ortak görüşleri şunlardır);

- Öğrenenler kendi öğrenmelerine etkin olarak katıldıklarında bilgi kalıcı olur.

- Öğrenenler bilgiyi araştırıp keşfederek, yaratarak, tekrar yaratarak, yorumlayarak ve çevre ile etkileşim kurarak bireysel bilgilerini yapılandırır.
- Öğrenme etkin olarak, eleştirel düşünme ve problem çözmeye dayanır.
- Etkin öğrenme ile öğrenenler, içerik ve süreci aynı zamanda öğrenirler (Demirel ve Erdem, 2002 s.83).

Görüldüğü üzere yapılandırmacı yaklaşım eğitim – öğretim sürecinde devamlı etkin ve üreten bireyler yetiştirmeye dönük bir programdır. Bireyin değişen ve gelişen dünya koşullarında ayakta kalmasını destekleyen bir program olan yapılandırmacı yaklaşım sosyal bilgiler dersi açısından da ayrı bir önem arz etmektedir.

Buna göre; “Sosyal bilgiler, hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp, problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programıdır” (Öztürk, 2006 s. 24). Görüldüğü üzere sosyal bilgiler birçok bilgi kaynağından yararlanır. Disiplinler arası bir yaklaşım olan sosyal bilgiler yaşamımızın bir parçası haline gelerek insanoğlunun yararlandığı tüm bilimlerden ve bilgilerden kaynağını alır. Sosyal bilgiler bireyin yaşamına dâhildir, bireyin yaşamıyla iç içedir. Sosyal bilgilerin öğretimi de bireyle, “öğrenciyle” iç içe olmalıdır. Öğrenci, öğrenim sürecinde etkin bir rol oynamalı ve elde ettiği bilgilerden ortaya çıkan ürüne alkış almalıdır. Eğitim öğretim süreci boyunca toplumda etkin bir rol alıp birey olmaya çalışan öğrencinin oluşturduğu ürün ne kadar özgün ise birey o kadar yaratıcı kabul edilmektedir. Bu noktada sosyal bilgiler dersinde kazandırılması düşünülen beceriler arasında yaratıcı düşünme becerisi biraz daha öne çıkmaktadır. Doğanay’a göre sosyal bilgiler öğretimi üzerine çalışan bilim adamları tarafından sosyal bilgilere atfedilen en önemli amaç, etkili demokratik vatandaş eğitimi olmuştur. Bu bağlamda sosyal bilgiler demokratik politik sürecin gelişimine de katkıda bulunur. Ayrıca, demokratik toplumun etkin bir üyesi olacak bireylere, bilgi, beceri ve değerlerle ilgi bir takım nitelikler kazandırır (Öztürk ve Dilek 2005). Bu bağlamda diye biliriz ki yapılandırmacı yaklaşımın sosyal bilgiler dersindeki etkinliği şüphesiz ki sosyal bilgiler dersine katkıda bulunacak ve bu programın yenıştirdiği bireyleri etkileyecektir. Bu noktada öğrenciler tarafından “*hayat bilgisi*

dersinden sonra çarpılmış bir buz dağı” olarak tanımlanan sosyal bilgiler dersinin öğrenciler gözündeki tanımı da değişecektir. Zira sosyal bilgiler dersi artık geleneksel yaklaşımdaki durağanlığını kaybetmiş ve öğrenciye öğrenme yöntemlerinde çeşitlilik sunarak bilgiyi oluşturmayı öğrenciye bırakmaktadır.

Bu yaklaşımla öğrencilerin kendisi bilgi üreteceği için, ileriki yaşamlarında aktif, üretici ve yaratıcı olabilirler. Özellikle sosyal bilgiler dersi bu bağlamda yaşamın ve eğitimin vazgeçilmez bir parçasıdır (Keskin, 2007, s. 9).

Yapılandırmacı yaklaşımın programa yansmasıyla birlikte öğretmeninde okuldaki rolü değişmekte ve sorumlulukları artmaktadır. Zira bilgiyi aktarıp geleneksel bir sınavla anlık ölçüm yaparak başarılı, başarısız diye karpuz tarlasından karpuz seçercesine öğrenci sınıflandırmak ortadan kalkmaktadır. Bu noktada 2004 – 2005 eğitim öğretim programının etkili olabilmesi için mevcut öğretmenlerin program hakkında bilgilendirmeli programın daha doğru işlemlerini sağlayacaktır. Zira hali hazırda araştırmacı tarafından, uygulama sırasında yapılan gözlemler doğrultusunda programın ön yargılardan dolayı iyi yansıtılmadığı görülmüştür. Aynı soruna Keskin (2005) ise şöyle değinmektedir; bu yaklaşımın uygulanmasına yönelik alt yapı yetersizliği yüzünden uygulama sırasında ortaya çıkan öğretmen önyargıları ve programın anlayışını yansıtmada yetersiz kalan ders kitapları, çoğu zaman programın “işe yaramazmış (!)” gibi algılanılmasına neden olmaktadır. Bu olumsuz tutum sosyal bilgiler dersine de yansımaktadır (Keskin, 2007, s. 9).

1.2.2. Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşünme

Yaratıcılık kavramının Batı dillerindeki karşılığı “*kreativitaet, creativity*” dir. Latince “*creare*” kelimesinden gelir. Bu kelime, “*doğurmak, yaratmak, meydana getirmek*” anlamındadır (Yenilmez, 2007, s. 96).

Yaratıcı düşünme Özözer (2008)’e göre; ilişkiler arasında daha önce kurulmamış bağlantıları kurma, düşünülmemiş olguları tasarlama, böylece yeni bir düşünce şeması oluşturularak yeni fikirler, ürünler ve çözümler ortaya koyma ve düşünme becerisi olarak tanımlanmaktadır (Özözer, 2008, s. 2).

Torrance ise yaratıcılığı şu şekilde tanımlamıştır; yaratıcılık (Cretivity) sorunlara; bozukluklara, bilgi eksikliğine, kayıp ögelere, uyumsuzluğa karşı duyarlı olma; güçlüğü tanımlama, çözüm arama, tahminlerde bulunma ya da eksikliklere ilişkin denenceler geliştirme, bu denenceleri değiştirme ya da yeniden sınaama, daha sonrada sonucu başkalarına iletme (Sungur, 1997).

Yaratıcılık dendiği zaman akla karmaşık bir süreç gelmektedir. Yaratıcılık süreci, tüm duyuşsal ve düşünsel etkinliklerde, her türlü çalışma ve uğraşın içersinde vardır. Birçok kişinin doğru ya da yanlış olarak kullandığı bu kavramın kesin bir tanımını yapmak oldukça güçtür. Bu konuda uzun yıllardan bu yana çalışmalarını sürdüren araştırmacıların görüş birliğine vardığı ortak bir yaratıcılık tanımı yoktur. Buna rağmen, bu araştırmacıların yaptığı farklı tanımların bazı temel noktalarının birbirlerine yaklaştıkları gözlenmektedir (Yenilmez, 2007, s. 96).

Açıķcası yaratıcılıkla ilgili tanımlamaları çoğaltacak olursak bir birine yakın birçok tanımı kaynak göstermek mümkün görünmekle birlikte insanoğluna karmaşık gelen yaratıcılık kavramını tanımlama bir diğer açıdan da yaratıcılığın özüne de ters düşmektedir. Zira bir diğer tanımında yaratıcılık kalıba girmemek olarak ifade edilirken, kavram bir kalıp içersine konulmak istenmektedir. Kısaca yaratıcılığı bir kalıba koymadan kesikli çizgilerle belirgileştirmeye çalışacak olursak. Yaratıcılık dünyaca ünlü bir başyapıtı üretmek kadar görkemli bir şey olabileceği gibi sıradan bir problemin çözümünü bilmek gibi olağan bir şey de olabilir. Yaratıcılık çevremizdeki dünyayı nasıl algıladığımızı yansıtır. İşleri yapma biçimimiz ve ulaştığımız sonuç ya da elde edilen verim ile ilişkilidir (Rowe, 2004, s. 10).

Toplumun yaptırımlarının ve süregelen gelenekselci eğitim yaklaşımların bireyleri bir kalıba sokmaya çalışması, düzenin işleyen çarkları arsında yaratıcı düşüncelerin kırılmasına neden olmakta ve düşünen bireyin sıradanlaşmasına yol açmaktadır. Oysaki yaratıcı düşünme becerilerinin eğitim programlarına yansıtılması ile öğrenci hayal etmeye teşvik edilmiş olacaktır. Burada anlatılmak istenen topluma hayalperest bireyler kazandırmak değildir. Bireyin “...mış gibi” yapmasının ötesine geçerek

düşündüğü şeylerin olabilirliğini gösterip bireyi düşünmeye teşvik etmektir. Bu noktada yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesinin asıl öneminin bireyin düşünme sınırlarını genişletmesi, karşılaşılan problemler karşısında tek bir çözümlerle yetinmeyen bireyler olabilmesini sağlama çabası olduğunu söylenilebilir.

1.2.2.1. Yaratıcı düşünme süreci

“Bir fikir ilk aşamada saçma gözükmüyorsa onda pek ümit yoktur.”

Albert Einstein

Yaratıcılık, bir çocuğun gizli kalmış yönlerini hissetme ve sonra olanlara ulaşmaları için çocuklara yardımcı olmaktır (Üstündağ, 2005, s. 22).

Hangimiz küçük bir çocuğun soruları karşısında gülümsemeyiz? Bu gülümsemenin arkasında *“küçüğüm sen ne bileceksin”* yok mudur? Hâlbuki onun bakış açısı çok farklıdır. Olayları tüm çıplaklığı ile görür, şaşırır, heyecanlanır. Onun için dünya keşfedilmesi gereken bir yığınlar bütünüdür ve hayret etmek aslında en doğal şeydir.

Küçük yaşlardan itibaren desteklenip yüreklendirilen yaratıcı düşünme becerisi, çocuğun çevresindeki her şeye geniş perspektifli bir bakış açısı geliştirmesini, sorunlarla rahatlıkla baş edebilmesini ve kendiliğinden hatta bazen farkında bile olmadan, sürekli ve daha iyi çözümler üretmesini olası kılıyor. Yaratıcı çocuk biz yetişkinlerin göremediği problemleri, çözümleri çıkış noktalarını, renkleri, hatta olaylardaki olumlu yanları daha iyi görebiliyor. Çünkü onun dünyası fırsatlar ve olasılıklar dünyası (Özözer, 2008, s. 5).

Yaratıcı düşünme sürecinin işleyişine geçmeden önce size birkaç çocuk yaklaşımı ile ilgili örnekler vermek istiyorum.

“Pamir; Anne kendini öldürenler – intihar edenler – hapishaneye mi gömülür?”
(Üstündağ, 2005, s. 12).

Ağabey birkaç gün önce saçını çeken küçük kardeşini bir kenarda sıkıştırır ve saçını çeker ve “intikamı mı aldım” diye bağıırır.

*Küçük kardeş ağlayarak onun peşinde koşar: “İntikamımı geri ver!
(Üstündağ, 2005, s. 24).*

*Baba bir dilek havuzunun yanındayken Aslı’ya “ Bu parayı suya at ve bir şey dile”
der.*

Aslı parayı suya atar ve “Özür dilerim.” der. (Üstündağ, 2005, s. 25).

Yüzünüzdeki gülümsemeyi görür gibiyim. Bunlara benzer bir öykü de ben anlatmak istiyorum. Uygulama yaptığım Gündoğdu Nene Hatun İlköğretim Okulu 7/ A sınıfı öğrencisi olan Muhammed arkadaşları ile birlikte Türkçe dersinde kompozisyon yazma kurallarını öğrenmektedir. Üst kenar boşlukları şu kadar olmalı, yazı kâğıdın kenarlarına çok yaslanmamalı gibi kuralları hepimiz zamanında ezberledik ve birçoğumuzda bunu unuttuk. Öğretmeninden bunları dinleyen 7/A sınıfı öğrencileri başlıyorlar kompozisyon yazmaya ve ödevin teslim edilme zamanı geliyor. Bir süre sonra öğretmen Muhammedi yanına çağırıyor, üstten fazla boşluk bıraktığını ve kompozisyonu tekrar yazması gerektiğini söyleyerek ödevini Muhammed’e geri veriyor. Bu durumda siz olsanız ne yapardınız? Birçoğumuz ödevini yeniden yazmayı seçecektir. Muhammed gayet doğal bir şekilde arkadaşlarından bir makas alır, öğretmenin söylediği ölçüyü kâğıdın üst boşluğunda işaretler ve keser. Ödevini geri teslim etmesi iki dakikasını almıştır.

Bu örneklerde gördüklerimiz çocukların yetişkinlere oranla daha fazla ıraksal (dışa doğru) düşündüğünü göstermektedir.

Problemleri, soruları ve onları çözmekte kullanılacak düşünme yöntemleri iki ana sınıfta değerlendirilmektedir. Bunların birincisi İçer Doğru (yakınsal) düşünmedir ki biz bu düşünme yöntemini gündelik yaşantımızda sık sık kullanmaktayız. Sonbahardan sonra hangi mevsim gelir? İstanbul kaç yılında fethedilmiştir? Üçgenin

iç açıları toplamı nedir? Bu soruları çoğaltmak mümkündür. Bir diğer düşünme yöntemi ise Dışa doğru (ıraksal) düşünmedir. Bu düşünme yöntemini ise sorular karşısında sınırsız sayıda cevabın olabileceği durumlarda kullanabiliyoruz, örneğin; Sizce gelecekte neler olabilir? Suyu hangi yöntemlerle buharlaştırabiliriz? (Özözer, 2008, s. 6).

Özözer (2008), yakınsal düşünme yöntemlerini okul müfredatında, sonrasında ve günlük çalışmalarımızda gereğinden fazla kullanıyor hatta zihnimizi bu düşünme yöntemi ile kilitliyoruz. Ancak gerek bizim gerekse çocuklarımızın yaratıcı düşünme yetilerinin gelişmesinde ıraksal düşünmenin önemi büyüktür (Özözer, 2008, s. 7).

Bu nedenle bireylerin yetiştirilmesi sürecinde yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi adına ıraksal düşünmeyi de öğrenmesi gerekmektedir. Bunun yolunun da “*küçüğüm sen ne bileceksin*” anlayışından uzaklaşma ile başlayacağı düşünülmektedir.

Yaratıcı düşünme sürecinde anlık bir zaman içerisinde gerçekleşmektedir fakat bu anlık süreç rastlantısal değildir. Örneğin; Newton başına elma düştüğü için yer çekimi kanunu bulmamıştır. Başına elma düşmesi sadece bu süreci tamamlayıcı bir etkidir. Arşimet’in hamamdaki tasın yüzdüğünü gördüğü güne kadar yıkanmadığını mı sanıyorsunuz. Yıldırım; yaratıcı fikirlerin belirirli bir sürecin tamamlanmasıyla ortaya çıktığını, bazen çok kısa sürdüğü, bazen de bilinçaltımızda gerçekleştiği için fark edemediğimizi söylemektedir Yıldırım, 1998, s. 40).

Yıldırım (1998); yaratıcı düşünme sürecinin aşamalarını ise dört basamakta açıklamaktadır. Bunlar;

1. Hazırlık
2. Kuluçka
3. Fikrin doğması
4. Fikrin geliştirilmesidir (Yıldırım,1998, s. 41).

Hazırlık aşamasında; birey konuya odaklanır ve üzerinde uğraştığı konu ile ilgili bilgilerini değerlendirir, gözden geçirir ve üzerine bilgi ekler.

Kuluçka aşamasında; birey bir nevi zihnini dinlendirir. Görünüşte konudan uzaklaşmış gibidir ama beyin bilinçaltında düşünmeye devam eder. Bu süreç tutulan hamurun mayalanmasını beklemeye benzemektedir.

Fikrin doğması; anlık bir süreçte - tıpkı Arşimet gibi - son parçanın bulunmasıdır. Artık ortaya konulmaya çalışılan ürünün eskiz çalışmaları bitmiş ve resim ortaya çıkmaya başlamıştır.

Fikrin geliştirilmesi ise; ortaya çıkan tablo üzerindeki son çizimlerin yapılmasına benzemektedir. Üzerinde düşünülen konu artık bir ürüne dönüşmüştür ve bu ürünün işlerliği üzerinde bir takım çalışmalar yapılarak ortaya atılan fikir geliştirilecektir.

Aksoy (2005) ise yaratıcı düşünme sürecini şu şekilde açıklamıştır. Yaratıcı düşünme süreci ile ilgili en basit açıklamayı getiren model Graham Wallas'ın 1926'da geliştirdiği modeldir. Wallas'ın bu modeli aşağıda açıklanan dört asamadan oluşmaktadır.

1. Hazırlık aşaması (Preparation): Hazırlık döneminde, sorun, gereksinim ya da gerçekleştirilmek istenen şey saptanır, tanımlanır. Çözüm ya da gereklilikler için bilgi ve malzeme toplanır ve bunlar çözümün geçerliliği, işlerliği bakımından ölçütlere vurulur.
2. Kuluçka aşaması (Incubation): Kuluçka aşamasında, sorundan çıkarak geriye gidilir, sorun zihin irdemesine, incelemesine bırakılır. Bu dönem hazırlık aşamasındaki gibi dakikalar sürebileceği gibi, haftalar ya da yıllar sürebilir.
3. Aydınlanma aşaması (Illumination): Aydınlanma aşamasında fikirler yaratıcılığa bir temel oluşturmak üzere zihinden doğarlar. Bu fikirler sonuç ya da ürünün parçaları olabileceği gibi sonucun kendi de olabilirler. Bağlamın tümü, her iki

durumda da birden ve tam olarak görülür. Bu asama çoğunlukla anlıktır, müthiş bir içgöçüler zenginliği içinde gelişir, birkaç dakika ya da birkaç saat sürebilir.

Fikirler, sözel olmaksızın formüle edilmiş ve sıklıkla bir "hah!" ünlemiyle belirlenmiştir. Arşimet'in hikâyesi bu duruma en güzel örneklerden biridir.

4. Gerçekleşme-Doğrulama aşaması (Verification): Bu asama, aydınlanma aşamasında ortaya çıkan sonucun ya da ürünün gereksinimleri karşılayıp karşılamayacağına, hazırlık aşamasında saptanmış ölçülere uyup uymayacağına anlaşılması ve gösterilmesi için yapılan bir dizi etkinliği içerir. Aniden ortaya çıkan yeni fikir problem durumuna uygulanır. Problemi çözmediği görülürse süreç tekrar başlatılır ya da ufak tefek değişikliklere uğratarak çözüme ulaşılır (Aksoy, 2005, s. 8 – 9).

Yaratıcılık süreci her iki açıklamada da bir birine ne kadar benzer görünse de nasıl her bir elin beş parmağının bir bine benzemez ise bu süreç de bireylerde farklı gelişimler gösterecektir. Önemli olan ise sürecin ne kadar faydalı geçtiği ve ortaya koyduğu üründür.

1.2.2.2. Yaratıcılık ve zekâ

Zekâ kavramı da yaratıcılık kavramı gibi soyut bir kavram olup günümüze kadar birçok araştırmaya konu edilmiştir. Zekâ teriminin ortaya çıkışı Aristoteles'e kadar uzanmaktadır. Zekâ sözcüğünün bilimsel alanda kullanılan Latince "intelligene" sözcüğünü, Aristoteles'in "dianoesis" teriminin nerdeyse birebir çevirisi olarak ilk kullanılan Cicero olmuştur. Daha sonra bu konu ile ilgili çalışmalar 19. Yüzyılda hızlanmış, pek çok görüş ortaya çıkmış, farklı sınıflamalar yapılmış ve etkileri günlük yaşamımıza yoğun bir biçimde girmiştir (Güngör, 2006, s. 41). Gözle görülüp elle tutulamayan bu kavramda ölçülmeye çalışılmış ve yapılan araştırmalar doğrultusunda çeşitli testler geliştirilerek IQ testleri ile bireyin sadece sözel ve matematiksel yönü ölçülebilmiştir. Zeka ile ilgili bir çok tanımlama yapılmıştır. Bu tanımlardan bazılarını bakacak olursak.

Piaget zekâyı şu şekilde tanımlamıştır. “ Zekâ ne yapacağınızı bilmediğiniz zaman kullandığımız şeydir.”

Zekâ Özden’e göre bir kapasite olarak tanımlanmaktadır. Bu kapasite “uyum gücüdür”, “öğrenme gücüdür”, ilişkileri görebilme gücüdür. diye tanımlanmaktadır (Özden, 2005, s. 106).

Yapılan araştırmalar doğrultusunda yüksek düzeyde zekânın, yaratıcılığı etkilemediği hatta özelde özele akıl yürütecek olursak yüksek düzeyde zekâ = yüksek düzeyde yaratıcık denilemeyeceğini kanıtlamıştır. Yaratıcılık için minimum zekâ düzeyinin yeterli olacağı belirtilmiştir (Sungur,1997, s. 54).

Guilford bu durumu şöyle açıklamıştır; “Yaratıcılık ve zekâ ilişkisi üzerinde birçok tartışmalar yapıldı. İkincinin birinci üzerinde etki yapabileceği ve hatta yaratıcılığın salt “zekâ” olduğu düşünüldü. Ne var ki “zekâ” yaratıcılıkta hiçbir zaman tek başına belirleyici bir değişken olmadı. Faktör analizi ile çok boyutluluğu ortaya konulan zekâ, tek başına yaratıcığı açıklayamadı. Üstelik zekânın bir alt bileşeni olarak ortaya çıkabilen değişken yaratıcılığında bir alt bileşeni olarak karşımıza çıkabildi” (Sungur, 1997, s. 54).

1.2.2.3. Yaratıcı bireyin özellikleri

Yaratıcı birey özellikleri bakımından bir birlerine yoğun olarak benzerlik göstermemekle birlikte kesikli çizgilerle bir çerçeveye alınmak istenirse Torrance’ın yaratıcı kişilik özellikleri bir birine karşıt veya bir biri ile benzer, uçlarda gezinen sıfatlardan oluşturmaktadır. Bunlardan bazıları şöyledir;

- Ayak direyen
- Bazen kendi dünyasına çekilen sesiz, sakin
- Mükemmelliğe karşı ilgi
- Her alanda kendini yetiştirmiş

- Kendi kendine yeten
- Yalnızlığı seven (Sungur, N. 1997,s 25 – 27).

Yukarıda bahsedilen özellikleri çoğaltması mümkündür. Ayrıca yaratıcılık özellikleri diye belirlenmiş kalıpların tamamının bir kişide bulunması ya da bulunmaması bireyin yaratıcı kişi olmasını sağlaması da söz konusu değildir. Bu özellikleri sınırlandırmamız da mümkün değildir. Örnekleri çoğaltacak olursak Üstündağ (2005)'a göre de yaratıcı kişilik özellikleri de şu şekilde ifade edilmektedir;

1. Hem dopdolu bir enerjiye sahip, hem de sessiz ve rahattır.
2. Hem zeki, hem de acemi ve deneyimsizdir.
3. Eğlence ve disiplini, sorumluluk ve sorumsuzluğu bir arada bulundurur.
4. Fantaziler, hayal kurma ve gerçekler arasındadır.
5. Kendi içindeki ve kendisinin dışındaki çelişkili yorumlara ya da anlayışlara karşı sürekli kendini korur.
6. Hem alçak gönüllü, hem de gururludur.
7. Bir yandan sıradan bir kişinin katı ve keskin boyutunu, diğer yandan da biricik ve özgün bir kişinin eğilimlerini gösterir.
8. İşinde hırslı ve ateşliyen, diğer yandan öznel düşünebilir
9. Duyarlı ve açık görüşlülüğü ona acı verse bile bu yönü açığa vurur (Üstündağ, 2005, s.31).

Görüldüğü üzere yaratıcı bireylerin bir biriyle tutarlı özelliklerinin olduğunu söyleyemez. Bir gün dalgalı bir deniz iken başka bir gün durgun bir suya dönüşebilecek bir ruh hali içerisinde olayları sürekli dışarıdan da takip eden ve olaylar içerisinde kaybolmamaya özen gösteren bireyler olduğunu ileri sürülebilir.

1.2.2.4. Yaratıcı bireyler ve okul

Yaratıcı bireylerin okul yaşamını pek sevmedikleri görülmüştür. Zira bu bireylere düşünce dünyalarının en yaratıcı olduğu bir dönemde söyleneni yapması gerektiği öğretilmek istenmektedir.

Yaratıcılığın gelişmesindeki en kritik yaş dilimi 5- 6 yaş arasındır. Okula başlama ile otoriteyi, kuralları tanımaya başladığı dönemde yaratıcılık duraklamaktadır. 8 – 10 yaş arası çete dönemdir. Çete üyelerince benimsenmek için yaratıcı yanlarını göstermemeyi gerektiren faaliyetler ön plana çıkar. 13 – 15 yaş ergenliğe giriş dönemidir. Karşı cins tarafından benimsenme arzusu yaratıcılığı olumsuz yönde etkilemektedir. 17 – 19 yaş meslek seçimi üniversiteye giriş dönemi yaratıcılığı gerileten bir başka nedendir (Aksoy, 2005, s. 15).

Görüldüğü üzere toplumun yaptırımları bireyin aile ortamından dış dünya ile tanışmaya başlamasından itibaren yaratıcı düşünmesi karşında duvarlar örmekte ve bireyi engellemek için elinden geleni yapmaktadır.

Yaratıcı düşünebilen bireylerin toplumun yaptırımlarına ve okul hayatına karşı verdiği tepkilere birkaç örnek vermek gerekirse;

Anadolu'nun halk ozanı olan Yunus Emre'nin dili Arapça okumaya dönmeyince şu dizeleri öğretmenine armağan edip okuldan ayrılmıştır.

Elif okuduk ötürü

Pazar eyledik götürü

Yaradılmışı hoş gördük

Yaradandan ötürü

Peki ya Fidel Castro'nun babasının tarlasında çalışan işçileri greve götürdüğünü biliyor muydunuz? Usta ressam İbrahim ÇALLI'nın Paris'te kaldığı otelin garsonuna Türkçe konuşmayı öğreten tek kişi olduğunu? Winston Churchill 8 yaşındayken dadısının çağırısını dikkate almayıp beklemesini söylemesi ve etrafında bu şekilde konuşmasının uygun olmadığını söyleyenlere; “ *Elbet bekleyecek, beni bütün dünya bekliyor, hele bir büyüyeyim.* ” cevabını vermiştir (Sungur, 1997, s.31 – 33).

Bu örneklerde dünün çocuklarının bakış açısı, bugünün ressamı, liderleri olacağını göstermiyor mu sizce? Burada bugünün çocuklarının okula bakış açlarına bakmakta fayda vardır.

“Pamir: Anne, öğretmenler ve okul çocukların yaşamını karartmak için var biliyor musun?” (Üstündağ, 2005, s. 24).

Anne: “Şubat tatilinde biraz ders çalışmamız gerekiyor.

Pamir (İsyanla): “Hayır... Hayır... Asla! Birakın da hayatımı yaşayayım!” (Üstündağ, 2005, s.25).

Pamir: “Anne okulda dersler teneffüs kadar, teneffüslerde dersler kadar olsa ne iyi olur değil mi? (Üstündağ, 2005, 25).

Görüldüğü gibi bugünün çocukları okulu korkulacak ya da sıkılacak bir mekan olarak algılamakta. Zira okulda geçirdiğı zaman kişiye anlamsız ve gereksiz görünmektedir. Bu durumun oluşmasında iki şey dikkati çeker birincisi içinde bulunduğumuz zamanı yakalayamayan ders müfredatları – ki bu sorunu 2004 – 2005 eğitim öğretim müfredatı ile aşılmıştır – ikincisi ise öğretmenin dersteki tutumu ve öğrenciye olan yaklaşımıdır.

Piaget; zekânın temel işlevini anlama ve keşfetme, başka bir deyimle, gerçeğı yapısalılaştırarak yapılar kurmak olarak açıklamaktadır. O’na göre öğrenci öğrenim süresince kendi kişisel araştırmasına dayanarak kendi bilgisini üretecektir. Bu süreçte öğretmene düşen rolde ağırlaşmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin daha yaratıcı, daha bilgili ve daha iyi yetiştirilmiş olması gerekmektedir (Günçe, 1974, s. 168).

Bu konuyu biraz daha açmak gerekirse yaratıcı düşünmeyi destekleyen öğretmenden şunlar beklenilmektedir.

1. Öğrenciyi bir birey olarak kabullenme ve öyle davranma,

2. Öğrenciyi özgür olmaya özendirme,
3. Öğrencilere model olma,
4. Sınıfın dışında onlara çok zaman ayırma,
5. En iyiyi bekleme ve alışılabilirliğini gösterme,
6. Heyecanlı olabilme,
7. Öğrencileri eşit kabul edebilme,
8. Öğrencileri doğrudan ödüllendirebilme,
9. Öğrenciye ilgi gösterme,
10. Sürekli okuyan kişiler olma
11. İkili ilişkilerde kolay ilişkiler kurama olarak belirlenmiştir (Sungur, 1997, s. 33).

Bartel'e göre yaratıcı okulun öğretmenleri yanlış yaparlar ve yanlışların üstesinden gelme yollarını araştırırlar. Oysa öğretmen yaratıcı değilse, yanlış yaptığının bile farkına varmaz. Yaratıcı kişiler yalnızca daha akıcı hızlı ve esnek düşünen değil, aynı zamanda daha çok kuşku duyan ve otoriteye de daha az boyun eğen kişilerdir. Onlar daha etkileyici kendinden emin ve daha yüreklidir. Ama kimi sosyal becerilerden yoksundurlar (Üstündağ, 2005, s. 74).

Çağımızın öğretmenin, bireylerin yaşam fırsatlarını geliştirerek, toplumu geliştirerek ve zenginleştirerek, temel insani değerleri aktarmak ve geliştirmek gibi birçok sorumluluğa sahip olması gereklidir. Bu bağlamda öğretmen öğrencilerin bireysel farklılıklarını, ilgi-ihtiyaç, yetenek ve kültürlerini bilmesi, demokratik, kültürel, ekonomik, toplumsal ve çevre sorunlarıyla ilgilenmesi, insan sevgisiyle dolu ve açık fikirli olması, yeni eğitim teknolojisi hakkında bilgi sahibi olması ve buna göre kendini geliştirmesi gerekmektedir (Erdoğan, Y. 2006, s. 98).

Bu noktada diyebiliriz ki; toplumun gelişmesini sağlayacak olan yaratıcı bireylerin yetiştirilmesinde en büyük görev biz öğretmenlere düşmektedir. Öyleyse yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesini ders programlarında yaygınlaştırırken, öğrencilere yol gösterici olarak kabul ettiğimiz öğretmenlerimizi de bu konuda bilinçlendirmek gerekir.

1.2.2.5. Yaratıcı düşünme becerisinin eğitimde ki yeri

Toplumların gelişmesinde yaratıcı düşünme önemli rol oynamıştır. Toplumların ilerlemesini sağlayan buluşlar, keşifler, yaratıcı düşünmenin, yaratıcı problem çözenin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır (Senemoğlu, N. 2007, s, 2).

Yaratıcı düşünme insanlık tarihi kadar eskidir. Hayatımızın her aşamasında bizimle beraberdir. Annelerimizin kalan sebzeleri değerlendirdikleri mutfaklarında, babalarımızın bozulan eşyaları kendine özgü tamiratlarında, bir çocuğun oynadığı oyunda... Bu örnekleri çoğaltılması mümkündür. Öyleyse hayatımızla bu kadar iç içe geçmiş yaratıcı düşünme biçimini çocuklarımızın eğitim öğretiminde neden kullanmayalım?

Günümüzde, çoğu gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin eğitim sistemine yapılan en ağır eleştiri yaratıcılıktan yoksun olmasıdır. Özellikle eğitim fırsat eşitliğinin geçerli olduğu tüm toplumlarda, herkese aynı eğitim ortamı sağlamak olarak algılandığı için, merkeziyetçi tek tip ders kitabı ve ezbere dayalı eğitimle yaratıcılık dikkate alınmamaktadır. Çoğu zaman, çocuğun yaratıcılığı yerine, akademik başarısı üstün tutulmakta ve daha çok kabul görmektedir. Çünkü başarılı çocuk, daima, okulda, öğretmenlerinden yüksek notlar alan çocuktur. Çoğunlukla da aile bunu desteklemektedir. Okulda alınan notlar çocuğun bir yönünü, okuldaki performansını gösterir. Oysaki çocuk karneye yansıyan nottan çok daha fazlasına sahiptir (Aksoy, 2005, s. 14).

Eğitimin amacı, bizden öncekilerin yaptıklarını yineleyen değil, yeni şeyler yapabilme yeteneği olan insanları yetiştirmektir. Piaget'e göre yaratıcı, buluşçu, keşifçi insanlar denetleyici bir kafaya sahip olan kendilerine sunulan her şeyi olduğu gibi kabul etmeyen insanlardır (Sungur, 1997, s. 31).

Piaget; öğretmenler öğretmek ve dinlenmek istiyorlar; çocuklar, onları var gücüyle ve can kulağıyla, çıt çıkarmadan dinlemelidir! Diyerek eğitim öğretimdeki önemli bir noktaya işaret etmiştir. Buda eğitim öğretim ortamını oluşturanların sadece

öğretmenlerden ibret olmadığıdır. Piaget'e göre bu tutum, çocukların öğrenme yöntemlerine tamamen ters düşen bir tutumdur. "Bilgi eylemden işten doğar... Bir nesneyi bilmek, onun üstünde bir iş yapmakla, onu bir başka şeye dönüştürmekle olur... Şu halde bilmek, gerçeği, dönüştürme yapılarına özümlemektir; bu yapılar, eylemlerimizin dolaysız uzantıları olarak kurulmuşlardır." Birisinin sakladığı oyuncağının peşinden emekleyen bebek de, sayı sayan, diziler kuran, sıralama, düzenleme, ağırlık gibi kavramları zihinde yerleştiren çocuk da, nesnelere üstünde geliştirdikleri eylem ve işlemlere borçludurlar. Çocuklar bir yüzme havuzunun kıyısında oturup ne kadar yüzme öğrenebilirlerse, dersleri de sınıfta öğretmeni dinleyerek o kadar öğrenebilirler. "Eğer zihinsel eğitimin amacı, belleği tıka basa doldurmak yerine, zekâyı geliştirmekse, eğer amaç, yalnız öğretmek değil, zihnini keşifler için hazırlayan insanlar yetiştirmekse, geleneksel eğitim, ciddi bir eksikliğe sahip olmak gibi bir suç işlemektedir" (Günçe, 1974, s. 164).

Neden bu suçu işleyen eğitimciler biz olalım? Yaratıcılık, eleştirel bakmak, yeni önermelerde bulunmaktır. Daha önce aralarında ilişki kurulmamış nesnelere ya da düşünceler arasında ilişki kurulmasıdır. Alışılmışın, bilmenin dışında farklı, yeni, özgün olmak, problemi görmek, farklı çözüm yollarından giderek yeni sonuçlar çıkarmaktır. Yaratıcılık dünyayı, kendimizi değiştirme eylemliliğidir. Bu yöntemde gidilen yol orijinaldir. Varılan sonuç öznedir ve bu sürecin sonunda yenilik vardır (Çelek, 2003, s. 125).

Bilindiği gibi eğitim öğretim ortamında birey ne kadar etkin olursa eğitim öğretim ortamında öğrenmekte o kadar keyif verici olacaktır. Bu keyif verici sürece bir de keşfetmenin heyecanını katıldığını düşünülürse, sizce bu işten keyif alan sadece öğrenciler mi olacaktır? Neden yaptığı işten keyif alan bireyler yetişemeyen ve mutlu bir toplum yaratmayalım? Değişen ve gelişen dünyamızda bireyde geliştirmeyi amaçlanan bu beceriler bireyin bilgiyi, ezberlenmesi gereken bir yük gibi algılamasını değiştirecek ve öğrenci ile öğretmen birlikte öğrenerek, çıktıkları her basamakta yaşantılarına farklı bir boyut kazandıracaktır.

1.2.2.6. Yaratıcı düşünme ve sosyal bilgiler

Günlük yaşantımızın bir parçası olan değişimin kaçınılmaz süreçlerinden biri olan yaratıcı düşünme hayatımızın her aşamasında karşımıza çıkmaktadır. Teknolojinin hızla geliştiği dünyada yaratıcı düşünme değer kazanmakta ve yetişmekte olan bireyleri de bu doğrultuda yönlendirme gerekliliğini ortaya çıkmaktadır.

Eğitimin en önemli amaçlarından biri sosyal yönden yararlı davranışlar ve tutumlar oluşturmaktır. Armstrong (1994)'un belirttiği gibi öğrencilerin ilerde hatırlayacakları tek şey, büyük bir olasılıkla öğretmenlerinin kafalarına yükledikleri bilgiler değil onlara düşünmeyi, eleştirmeyi, problem çözmeyi, öğrenmeyi öğretip öğretmedikleri olacaktır. Bunun da bireyin sosyal hayatına olumlu derecede katkı sağlayacağı şüphesizdir. Bu bağlamda öğrencilere hali hazırda bulunan beceriler ve temel kavramlar sağlanmalı bu doğrultuda öğrenciler yaratıcı düşünmeye sevk edilmelidir (Kolukisa, 2007, s.170).

Sosyal bilgiler dersi öğrencileri sosyal hayatta hazırlayan bir basamaktır bu basmaktan çıkarken öğrenci birey olma yolunda ilerlemekte ve günlük sorunlarla başa çıkabilmenin yollarını da öğrenmektedir. Vural'a göre;

Toplumsal değişimin hızlı yaşandığı günümüz toplumlarında, öğrenciyi yaşama hazırlamak ve bu hıza ayak uydurmasını sağlamak için sosyal bilgiler dersinde yaratıcı düşünme becerisinin geliştirilmesi gereklidir. Bunun için öğrencilerin sosyal bilgiler dersi işlenirken çok yönlü bir anlayışla olgu ve olayları ayırt edebilmeleri, kavram genelleme ilişkisini fark edip sorunlara uygulayabilmeleri, Çeşitli kaynakları bilimsel olarak inceleyebilmeleri gerekmektedir. Ayrıca bunun yanında işbirliğine dayalı öğretim etkinlikleri, küçük grup tartışmaları, yaratıcı drama, beyin fırtınası, eleştirel düşünme etkinliklerine yer verilmelidir.

Bu noktada sosyal bilgiler dersi günümüz koşullarında daha bir önem kazanmaktadır. Öğrenci ilköğretim 1. Sınıftan başlayarak hayat bilgisi ve takibinde gördüğü sosyal bilgiler dersleri ile hayatı tanımaya başlamakta ve yaşamında ulaşacağı noktanın yol haritasını sosyal bilgiler dersi ile çizmektedir. Öyleyse sosyal bilgiler dersi

kapsamında uyguladığı problem çözüme, eleştirel düşünme, işbirliğine dayalı öğrenme vb. Etkinliklerle öğrencinin kendini birey olmaya hazırlamasına yardımcı olunmalıdır. Bu sürecin takibinde yaratıcı düşünmenin yeri de ayrı tutulmalıdır. Zira kendini tekrarlamayan ve bir şeyler ürettiğinin farkına varan birey değerli olmanın verdiği haz ile daha sağlam adımlar atacaktır.

Yaratıcılık bilincinin yerleşmesi ve yaratıcı tutumların kazanılmasını yaratıcılık eğitiminin % 90'ını oluşturduğu ifade edilmektedir. Çocuklar kendi hallerine kaldıklarında yaratıcılardır. Ancak yüksek yaratıcılık potansiyeline sahip olanların çoğu, toplumda asosyal ve anti sosyal durumuna düşmemek için, daha erken yaşlardan itibaren yaratıcılıklarını görmezden gelmeyi ve bastırmayı öğrenmektedirler. Bu yanlış öğrenmede, aile ve toplum kadar okulda sorumludur (Özden, Y. 2005, s. 190).

Öyleyse uygulanmakta olan eğitim programlarında yaratıcılığın önemini ön plana çıkararak yaratıcılığı ile dünyada iz bırakmış bireylerin başarılarından da faydalanarak öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin körelmemesine ve geleceğimize katkıda bulunmasına yardımcı olmayız.

Sosyal bilgiler dersi çok yönlü bir ders olması nedeniyle, yaratıcı düşünme öğretiminin geliştirilmesine de katkıda bulunmaktır. Sosyal bilgiler dersi yeni yöntem ve tekniklerle donatılmasıyla birlikte öğrencilerin herhangi bir problem karşısında ya da fırsatlardan yararlanma konusunda daha pratik çözümler üretmesine, hatalarının farkına varıp eksikliklerini tespit etmelerine, başarısızlıklarla mücadele edip pes etmenin doğru bir çözüm olmadığına, yeniden denemek için gereken cesareti toplamalarına katkıda bulunacaktır.

Sosyal bilgiler öğretiminin temel amaçları, geleceğin etkin yurttaşlarında karar verme ve problem çözüme becerilerinin geliştirilmesidir. 1970 yılında NCSS tarafından sosyal bilgiler öğretimi için dört amaç önerilmiştir bunlar;

1. İnsanın geçmiş, bugün ve gelecekteki durumu hakkında bilgi edinme becerisini geliştirme,
2. Bilgiyi işleme için gerekli becerileri kazandırma,
3. İnanç ve değerleri yorumlaya bilme becerisini geliştirme,
4. Vatandaş olarak aktif sosyal katılım için bilgiyi uygulamadır (Öztürk, C. 2009, s. 8).

2005 sosyal bilgiler programının temel yaklaşımı ise, bilgiyi üretmek ve kullanmak için gerekli beceri, kavram ve değerlerle öğrenciyi donatarak etkin bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı yetiştirmektir (Ata, Bahri, 2009, s,34).

Görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretiminin temel amaçlarında ve 2005 programının temel yaklaşımında bilgiyi işleme, inanç ve değerleri yorumlaya bilmesi, aktif ve sosyal bir vatandaş olabilmesi, bilgiyi üretmesi ve kullanabilmesi, bireyin problem çözme, eleştirel düşünme bilme, işbirliğine dayalı çalışabilme ve en nihayetinde yaratıcı düşünme becerisinin gelişmiş olması ile bir üst basamağa taşınabilir.

Toplumsal yaşam için gerekli olan yeni görüşlerin ve farklı bakış açıların dile getirilmesi, demokrasi için olduğu kadar eğitim açısından da büyük önem taşımaktadır. Eğitimin amacı; sürekli düşünen, düşüncelerini en uygun şekilde hayata geçirerek hem bireysel hem de toplumsal gelişim sağlayan etkili bireyler yetiştirmektir. Bu da okullarda düşünme türerinin öğretilmesine dönük etkinliklere yer verilmesi gerektiğini göstermektedir (Bakıoğlu ve Hesapçıoğlu, 1997, s. 55).

Piaget eğitimin temel amacının, eski kuşakların yaptıklarını tekrar eden değil, yeni şeyler yaratabilme gücünde olan insanlar yetiştirmek olarak belirtilmiştir. Piaget'in vurguladığı amacın gerçekleşebilmesi için eğitim etkinliklerinin yaratıcı düşünmeyi geliştirecek şekilde planlanması ve uygulanması gereği açıktır. Tüm dersler için önemli olmakla birlikte, yaratıcı düşünmenin sosyal bilgiler için ayrıca bir önemi vardır. Sosyal bilgilerin temel amacı etkin, demokratik yurttaşlar yetiştirmeye katkı sağlamaktır. Etkin, demokratik bir yurttaşın ise, insanların diğer insanlarla çevreleriyle etkileşiminin örtüsünü anlayıp, bu bağlamda karşılaştığı sorunlara yeni

yaratıcı çözümler bularak yaşamı ve kültürü geliştirmesi beklenir (Doğanay, 2009, s. 165).

Küreselleşen dünyanın getirdiği bir yenilik olan hızlı bilgi yayılımı bireylerin hızlı ve özgün çözümler üretme zorunluluğunu da doğurmaktadır. Bunu için ise bireylere sadece düşünmek yetmemekte, bireyleri yaratıcı düşünmeye teşvik etmektedir. Doğanay (2009)'a göre son yıllarda yapılan araştırmalar sonucunda düşünmenin tıpkı okuma – yazma gibi herkes tarafından öğrenilebileceği ve geliştirilebileceği anlaşılmıştır. Öyleyse yaratıcı düşünmenin en etkin olduğu çocukluk döneminde bunun körelmesine izin vermemeli, yaratıcı düşünmeyi destekleyecek etkinlikler ön plana çıkartılarak öğrencilerin kendi duygu ve düşüncelerini, öğrendikleri bilgilerle harmanlaması sağlanmalıdır. Buda topluma özgüveni olan, kendinle barışık, üreten bireylerin kazandırılmasını sağlayacaktır.

Bu doğrultuda yapılandırmacı yaklaşıma göre düzenlenmiş olan, 6. Sınıf sosyal bilgiler öğretim programında bulunan, yaratıcı düşünme becerisinin sosyal bilgiler dersindeki etkililiği nedir? Sorusuna iki farklı sosyal bilgiler dersi ünitesi kapsamında, 6.sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl ünitelerinde cevap aranmaya çalışılacaktır.

1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı yaratıcı düşünme becerilerinin etkin olarak kullanıldığı sosyal bilgiler ders ünitelerinde başarıyı ne derce artırdığını ölçmektir. Bu amaç doğrultusunda ilköğretim 6. Sınıf öğrencilerinin, Sosyal Bilgiler dersi konularının arasından seçilen Ülkemiz ve Dünya ünitesi ile Elektronik Yüzyıl adlı ünitesi yapılandırmacılık kuramı doğrultusunda yaratıcı düşünme becerisi ön plana çıkartacak şekilde işlenmiştir.

Bu araştırmanın alt problemleri şunlardır;

1. İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının sınıf konularının öğretiminde, yapılandırmacı yaklaşımın yaratıcı

düşünme becerisi desteklenerek dersi bu doğrultuda işleyen deney grubu öğrencilerinin, başarı düzeyleri arttırmakta mıdır?

2. İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde, yapılandırmacı yaklaşımla dersi işleyen kontrol grubu öğrencilerinin başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde, deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde, yapılandırmacı yaklaşımın yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek dersi işleyen deney grubunun cinsiyet değişkenine göre başarı puanlarında anlamlı bir fark var mıdır?
5. İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde, yapılandırmacı yaklaşımın yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek dersi bu doğrultuda işleyen deney grubu öğrencileri ile kontrol grubunun derse tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde, yapılandırmacı yaklaşımın yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek dersi bu doğrultuda işleyen deney grubu öğrencileri ile kontrol grubu öğrencileri arasında Piaget'in beceri ölçeğine göre anlamlı bir fark var mıdır?
7. İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde, yapılandırmacı yaklaşımın yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek dersi bu doğrultuda işleyen deney grubu öğrencilerinin cinsiyet değişkeninin Piaget'in beceri ölçeğine göre anlamlı bir fark var mıdır?

1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Dünyada her alanda gelişme yaşanırken, insanoğluda yaşanan bu gelişmeleri takip etmeli ve yaşanan gelişmelere ayak uydurmalıdır. Gelişmenin sonucunda meydana gelen değişim, insanoğlunun yaşamına, bireyin kendi isteğiyle değil, yaşanılması gereken bir zorunluluk olarak girmektedir. İnsanoğlunun bu güçlü esen rüzgara karşı yürümesini düşünmek dahi anlamsızdır. Dünyada her alanda meydana gelen değişim, bireyi düşünmeye ve üretmeye zorlamakta ve zaten güçlü esen bu rüzgara, bir esinti de ondan gelmesi beklenmektedir. Hangi koşullar altında olursa olsun, yüz yıllar boyunca ve gelecek yüzyıllardaki başarısının anahtarı, yaratıcılıklarını geliştirmelerinde yatmaktadır.

“Bir toplumun gelişmesi ve geleceği, o toplumdaki öğretmenlerin ve öğrencilerin yaratıcılığını dikkate alma ve geliştirebilme çabaları ile yakından ilgilidir. Yaratıcılık buluşlara, buluşlar teknoloji ve üretime dönüşmekte, sonuçta ekonomik anlamda kalkınma ve toplumun genel refah düzeyi yükselmektedir. Yaratıcılıkları değerlendirilmeyen, üretici becerilerden yoksun bireylerden oluşan toplumların gelişmesi de zor olmaktadır. Yaratıcı sorun çözme becerilerinin geliştirilmesinin, demokrasilerini yerleştirmeye ihtiyacı olan toplumlar için önemi açıktır. Buradan hareketle bireyleri topluma hazırlayan eğitim kurumları, bireylerin yaratıcılığının değerlendirilmesi ve geliştirilmesi açısından önemlidir” (Erdoğan: 2006; 96). Bundan dolayı yaratıcılığın gelişmesine eğitiminde destek vermesi gerekmektedir. Yapılacak olan bu çalışmanın önemi ise bu noktada ortaya çıkmaktadır. Yapılandırmacı yaklaşımın kazanımlarından biri olan yaratıcı düşünme becerisinin, bireyde geliştirilmiş olması;

- Öğrencinin kendine güvenen, cesur ve üreten bireyler olmasına katkı sağlayacağı,
- Böylece eğitim öğretimin bir parçası olan öğrenci eğitim öğretim sürecinde ki öneminin farkına varacak ve bu sürece dahil olmak için çaba harcayacağı,

- Ders işlenirken yaratıcılığını kullanan birey, öğrenirken aktif olacağından yaratıcılık becerisinin ön plana çıkarılması bireyin öğrenmelerine de kalıcılık sağlayacağı,
- Etkili öğrenmenin sonucunda bilgiyi kullanan bilen bireyler yetişeceği,
- Bilgiyi kullanabilen bireyler topluma üreten bireyleri kazandıracığı düşünülmektedir.

Bunlardan hareketle bu araştırma;

- Bu konuda yapılan ilk çalışma olması bakımından,
- İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde, yapılandırmacı yaklaşımın yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek dersi bu doğrultuda işleyen deney grubu öğrencilerin, başarı düzeyleri artırıp artırmadığı bakımından,
- İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde, deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı,
- İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde, yapılandırmacı yaklaşımın yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek ders işleyen deney grubunun cinsiyet değişkenine göre başarı puanlarında,
- İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde, yapılandırmacı yaklaşımın yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek dersi bu doğrultuda işleyen deney grubu öğrencileri ile kontrol grubunun derse tutumları,
- İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde, yapılandırmacı yaklaşımın yaratıcı düşünme becerisini geliştirmesi amaçlanarak dersi bu doğrultuda işleyen deney grubu öğrencileri ile kontrol grubu öğrencileri arasında Piaget'in beceri ölçeğine göre,
- İlköğretim Sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde, yapılandırmacı yaklaşımın yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek bu doğrultuda işleyen deney grubu öğrencilerinin cinsiyet

değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının tespiti bakımından önemlidir.

1.5. SAYILTILAR

Bu araştırmada;

- Deney ve kontrol gurubundaki öğrencilerin öğrenmelerine etki edebilecek sınıf dışı etkenlerin ve öğrenmeye ilgilerinin eşit olduğu kabul edilmiştir.
- Araştırma kapsamındaki öğrenciler gözlem, görüşme, anket, ön test- son test ve t testini yanıtlarken, gerçek duygu, düşünce, tutumlarını içtenlikle ve ciddiyetle yansıttığı varsayılmıştır.
- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin öğrenmeye karşı ilgileri eşit kabul edilmiştir.

1.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırma;

- Ünite işlenirken uygulanan yöntem ve tekniklerle,
- Uygulanan bilgi testinde yer alan ifadelerle,
- Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin cevaplarıyla
- İstanbul ilinde bulunan Beykoz ilçesi Çavuşbaşı beldesinde, orta sosyo – ekonomik düzeyde bir öğretim gören öğrencilerle,
- 2007 – 2008 öğretim yılı 6. Sınıf sosyal bilgiler dersi “ Ülkemiz ve Dünya” ve “Elektronik Yüzyıl” üniteleriyle,
- Öğrencilerin üniteler süresince uygulanan etkinliklere katılımları ile sınırlıdır.

Bir sonraki bölümde, ortaya konulan problemler ve alt problemler doğrultusunda araştırmanın yöntemi ele alınmıştır.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde yukarıdaki problem ve alt problemlerden hareketle, araştırma deseni ve veri toplama süreci konularında yer verilmiştir. Bu bağlamda araştırmanın yöntemi hakkında bilgi verilerek araştırma süreci özetlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca araştırmada dikkate alınan değerlendirme esaslarına da bu bölümde yer verilmiştir.

2.1. ARAŞTIRMANIN DESENİ

Yaratıcı düşünme becerilerinin başarıyı etkileyip etkilemediği, yaratıcı düşünce becerilerinin kazanılıp kazanılmadığının tespiti için tez uygulaması 6. Sınıf Sosyal Bilgiler konuları içerisinde belirlenen iki ünite kapsamında gerçekleştirilmiştir. İki ünitenin kapsamı içerisine gerçekleştirilmesinin sebebi ise yaratıcı düşünme becerilerini destekleyen ünitenin dışında başka bir ünite de başarı durumunun ne ölçüde artıp atmayacağını tespiti amaçlanmıştır. Yaratıcı düşünme becerilerinin gözlenmesinin uzun bir sürece yayılması açısından araştırmacı uygulamanın yapıldığı okulda dersin öğretmeni olarak uygulamayı gerçekleştirmiştir. Uygulama 2 ünite kapsamında yapılmıştır.

Anlaşıldığı üzere araştırma ve uygulama iç içedir. Bu nedenle araştırma nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma, belli olgu veya olayları kendi doğal ortamları içerisinde çok yönlü ve uzun süreli derinlemesine incelemektir (Saban, 2006, s. 1). Nitel araştırmasının doğası gereği araştırmada eylem araştırması yani aksiyon çalışma kullanılmıştır. Bu şekilde yapılan araştırmalarda genellikle, öğretmen ve öğrencilerin kendi sınıflarındaki araştırmayı geçekten yaparak veya bir başkasının yapmasına yardımcı olarak birlikte çalıştığı işbirlikçi aktivite içerisinde, öğrenme süreci gerçekleşmektedir. Bu tür araştırmalar süreç odaklıdır ve araştırmacının veriye yakın olması, süreci bakından tanınması ve yaşaması açısından önemlidir (Keskin, 2008, s.39).

Araştırmacı araştırmayı yaparken deneysel yöntemi kullanmıştır. Deneysel yöntem bir araştırmada, değişkenleri (nicel olarak ölçülebilen ve farklı değerler alabilen özellikler) lebilmek ve bu değişkenler arasında sebep – sonuç ilişkilerini ortaya çıkarmaktır (Aksoy, G. 2005, s.38).

Bu araştırma deneysel yöntemin kullanıldığı nitel bir çalışmadır.

2.2. ÇALIşMA GRUBUNUN SEÇİMİ

Araştırmacı, uygulamasını yapacağı eğitim kurumunu seçerken öncelikle uygulamasını eksiksiz yapabileceği, bir eğitim kurumu olmasına zen gösterdi. Zira araştırma kapsamının iki üniteden oluşması ve araştırmacının bu süre içersinde dersin ğretmeni olarak rol alması, okul yönetimi tarafından kabullenilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda uygulamanın yapılacağı okulun araştırmacının kolay ulaşabileceği nitelikte olmasına dikkat edildi.

Araştırma 2007 – 2008 eğitim ğretim yılında İstanbul İli Beykoz İlçesi avuşbaşı Beldesinde uygulanmıştır. Çalışmaya Gündoğdu Nene Hatun İlköğretim Okulunda bulunan 6/A kontrol grubu (36 ğrenci) ve 6/B deney grubu (33 ğrenci) sınıfları katılmıştır.

2.3. ÇALIşMA GRUBUNUN ÖZELLİKLERİ

Deney ve kontrol grubu olarak seçilen 6/B ve 6/A sınıflarının genel özellikleri dikkate alındığında eğitim ile ilgili ve anne baba eğitim düzeyinde, anne ve babaların tamamına yakını ilköğretim mezunudur (Tablo 1) .

Tablo 1: Anne ve Baba Öğrenim Düzeyi

	Deney						Kontrol	
	Anne		Baba		Anne		Baba	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Okuma yazması yok	1	3,0	1	3,0	1	19,4	3	3,0
İlköğretim mezunu	29	87,9	21	63,6	29	72,2	24	63,6
Lise mezunu	2	6,1	9	27,3	2	8,3	8	27,3
Üniversite mezunu	1	3,0	1	3,0	1	-	1	3,0
Lisans Üstü	0	-	1	3,0	0	-	0	3,0
N	33	100	33	100	36	100	36	100

Tablo 1’de de görüldüğü üzere deney ve kontrol grubu öğrencilerinin aile öğrenim düzeyleri arasında belirgin bir farklılık olmamakla beraber her iki grubun ailelerinin öğrenim durumları ilköğretim düzeyinde yoğunlaşmaktadır. Zira yüzdeler dilimlere bakacak olursakta deney ve kontrol gruplarının her ikisinde de anne baba öğrenim düzeyinin ilköğretim düzeyinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Tablo 2: Anne ve Baba Çalışma Durumu

	Deney						Kontrol	
	Anne		Baba		Anne		Baba	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Çalışıyor	2	6,1	29	87,9	4	11,1	32	88,9
Çalışmıyor	31	93,0	4	12,1	32	86,1	4	11,
N	33	100	33	100	36	100	36	100

Tablo 2 incelendiğinde deney ve kontrol gruplarında anne baba çalışma durumuna bakıldığında bu durumun baba yönünde olduğu söylenebilir. Bu durumun yüzdeler dilimlere bakıldığında da görülmektedir. Bu bağlamda ailede ki çalışma durumu bölgenin sosyo ekonomik durumu ile de paralellik göstermektedir.

Tablo 3: Ailenizin Ortalama Aylık Geliri

	Deney		Kontrol	
	F	%	F	%
550 ile 750	13	39,4	21	58,3
751 ile 1000	11	33,3	10	27,8
1001 ile1500	5	15,2	3	8,3
1501+	2	39,4	2	5,6
Diğer	2	6,1	0	-
N	33	100	36	100

Tablo 3 incelendiğinde deney ve kontrol gruplarının ailelerinin ortalama aylık gelirinin büyük çoğunluğunda asgari geçim sınırının altında olduğu söylenebilir.

Tablo 4: Siz Dâhil Kaç Kişilik Bir Ailesiniz?

	Deney		Kontrol	
	F	%	F	%
2	1	3,0	1	2,8
3	2	3,0	3	8,3
4	13	39,4	13	36,1
5+	17	51,5	19	52,8
N	33	100	36	100

Tablo 4 incelendiğinde deney ve kontrol gruplarında bulunan öğrencilerin aile nüfus dağılımı incelendiğinde grupların % 50'sinden fazlasının 4 ila 5 kişilik ailelerde yaşadıklarını söyleyebiliriz.

Tablo 5: Evde Kendinize Ait Bir Çalışma Odanız Var Mı?

	Deney		Kontrol	
	F	%	F	%
Var	27	81,8	19	52,8
Yok	6	18,2	17	47,2
N	33	100	36	100

Tablo 5 incelendiğinde deney grubunda bulunan öğrencilerin %82'nin sağlıklı bir çalışma ortamı bulunduğu söylenebilirken bu durum kontrol grubun % 53'tür. Deney ve kontrol grupları ön test son test sonuçları doğrultusunda söyleyebiliriz ki

öğrencilerin sağlıklı bir çalışma ortamının bulunması ders başarısına olumlu bir katkıda bulunmaktadır.

Tablo 6: Bütün Aileyi İlgilendiren Bir Karar Alınması Gerektiğinde Kararı Kim Verir?

	Deney		Kontrol	
	F	%	F	%
Annem babam karar verir	18	54,5	18	50,0
Kararı bütün aile birlikte verir	12	36,4	10	27,8
Babam karar verir	3	9,1	8	22,2
N	33	100	36	100

Tablo 6 incelendiğinde deney ve kontrol gruplarında aile ile ilgili kararları % 50 oranında anne ve babanın aldığı görülmektedir. Demokratik bir aile ortamında olması gereken kararı bütün aile birlikte verir seçeneği ise deney grubunda yüksek olmakla birlikte her iki grubun yüzdeleri değerleri incelendiğinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Tablo 7: Bizim Evde Herkes İsteddiği Şekilde...

	Deney		Kontrol	
	F	%	F	%
Duruma göre söyler	18	54,5	23	63,9
Görüş bildirebilir	12	36,4	9	25,0
Her şeyi söyleyemez	3	9,1	4	11,1
N	33	100	36	100

Tablo 7 incelendiğinde deney ve kontrol gruplarının aile içi iletişimlerinin her iki grupta da % 50'sinden fazlası mevcut koşullara göre fikirlerini söyleyebildiği tam anlamıyla demokratik bir ortamın bulunmadığı söylenebilir. Buna nazaran ise deney grubu öğrencilerinin ise kontrol grubuna kıyasla aile içi iletişimde düşündüğünü söylemekte daha özgür olduğu ifade edilebilir.

Tablo 8: Sizce En Sevdiğiniz Ders Nedir?

	Deney		Kontrol	
	F	%	F	%
Türkçe	8	24,2	8	22,2
Sosyal Bilgiler	7	21,2	7	19,4
Fen Bilgisi	5	15,2	3	8,3
İngilizce	3	9,1	5	13,9
Matematik	1	3,0	2	5,6
Diğer	9	27,3	11	30,6
N	33	100	36	100

Tablo 8 incelendiğinde deney ve kontrol gruplarının en çok sevdiği ders sıralaması incelendiğinde her iki grubunda sevdiği ders sıralamaları fen bilgisi ve İngilizce dersi sıralamaları dışında hemen hemen aynıdır. Bunun yanı sıra öğrencilerin en çok sevdikleri ders olarak ilk sırayı Türkçe ikinci sırayı ise sosyal bilgiler dersi almaktadır.

Tablo 9: Boş Zamanlarınızda Ne Yaparsınız?

	Deney				Kontrol			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Televizyon izlerim	12	63,6	21	36,4	24	66,7	12	33,3
Kitap okurum	25	78,8	8	24,2	20	55,6	16	44,4
Bilgisayar oynarım	13	39,4	20	60,6	15	41,7	21	58,3
Oyun oynarım	6	18,2	27	81,8	16	44,4	20	55,6
Resim yaparım	6	18,2	27	81,8	7	19,4	29	80,6
Hikâye ya da şiir yazarım	5	15,2	28	84,8	4	11,1	32	88,9
Diğer	11	33,3	22	66,7	17	47,2	19	52,8

Tablo 9 incelendiğinde deney grubu öğrencilerin % 79'u boş zamanlarında kitap okurken % 64'ü ise televizyon izlemektedir. Bu durum kontrol grubunda % 68 ile televizyon izlemek % 55 ile kitap okumak olarak tespit edilmiştir.

Tablo 10: Ne Sıklıkla Kitap Okursunuz?

	Deney		Kontrol	
	F	%	F	%
1 veya 2 ay	27	81,8	33	91,7
3 veya 6 ay	3	9,1	0	2,8
Kitap okumayı sevmem	2	6,1	1	5,6
Öğretmenim zorunlu kıldıkça	1	3,0	2	
N	33	100	36	100

Tablo 10 incelendiğinde deney ve kontrol grubunun kitap okuma süreleri 1 veya 2 ay seçeneğinde yoğunlaşmaktadır. Araştırmacının anket uygulamasının yapıldığı sırada öğrencilerin büyük çoğunluğu ise kitap okuma sürelerinin 1 aydan daha az olduğu uyarısı ile karşılaştığında belirtmeden geçemeyeceğim.

Tablo 11: Ne Tür Kitaplar Okursunuz?

	Deney				Kontrol			
	Evet		Hayır		Evet		Hayır	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Bilim Kurgu	5	15,2	28	84,8	4	11,1	32	88,9
Çizgi Roman	4	12,1	29	87,9	4	11,1	32	88,9
Macera	22	66,7	11	33,3	24	66,7	12	33,3
Diğer	8	24,2	25	75,8	10	27,8	26	72,2

Tablo 11. İncelendiğinde deney ve kontrol gruplarının her ikisinde de kitap okumayı sevdiği genellikle macera türü kitapların büyük çoğunlukla tercih edildiği görülmektedir. Kitap okumak öğrencilerin hayal dünyasını geliştirmektedir. Zira yaratıcı düşünmeye giden yollardan biride hayal dünyasından geçmektedir. Ayrıca kitap okumanın çocukların dil, bilişsel, kişilik ve toplumsal gelişimine de katkıda bulunduğunu yadsımamız gerekmektedir.

2.4. ARAŞTIRMA MODELİ

Araştırmada gerçek deneme modellerinden ön test – son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Bu araştırma modelinde ön test ve son test grupları yansız olarak atanmıştır. Her iki grupta da deney öncesi ve sonrasında ölçümler yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan araştırma modelinde, deney grubu üzerindeki etkisi incelenen bağımsız değişken; 2004 – 2005 yılı itibari ile değiştirilen yapılandırmacı öğrenmeye dayalı müfredatı yaratıcı düşünme becerisine dayalı öğrenmesinin etkin bir şekilde kullanılmasıdır. Kontrol gurubunu ise 2004 – 2005 yılı itibari ile uygulanmaya başlanan yapılandırmacı öğrenmeye dayalı müfredat oluşturmaktadır. Her iki grupta da öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki başarıları ve sosyal bilgiler derslerine yönelik tutumları bağımlı değişken olarak incelenmiştir.

Çalışmada öğrencilerin, ülkemiz ve dünya ünitesi ile elektronik yüzyıl ünitesindeki başarı düzeylerini ölçmek için her iki grupta da “Akademik Başarı Testi” uygulanmıştır. Akademik Başarı Testi her iki ünite ile ilgili ayrı ayrı düzenlenmiş olup, her iki ünite de öntest – sontest şeklinde uygulanmıştır. Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını ölçmek için “Sosyal Bilgisi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği”, “Piaget’in Kâğıt Kalem Testi”de öntest ve sontest olarak her iki gruba da uygulanmıştır. Araştırma; bu testlerden elde edilen veriler üzerinden yürütülmüştür. Ayrıca araştırmada, uygulanan deneysel işlemin yanı sıra, araştırma üniteleri kapsamı ile ilgili yaratıcı yazma etkinlikleri ve elektronik yüzyıl ünitesi ile ilgili performans ödevi de araştırma ile ilgili veri toplama kaynakları arasındadır.

2.5. DENEYSEL İŞLEMLER

1. Araştırma Gündoğdu Nene Hatun İlköğretim Okulu 6/A ve 6/B sınıfları üzerinde yürütülmüştür.
2. Çalışma her iki grupta da araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir.
3. Her iki gruptaki öğrencilere de öntest olarak Piaget Kâğıt Kalem Testi ve Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Akademik Başarı Testi ise Uygulama üniteleri bazında öntest olarak uygulanmıştır.
4. Araştırmanın başlangıcında deney grubu öğrencilere ünite bazında ne yapacakları yönünde rehber olabilecek nitelikte açıklamalarda bulunulmuştur.
5. 18.02.2008 tarihinde deney ve kontrol gurubu öğrencileri Ülkemiz ve Dünya Ünitesini gurupların amacına yönelik uygulamaya başlamıştır.

6. Araştırmanın uygulama safhasında deney gurubundaki öğrenciler, 2004 – 2005 eğitim öğretim yılı itibariyle uygulanılmaya başlanılan yapılandırmacı programa ek olarak yaratıcı düşünmeye dayalı bilimsel yöntem sürecini içeren çeşitli etkinlikler yapmıştır. Bu etkinliklerde bilimsel yöntem sürecinden faydalanılmış, öğrenciler gruplar oluşturarak, öykü yazma, hikâye tamamlama, kavramlar arasındaki ilişkiyi bulma, performans ödevi çalışmaları gibi faaliyetlerde bulunmuşlardır. Bu döngü araştırma süresince her hafta devam etmiştir.
7. Uygulama boyuca kontrol grubu öğrencilerinde ise 2004 – 2005 yıllı itibariyle uygulanılmaya başlanılan yapılandırmacı program kullanılmış, ders programın ön gördüğü doğrultuda işlenilmiştir.
8. Çalışma sonunda, deney ve kontrol gurubunun her ikisine de, son test olarak Piaget'in Kâğıt Kalem Testi, Akademik Başarı Testi, Sosyal Bilgiler Tutum ölçeği uygulanmıştır.
9. Öntest ve sontestlerden elde edilen veriler bilgisayar yazılımı ile paket programa girilmiş ve gerekli istatistikî teknikler belirlenerek analizler yapılmıştır.

2.6. Veri Toplama Teknik ve Araçları

Araştırma kapsamında öğrencilerden veri toplamak için kullanılan ölçme araçları şunlardır;

- a) Öğrencilerin “Ülkemiz ve Dünya” ve “Elektronik Yüzyıl” ünitesindeki başarı düzeylerini ölçmek için Akademik Başarı testleri,
- b) Öğrencilerin genel yetenek düzeylerini tespit etmek için Piaget'in “ Concrete – Operational Reasoning Test”
- c) Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını ölçmek için Sosyal Bilgiler dersine Yönelik Tutum Ölçeği
- d) Ayrıca araştırmada, öğrencilerin kişisel niteliklerini belirlemek için, anket, uygulamıştır

2.6.1. Akademik Başarı Testi

Başarı testlerinde Ülkemiz ve Dünya ve Elektronik Yüzyıl üniteleri ile ilgili yoruma dayalı bilgi soruları bulunmaktadır. Ayrıca konu ile ilgili okuduğunu anlama ve yorum yapabilme becerileri ölçülmektedir.

Bu çalışmada kullanılan test araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Test her iki ünite de 10' ar sorudan oluşmaktadır.

Test öntest ve sontest olarak 40 dakikalık sürede her iki gruba da uygulanmıştır.

2.6.2. Piaget'in Concrete – Operational Reasoning Test

Jean Piaget'in Concrete – Operational Reasoning test öğrencilerin genel yetenek düzeylerini ölçmek için kullanılmıştır. Bu testin Türkçeye uyarlanmış hali 157 ilköğretim 5. Sınıf öğrencisi üzerinde uygulanmış olup, Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 73 olarak hesaplanmıştır (Emir, S. 2000, s.71).

2.6.3. Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Araştırmada kullanılan Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Talim Terbiye Kurulu tarafından oluşturulmuştur. Ölçek, 5'li likert tipi olarak hazırlanmıştır. Olumlu maddeler için puanlama “ Tamamen katılıyorum” ve “Katılmıyorum” şeklinde yapılırken, olumsuz maddelerde “ Hiç Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” ifadeleriyle puanlama tersine çevrilmektedir. Olumlu ya da olumsuz herhangi bir fikir içermeyen görüşler ise “Kararsızım” olarak puanlanmıştır. (ttkb.meb.gov.tr)

2.6.4. Anket

Araştırmada kullanılan anket araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Anket içeriğindeki sorular Açık uçlu 5, Liste soru 2, Kategori 11 olmak üzere 17 sorudan oluşmaktadır.

2.7. VERİ KAYNAKLARI

1. Öğrenci sayısı,
2. Öğrencilerin Akademik Başarı testi Ön Test ve Son Test Puanları,
3. Jean Piaget'in Concrete – Operational Reasoning teste verdikleri ön test ve son test cevapları,
4. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği Ön test ve Son Test puanları,
5. Öğrencilerin Anket de sorulan sorulara verdikleri cevaplar.

2.7.1. Verilerin Analizi

Bu araştırmada yaratıcı düşünme becerisine dayalı öğrenmenin etkin bir şekilde uygulandığı deney grubu ile 2004 – 2005 yılı değişen müfredatın uygulandığı kontrol grubu öğrencileri arasında, akademik başarı düzeyleri ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum düzeyleri açısından fark olup olmadığını test etmek için bilgisayar destekli bir istatistik programı kullanılmıştır. Çalışmada deney ve kontrol grupları arasında Fark olup olmadığını ortaya koymak amacı ile bağımsız gruplar için t test sonuçları ilişkisiz (Bağımsız) örneklem t- Testi (Independent samles T – Test); grupların kendi içinde, araştırma başlangıcı ve bitimi arasında fark olup olmadığını tespit etmek için ise; ilişkili örneklem T testi (Paried Samles T Test), ilişkili örneklem (tekrarlı ölçümler) için tek faktörlü ANOVA (One- Way ANOVA for Repeated Measures), Çok değişkenli Anova (multivariate ANOVA MANOVA) analizleri kullanılmıştır.

Araştırma hipotezlerini destekleyici nitelikte kullanılmak üzere deney ve kontrol grubu öğrencilerine uygulanan anketten elde edilen veriler, nitel araştırma yöntemlerinden Betimsel Analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Betimsel analiz amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunmaktır (Aksoy, G; s 47).

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerini incelemek amacı ile önceki bölümde belirtilen yöntemle toplanan verilerin, yapılan istatistiksel analizlerin değerlendirilmesine yer verilmiştir.

Çalışmada Sosyal Bilgiler dersinde yapılandırmacı yaklaşımın yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek uygulanan eğitimin, öğrencilerde akademik başarıyı, becerileri, cinsiyet değişkeni içerisinde başarılarının artıp artmadığı ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları üzerinde etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Toplanan verilerden elde edilen bilgiler araştırmanın alt problemlerinin sıralamasına göre verilmiştir.

Ayrıca bu bölümde nitel araştırma yöntemleri ile toplanan verilerden de elde edilen bulgu ve yorumlarda bu bölüme eklenmiştir. Nitel verilerden elde edilen bulgu ve yorumların, araştırma hipotezleri ile aynı doğrultuda olup olmadığı incelenmiştir.

Aşağıda yer alan tablolarda ise deney ve kontrol gruplarının sınıf mevcutları karşılaştırılması ve tezde kullanılan ölçeklerin normallik dağılımları bulunmaktadır.

3.1. GRUPLARIN SINIF MEVCUTLARI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin sınıf mevcutları açısından karşılaştırılması Tablo 3.1.1. de görülmektedir.

Tablo 12: Grupların Sınıf Mevcutlarına Ait Frekans ve Yüzdeleri

GRUP	N _{KIZ}	N _{ERKEK}	N _{TOPLAM}	%
Deney	9	27	36	52,20
Kontrol	14	19	33	47,80
Toplam	23	46	69	100

Tablo 3.1.1. İncelendiğinde 33 öğrenci ile deney ve 36 öğrenci ile kontrol grubunun sınıf mevcudu açısından denk oldukları söylenebilir.

Tablo 13: Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Akademik başarı testi Ön test, Son Test ve Hatırlama Testi Normallik Dağılım (Nonparametric Test) Sonuçları

	N	\bar{X}	S	P
Ön test	69	22,47	11,36	,464
Son Test	69	53,53	23,59	,778
Hatırlama	69	57,73	23,49	,823

Tablo 3.1.2 incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin Ülkemiz ve Dünya akademik başarı testi ön test normallik dağılımı 22,47 ve standart sapması 11,36'dır. Grubun son test normallik dağılımı 53,53 ve standart sapması 23,59'dır. Ayrıca aynı grubun hatırlama testi normallik dağılımı 57,73 ve standart sapması 23,49 olarak tespit edilmiştir. Hesaplanan p değeri 0.05 değerinden büyük olduğu için ülkemiz ve dünya ünitesi başarı testinin ön test, son test ve hatırlama testinde normal bir dağılım gösterdiği görülmektedir.

Tablo 14: Elektronik Yüzyıl Ünitesi Akademik Başarı Testi Ön Test, Son Test Normallik Dağılım (Nonparametric Test) Sonuçları

	N	\bar{X}	S	P
Ön test	69	31,78	11,33	,648
Son Test	69	58,11	21,81	,245

Tablo 3.1.3 incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin elektronik Yüzyıl akademik başarı testi ön test normallik dağılımı 22,47 ve standart sapması 11,36'dır. Grubun

son test normallik dağılımı 53,53 ve standart sapması 23,59'dır. Hesaplanan p değeri 0.05 değerinden büyük olduğu için elektronik yüzyıl ünitesi başarı testinin ön test, son test ve hatırlama testinde normal bir dağılım göstermektedir.

Tablo 15: Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Normallik Dağılım (Nonparametric Test) Sonuçları

	N	\bar{X}	S	P
Ön test	69	87,69	8,35	,125
Son Test	69	91,92	7,30	,419

Tablo 3.1.4 incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği ön test normallik dağılımı 87,69 ve standart sapması 8,35'dir. Grubun son test normallik dağılımı 91,92 ve standart sapması 7,30 olarak tespit edilmiştir. Hesaplanan p değeri 0.05 değerinden büyük olduğu için Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeğinin ön test, son testinde normal bir dağılım gösterdiği söylenebilir.

Tablo 16: Piaget Kâğıt Kalem Testi (Concrete – Operational Reasoning Test) Normallik Dağılım (Nonparametric Test) Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	P
Piaget Deney Ön	33	12,44	3,65	,749
Piaget Kontrol Ön	36	12,36	5,03	,581
Piaget Deney Son	33	14,22	4,52	,829
Piaget Kontrol Son	36	13,69	4,92	,515

Tablo 3.1.5. İncelendiğinde öğrencilerin Piaget deney ön grubu öğrencilerinin puan ortalaması 12,44, standart sapması 3,65'dir. Piaget kontrol ön grubu öğrencilerinin puan ortalaması 12,36, standart sapması 5,03'dür. Piaget deney son grubu öğrencilerinin puan ortalaması 14,22, standart sapması 4,52'dir. Piaget kontrol son grubu öğrencilerinin puan ortalaması 13,69, standart sapması 4,92'dir. Hesaplanan p değerleri ($\alpha < p$), ($p = 749$, $p = 581$, $p = 829$, $p = 515$) 0.05 değerinden büyük olduğu normal bir dağılım içerisinde dir.

3.2. NİCEL VE NİTEL VERİLERE AİT BULGU VE YORUMLAR

3.2.1. 1. Alt Probleme Ait Nicel Bulgu Ve Yorumlar

“İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl öğretiminde, yapılandırmacı yaklaşımın yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek dersi bu doğrultuda işleyen deney grubu öğrencilerin, başarı düzeyleri arttırmakta mıdır?”

Biçiminde ifade edilen 1.alt problemi test etmek üzere ülkemiz ve dünya ünitesine yönelik başarı testi, deney ve kontrol grubuna uygulanmıştır. Elde edilen veriler, deney grubunda ön test, son test, hatırlama testin arasında bir fark olup olmadığını tespiti için Anova (tekrarlı ölçümler için) analiz yöntemi ile değerlendirilmiş ve bulgular Tablo 3.2.1.1 ve 3.2.1.2’de gösterilmiştir.

Tablo 17: 1 Deney Grubu Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Akademik Başarı Testi Ön Test, Son Test ve Hatırlama Testi Puanlarına İlişkin Tekrarlı Ölçümler İçin Tek Faktörlü ANOVA (One Way ANOVA For Repeated Measures) Sonuçları

	N	\bar{X}	S	T	P
Ön test	33	23,44	12,62		
Son Test	33	65,05	22,87	315,186	,000
Hatırlama	33	66,38	23,85		

Tablo 3.2.1.1 incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin Ülkemiz ve Dünya akademik başarı testi ön test puan ortalaması 23,44 ve standart sapması 12,62’dir. Grubun son test puanlarının ortalaması 65,05 ve standart sapması 22,87’dir. Ayrıca aynı grubun hatırlama testi puan ortalaması 66,38 ve standart sapması 23,85 olarak tespit edilmiştir. Hesaplanan ANOVA sonuçlarına göre %95’lik güven aralığında ($p>0,05$); deney grubunda hatırlama testi yönünde anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir.

Tablo 18: 2 Deney Grubunun Elektronik Yüzyıl Ünitesi Akademik Başarı Testi Ön Test, Son Test ve Hatırlama Testi Puanlarına İlişkin İlişkili Örneklem için T - Test (Paried Samples T Test) Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	T	P
Ön test	33	33,77	12,86	- 14,880	,000
Son test	33	72,13	19,13		

Tablo 3.2.1.2 İncelendiğinde deney grubu öğrencilerinin Elektronik Yüzyıl akademik başarı testi ön test puan ortalaması 33,77 ve standart sapması 12,86'dır. Aynı grubun son test puanlarının ortalaması 72,13 ve standart sapması 19,13 olarak tespit edilmiştir. Hesaplanan t test analiz sonuçlarına göre %95'lik güven aralığında ($p>0,05$); deney grubunda hatırlama testi yönünde anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir. Anlamlılığın yönü son test yönündedir. Bu sonuca göre; deney grubuna uygulanan yaratıcı düşünme temelli bilimsel yöntem sürecine dayalı sosyal bilgiler eğitiminin öğrencilerin akademik başarılarını geliştirmede etkili olduğu söylenebilir.

Deney ve kontrol grubunun 1 alt problemle ilgili alt boyutlara ait ilişkisi şu şekilde ifade edilmiştir.

- Sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl öğretiminde, deneysel işlem sonrasında kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bu alt boyutu test etmek için akademik başarı testi kontrol grubuna da ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Elde edilen veriler ANOVA (tekrarlı ölçümler için) ve t testi (bağımlı gruplar için) analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Bulgular Tablo 4.2.1.3 Tablo 4.2.1.4 de gösterilmiştir.

Tablo. 19: 3 Kontrol Grubu Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Akademik Başarı Testi Ön Test, Son Test ve Hatırlama Testi Puanlarına İlişkin Tekrarlı Ölçümler İçin Tek Faktörlü ANOVA (One Way ANOVA For Repeated Measures) Sonuçları

	N	\bar{X}	S	T	P
Ön test	36	21,42	9,89		
Son Test	36	40,96	17,28	230,467	,000
Hatırlama	36	48,30	19,35		

Tablo 3.2.1.3 incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin Ülkemiz ve Dünya akademik başarı testi ön test puan ortalaması 21,42 ve standart sapması 9,89'dur. Grubun son test puanlarının ortalaması 40,96 ve standart sapması 17,28'dir. Ayrıca aynı grubun hatırlama testi puan ortalaması 48,30 ve standart sapması 19,35 olarak tespit edilmiştir. Hesaplanan Anova test analiz sonuçlarına göre %95'lik güven aralığında ($p > 0,05$); deney grubunda hatırlama testi yönünde anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir. Anlamlılığın yönü son test yönündedir.

Tablo 20: 4 Kontrol Grubunun Elektronik Yüzyıl Ünitesi Akademik Başarı Testi Ön Test, Son Test Puanlarına İlişkin İlişkili Örneklemeler (Paried Samples T-Test) İçin T -Test Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	T	P
Kontrol	36	29,60	9,09		
Kontrol	36	42,81	12,16	- 6,772	,000

Tablo 3.2.1.4 İncelendiğinde kontrol grubu öğrencilerinin Elektronik Yüzyıl akademik başarı testi ön test puan ortalaması 29,60 ve standart sapması 9,09'dır. Aynı grubun son test puanlarının ortalaması 42,82 ve standart sapması 12,16 olarak tespit edilmiştir. Hesaplanan t test analiz sonuçlarına göre %95'lik güven aralığında ($p>0,05$); deney grubunda hatırlama testi yönünde anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir. Anlamlılığın yönü son test yönündedir.

1. Alt probleme ilişkin bulgular incelendiği zaman deney ve kontrol gruplarının her ikisinde de akademik başarı testinde anlamlılığın olduğu görülmektedir. Fakat Tablo incelendiğinde deney grubu son test puan ortalamasınının 67,36, kontrol

grubun ise 40,86 olduğunu görülecektir. Ayrıca tablo incelendiğinde de deney grubu son test puan ortalaması 74,75, kontrol grubunun ise 42,86 olduğunu göreceksiniz. Yaratıcı düşünme temelli bilimsel yöntem sürecine dayalı sosyal bilgiler eğitiminin öğrencilerin başarı oranını anlamlı düzeyde artırdığı anlaşılmaktadır.

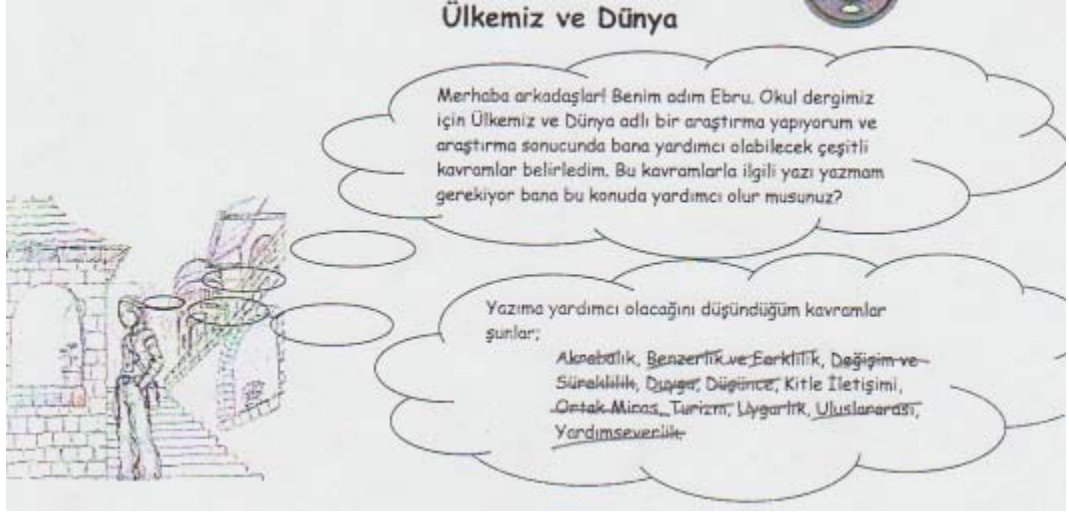
3.2.2. 1. Alt Probleme Ait Nitel Bulgu ve Yorumlar

“İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl öğretiminde, yapılandırmacı yaklaşımın yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek dersi bu doğrultuda işleyen deney grubu öğrencilerin, başarı düzeyleri arttırmakta mıdır?”

Biçiminde ifade edilen 1.alt problemi test etmek üzere ülkemiz ve dünya ünitesine ve elektronik yüzyıl ünitesine yönelik başarı testi, deney ve kontrol grubuna uygulanmıştır. Bunun yanı sıra her iki ünite kapsamında deney grubuna ünite konuları ile ilgili yaratıcı yazma etkinlikleri uygulanmıştır.

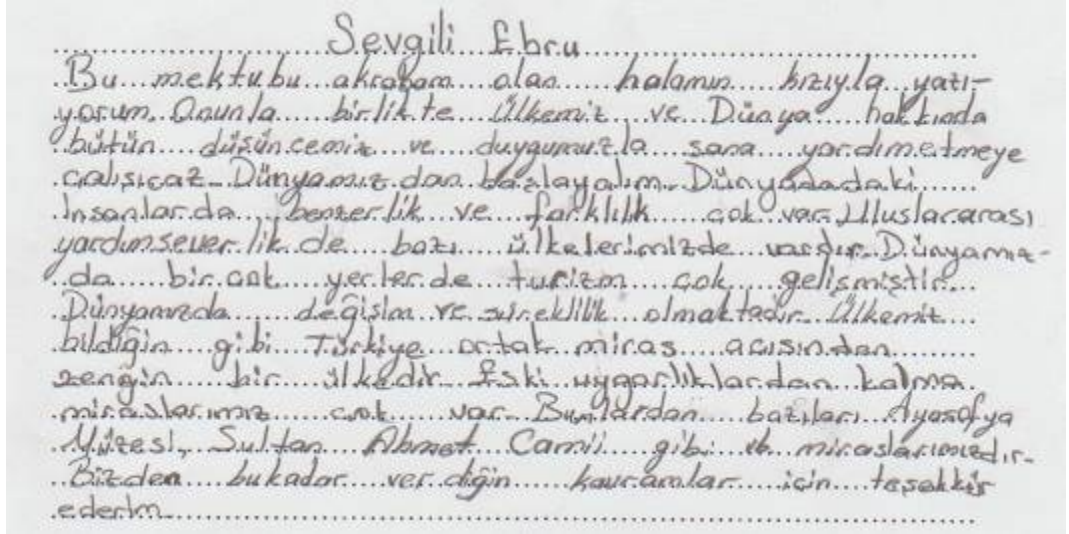
Sosyal bilgiler dersi ülkemiz ve dünya ünitesinin öğrenme alanı küresel bağlantılardır. Küresel bağlantılar öğrenme alanı ile öğrenciler, gelişen dünyanın gündemini takip eden, karşılaştığı sorunlar karşısında çözüm üretebilen bilinçli birer birey olma niteliği kazanacaklardır.

Bu bağlamda Resim 1 de Ülkemiz ve dünya ünitesi ile ilgili düzenlenen etkinlikte bu öğrenme alanının geliştirmeye yardımcı etkinliklerden biridir.

Resim 1: Ülkemiz ve Dünya ünitesi çalışma kağıdı

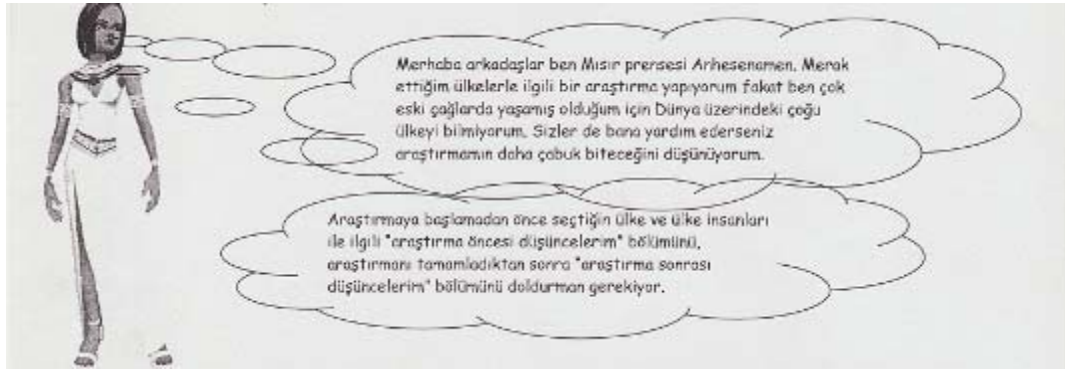
Öğrencinin ders işlendikten sonra etkinlikle ilgili vermiş olduğu cevaba ise resim 2 de görebiliriz.

Resim 2: Ülkemiz ve Dünya ünitesi çalışma kağıdı

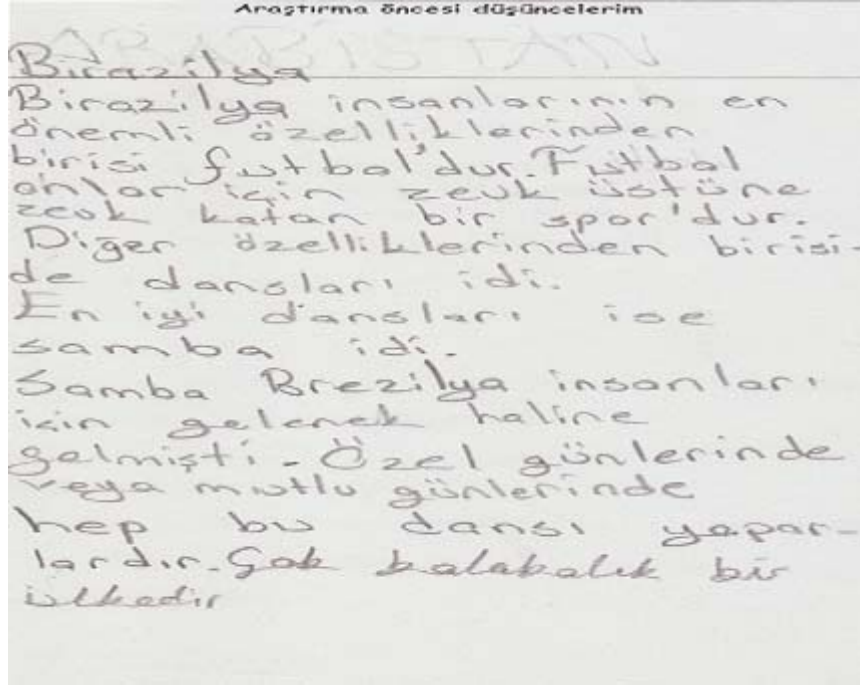
Resim 2’de öğrencinin vermiş olduğu cevaba bakılacak olursa ünite kapsamında bulunan yardımcı kavramların büyük çoğunluğunun anlaşıldığı görülmektedir. Kitle iletişim hariç verilen kavramların hepsi anlamlı bir şekilde cümle içinde kullanılmış ve anlamı, bütün bir paragraf oluşturulmuştur. Bu etkinlik öğrencilere konu işlendikten sonra kavramların öğrencilerde ne derece öğrenilip öğrenilmediği hakkında fikir sahibi olmamızı sağlamaktadır.

Bir diğer yazı çalışmamız ise sosyal bilgiler dersi ülkemiz ve dünya ünitesinin doğrudan verilmesi gereken becerilerden biri olan araştırma becerisi ile ilgilidir. Bilindiği üzere sosyal bilgiler dersi artık kitaptan okunanı anlama dersi değildir. Öğrencinin içinde bulunduğu çerçeveden dışarı çıkıp keşfetme ve keşfettiğini kendi cümleleriyle ifade etme dersidir. Bu bağlamda öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini anlaya bilmek ve öğrencileri araştırmaya sevk edebilmek amacı ile yaptığımız bir diğer yazı çalışmasından elde edilen bulgular ise resim 3 de bulunmaktadır.

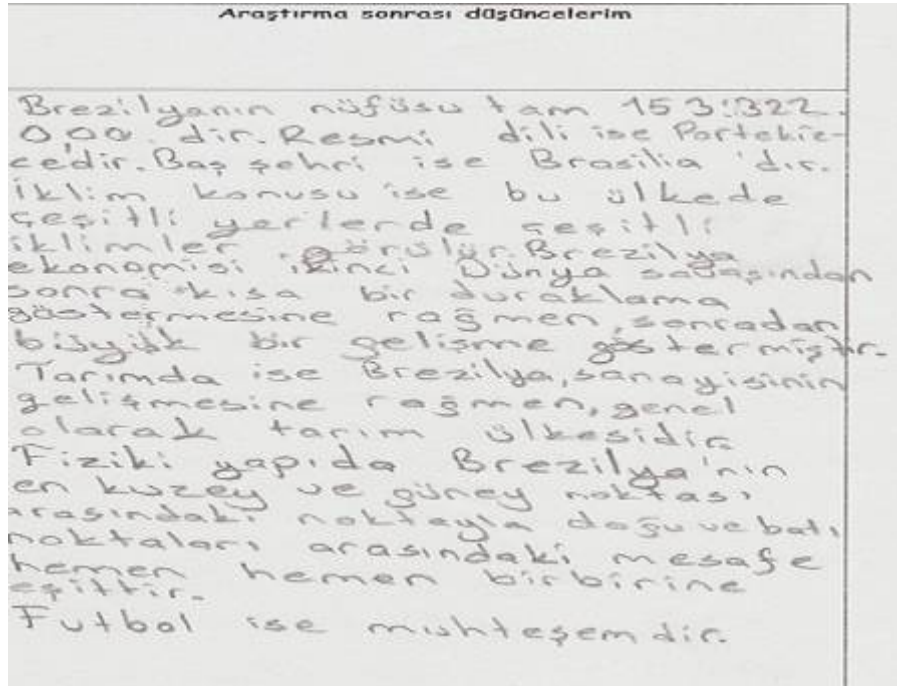
Resim 3: Resim 1: Ülkemiz ve Dünya nitesi çalışma kağıdı

Yukarıda bulunmakta olan resim 3 de yapılacak etkinlik ile ilgili öğrenciyi bilgilendirecek nitelikte veriler bulunmaktadır. Aşağıda bulunan resim 4'te ise etkinlikte ders öncesinde öğrencinin yazdıkları bulunmaktadır.

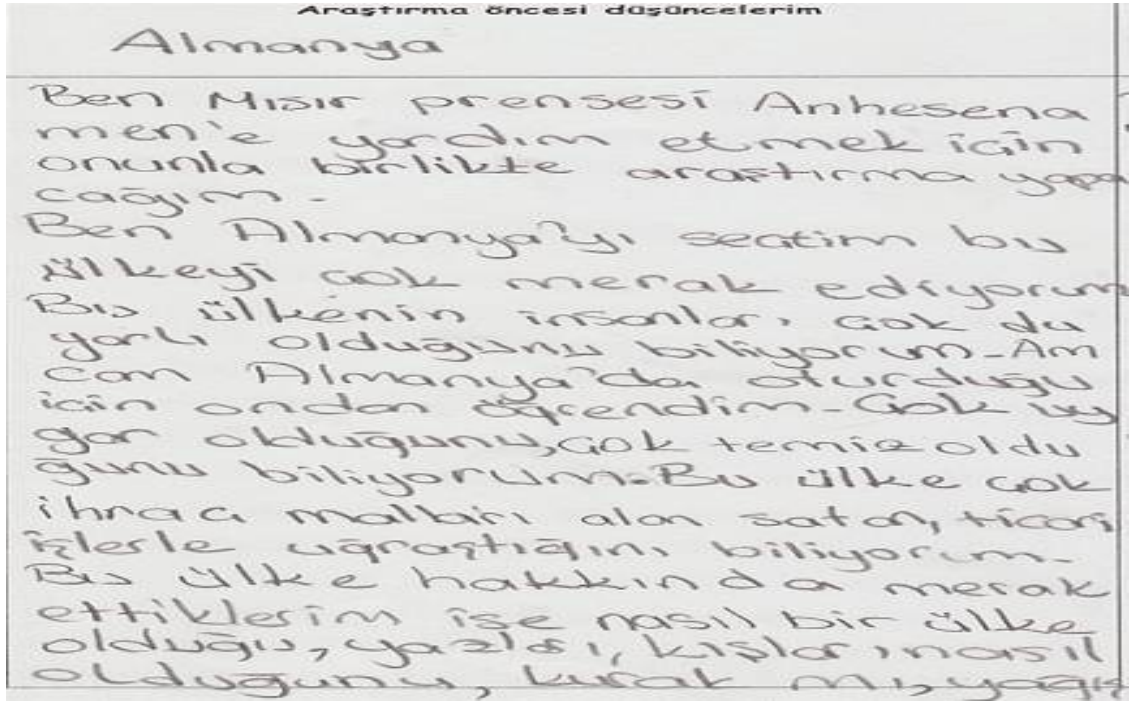
Resim 4: Resim 1: Ülkemiz ve Dünya ünitesi çalışma kağıdı

Resim 4'te bulunduğu üzere öğrencinin seçtiği ülke hakkında sadece kulaktan dolma bilgiler bulunmaktadır. Aşağıda ise aynı öğrencinin ünite işlendikten sonra yaptığı araştırma sonucu elde ettiği bilgiler resim 5'te bulunmaktadır.

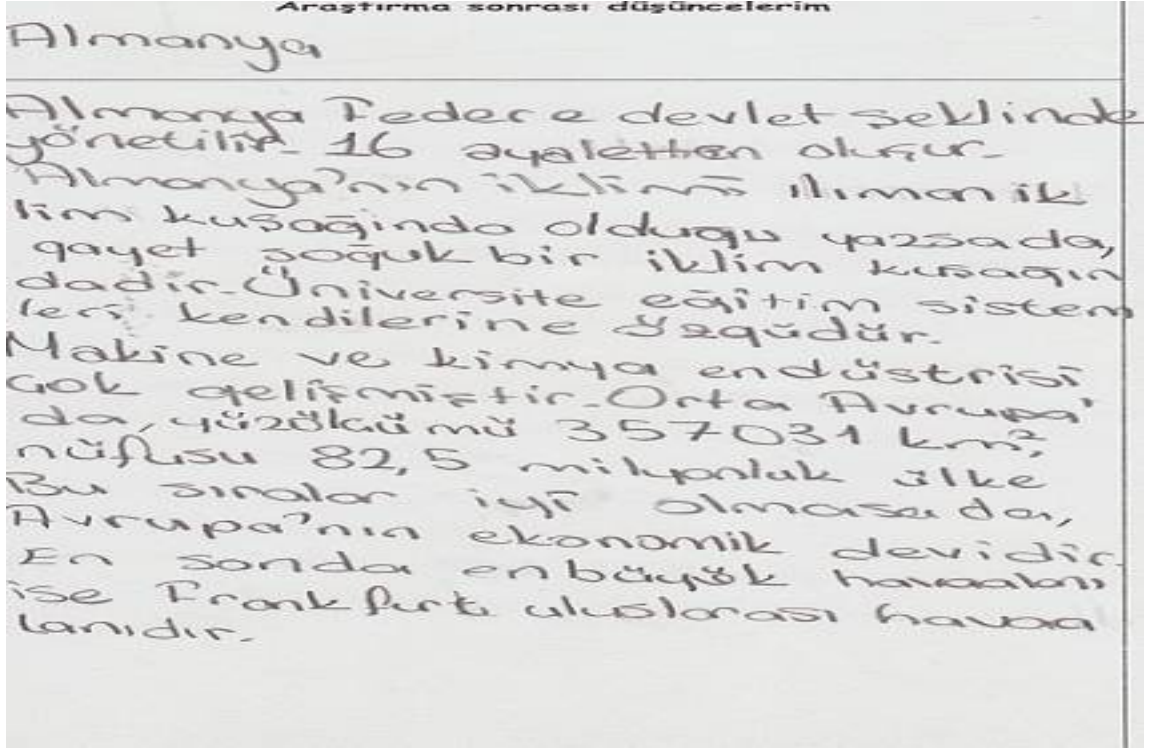
Resim 5: Resim 1: Ülkemiz ve Dünya ünitesi çalışma kağıdı

Resim 5'te de görüldüğü üzere öğrencinin seçtiği ülke ile ilgili genel geçer kulaktan dolma bilgilerin yerini, gerçek ve doğruluğu olan bilgiler almıştır. Bunun yanı sıra seçtiği ülke ile ilgili futbol bilgisi ise diğer bilgilerin gerisinde kalarak ülkenin genel özelliklerine ağırlık verilmiştir. Aşağıda aynı etkinlikte ilgi ünite konularından bir örneği de resim 6'da görebilirsiniz.

6: Resim 1: Ülkemiz ve Dünya ünitesi çalışma kağıdı

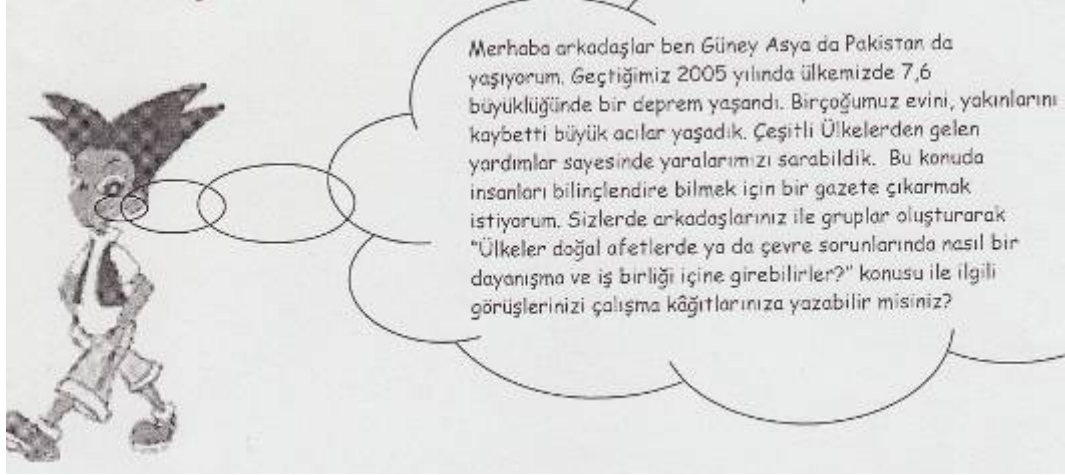
Resim 6'da görüldüğü gibi öğrenci kendine yakın olan bilindik bir örnek seçmektedir. Ülke hakkında bilinen şeyler ise yakın çevreden alınan duyumlardan ibarettir. Öğrencinin ders işlendikten sonra seçtiği ülke hakkındaki düşünceleri ise Resim 7'de verilmektedir.

Resim 7: Resim 1: Ülkemiz ve Dünya ünitesi çalışma kağıdı

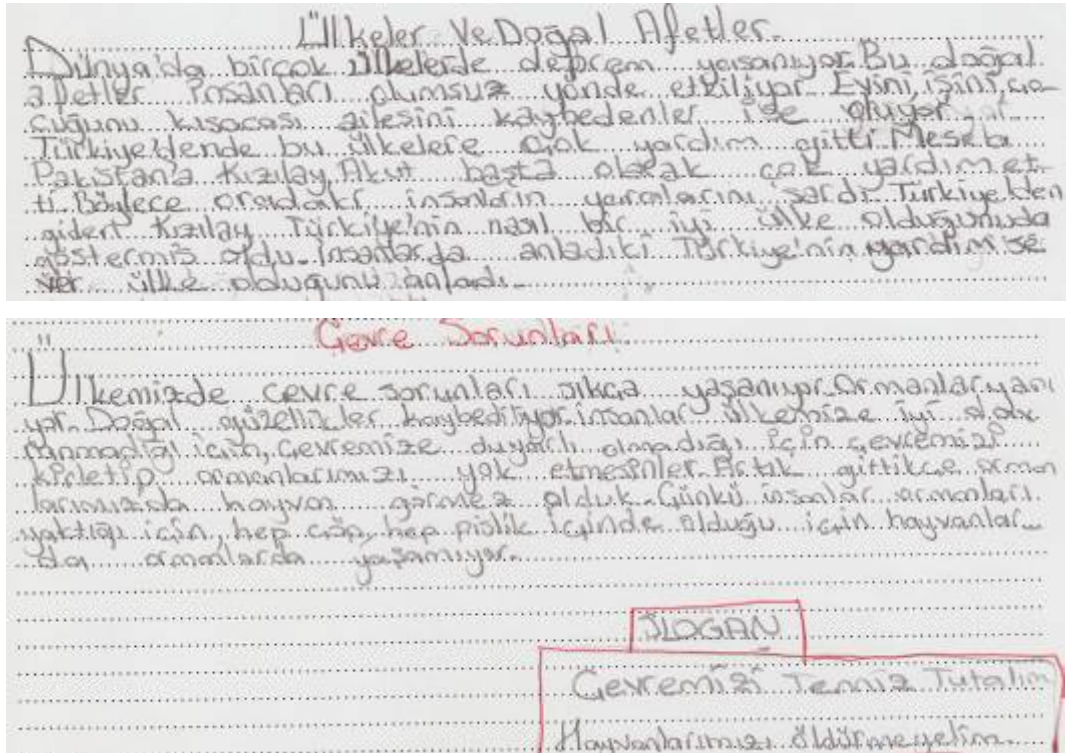
Resim 7' de görüldüğü üzere öğrencinin seçtiği ülke ile ilgili öğrendikleri önceki bilgilerine oranla gözle görünür bir şekilde değişmiştir. Öğrenci seçtiği ülkenin yönetim şekilliden eğitim sistemine ülkenin ekonomik ilişkilerine kadar birçok şeyi kavramıştır.

Sosyal Bilgiler dersi Ülkemiz ve Dünya ünitesinin doğrudan verilecek olan becerilerinden bir diğeri ise yardımseverlik becerisidir. Bilindiği üzere gelişen ve bilgi paylaşımının yaygınlaştığı dünyamızda ne yazık ki insanlar da giderek yalnızlaşmakta, aynı apartmanda, karşılıklı dairelerde oturan insanlar bile bir bilerini tanımamaktadır. Bu da insanlarla beraber içinde bulunduğu toplumu da yalnızlaştırmaktadır. Yalnızlaşan toplumlar ise değer kaybeder. Toplum içi dayanışmanın olmaması kargaşa ortamını oluşturur. Sosyal bilgiler dersine ise bu noktada görev düşmektedir. Bu bağlamda aşağıda bulunan iki farklı etkinlik ise yardımseverlik ve uluslararası iletişim, hoşgörü ile ilişkilidir.

Resim 8: Resim 1: Ülkemiz ve Dünya ünitesi çalışma kağıdı

Resim 8 de görüldüğü üzere öğrencilerden doğal afetler ve çevre sorunları hakkında bildiklerini yazmaları ve çözüm üretmeleri istenmektedir.

Resim 9: Resim 1: Ülkemiz ve Dünya ünitesi çalışma kağıdı

Resim 9'a bakıldığında öğrencinin doğal afetler ile çevre sorunlarının önemin farkında olduğu görülmektedir. Ayrıca ülkemizde bulunmakta olan yardım

kuruluşlarının da farkında olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra çevre sorunları ve yitip giden güzelliklerin farkında olan öğrencimiz sorunun kaynağının da tespitinde bulunarak konunun önemini de kavradığının söyleyebiliriz.

Doğal afetler için tüm belediyeler birleş-
bilir, ağaçlar dikilebilir. Böylece bir toprak kayması-
da ağaçlar işimize yarayabilir. Buna benzer
felaketlerden korunmak için evlerimizi iyi sağlam
yerlere koymak lazım. Bir ülke başka bir
ülkeye yardım edebilir, a. ülkeler dayanışma konusun-
dan çok yararlanabilir. Ülkeler arasındaki bu
dayanışmalar sayesinde arada olan kötü ilişkiler
biter. Her ülkede bir dayanışma olur. Bu yüzden
dünyada veya ülkelerde bu gibi felaketlerde
az dük alır. Çevre konusunda çöp toplayan
insanların çoğalmasi gerekir ama bu insanlar
sadece çöplük işinde çalışan değil diğer
insanlarında çalışması gerekir. Gördüğümüz çöpü
alması gerekir. Zaten buda bir dayanışma
örneğidir.

Resim 10: Resim 1: Ülkemiz ve Dünya ünitesi çalışma kağıdı

Resim 10'a bakıldığında öğrencin var olan sorunu özümseyerek doğrudan çözüm üretme yoluna başvurduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra ülkeler arası dayanışmanın farkında olan öğrencilerimiz çevre duyarlılığı konusunda da tüm bireylere işin düştüğünü vurgulamakta ve sorumluluk almaktadır.

3.2.3. 2. Alt Probleme Ait Nicel Bulgu ve Yorumlar

“İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde, deneysel işlem sonrasında, deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” Şeklinde ifade edilen alt problemi test etmek amaçlı akademik başarı testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler t- testi (bağımsız gruplar içi) analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir Bulgular tablo 3.2.2.1. Ve tablo 3.2.2.2’de gösterilmiştir.

Tablo 21: 1 Deney ve Kontrol Gruplarının Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Akademik Başarı Testi Son Test Puanlarına İlişkin “Bağımsız t – Testi” (Independent Samples T Test) Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	T	P
Deney	33	67,36	21,81	-5,60	0,00
Kontrol	36	40,86	17,35		

Tablo 3.2.2.1. İncelendiğinde öğrencilerin Ülkemiz ve Dünya başarı testi son test puanlarını ortalamaları, deney grubu için 67,36 ve kontrol grubu için 40,86 olarak tespit edilmiştir. Grupların Sosyal Bilgiler Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Akademik Başarı testi son test puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı bağımsız gruplar için t testi ile hesaplanmıştır. Hesaplanan $p = 0,000$ değeri $\alpha = 0,05$ den küçük olduğu için ($p < 0,05$) gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu söylenebilir. Buna göre her iki grubunda Sosyal Bilgiler Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Akademik Başarı testi puanları açısından bir fark olduğu söylenebilir.

Tablo 22: 2 Deney ve Kontrol Grupların Elektronik Yüzyıl Ünitesi Akademik Başarı Testi Son Test Puanlarına İlişkin “Bağımsız t – Testi” (Independent Samples T Test) Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	T	P
Deney	33	74,75	17,64	-8,89	0,00
Kontrol	36	42,86	11,80		

Tablo 3.2.2.2 incelendiğinde öğrencilerin Elektronik Yüzyıl ünitesi başarı testi son test puanlarını ortalamaları, deney grubu için 74,75 ve kontrol grubu için 42,86 olarak tespit edilmiştir. Grupların Sosyal Bilgiler Elektronik Yüzyıl Ünitesi Akademik Başarı testi son test puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı bağımsız gruplar için t testi ile hesaplanmıştır. Hesaplanan $p = 0,000$ değeri $\alpha = 0,05$ den küçük olduğu için ($p < 0.05$) gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu söylenebilir. Buna göre her iki grubunda Sosyal Bilgiler Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Akademik Başarı testi puanları açısından bir fark olduğu söylenebilir.

Deney ve kontrol grubunun 2. Alt problemle ilgili alt boyutlara ait ilişkisi şu şekilde ifade edilmiştir.

- Sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf konularının öğretiminde, deneysel işlem sonrasında deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test akademik başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bu alt boyutu test etmek için akademik başarı testi deney ve kontrol grubuna ön test olarak uygulanmıştır. Elde edilen veriler Bağımsız t –testi (Independent Samples t – test) analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Bulgular tablo 3.2.2.3 ve 3.2.2.4’de gösterilmiştir.

Tablo 23: 3 Deney ve Kontrol Grupların Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Akademik Başarı Testi Ön Test Puanlarına İlişkin “Bağımsız t – Testi” (Independent Samles T – Test) Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	T	P
Deney	33	21,16	9,58	3,331	,320
Kontrol	36	23,90	23,04		

Tablo 3.2.2.3 incelendiğinde öğrencilerin Ülkemiz ve Dünya başarı testi ön test puanlarını ortalamaları, deney grubu için 21,16 ve kontrol grubu için 23,90 olarak tespit edilmiştir. Grupların Sosyal Bilgiler Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Akademik Başarı testi ön test puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı bağımsız gruplar için t testi ile hesaplanmıştır. Hesaplanan $p = 0,320$ değeri $\alpha = 0,05$ den

büyük olduğu için ($p < 0.05$) gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir. Buna göre her iki grubunda Sosyal Bilgiler Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Akademik Başarı testi ön test puanları açısından bir fark olmadığı söylenebilir.

Tablo 24: 4 Deney ve Kontrol Gruplarının Elektronik Yüzyıl Akademik Başarı Testi Ön Test Puanlarına İlişkin “Bağımsız t – Testi” (Independent Samples T Test) Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	T	P
Deney	33	30,11	8,87	-1,28	,203
Kontrol	36	33,60	13,43		

Tablo 3.2.2.4 incelendiğinde öğrencilerin Ülkemiz ve Dünya başarı testi ön test puanlarını ortalamaları, deney grubu için 30,11 ve kontrol grubu için 33,60 olarak tespit edilmiştir. Grupların Sosyal Bilgiler Elektronik yüzyıl Ünitesi Akademik Başarı testi ön test puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı bağımsız gruplar için t testi ile hesaplanmıştır. Hesaplanan $p = 0,203$ değeri $\alpha = 0,05$ den büyük olduğu için ($p < 0.05$) gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir. Buna göre her iki grubunda Sosyal Bilgiler Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Akademik Başarı testi ön test puanları açısından bir fark olmadığı söylenebilir.

3.2.4. 1. 2. Alt Probleme Ait Nitel Bulgu ve Yorumlar

İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde, deneysel işlem sonrasında, deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” Şeklinde ifade edilen alt problemi test etmek amaçlı akademik başarı testi uygulanmıştır. Bunun yanı sıra deney ve kontrol gruplarına seçmeli bir performans ödevi verilmiştir. Verilen ödevlerin konusu şöyledir;

1. Kan ya da organ bağıışı ile ilgili özgün birer afiş hazırlayınız.
2. Diyelim ki bir bilim adamısınız insanlığa yararlı olacak olan icadınız ne olurdu?

Öğrenciler hangi konuyu seçeceklerinde özgür bırakılmıştır. Her iki sınıftan ödevini teslim eden öğrenci sayısı 59'dur. Kontrol sınıfından teslim edilen ödevlerin tamamı kan yada organ bağıışı ile ilgili afiş hazırlamak olurken deney sınıfından 10 Öğrenci kendini bir bilim adamı olarak görüp icatlarda bulunmuştur. Yapılan ödevleri karşılaştırmak gerekirse;

Resim 11:Elektronik Yüzyıl Performans ödevi

Resim 12: Elektronik Yüzyıl performans ödevi

Resim 12 ve 13’de bulunan afişler aslında aynı şeyi anlatmaktadır. Resim 12 kontrol grubundan bir öğrenciye resim 13 ise deney grubundan bir öğrenciye aittir. Resim 13 e baktığımızda öğrencinin organ bağışına ihtiyacı olan bir bireyle empati kurduğu açık bir şekilde görünmektedir ve afiş dikkat çekme konusunda oldukça başarılıdır.

Performans ödevlerinden bilim adamı olmayı seçen öğrencilerin performans ödevleri ise aşağıdadır.

Resim 13: Elektronik Yüzyıl Performans ödevi

Öğrenci icadı ile ilgili açıklamayı şöyle yapmıştır;

Mesela bir kadın evde temizlik yapıyor. Ve evde dondurucudan çıkmış yemek yok. Sonra telefon geliyor. Aloo ben teyzen sizin eve geliyoruz. Kadın telaşa kapılır. AA ben neden telaşa kapılıyorum "Neslihan adında bir kız dondurucuyu icat etmişti, Hemen o yöntemi kullanıyorum. Oh be. Sonra düğmesini çeviriyor. Ve çıkarttığı yemek sıcak oluyor.

Resim 14: Elektronik yüzyıl performans ödevi

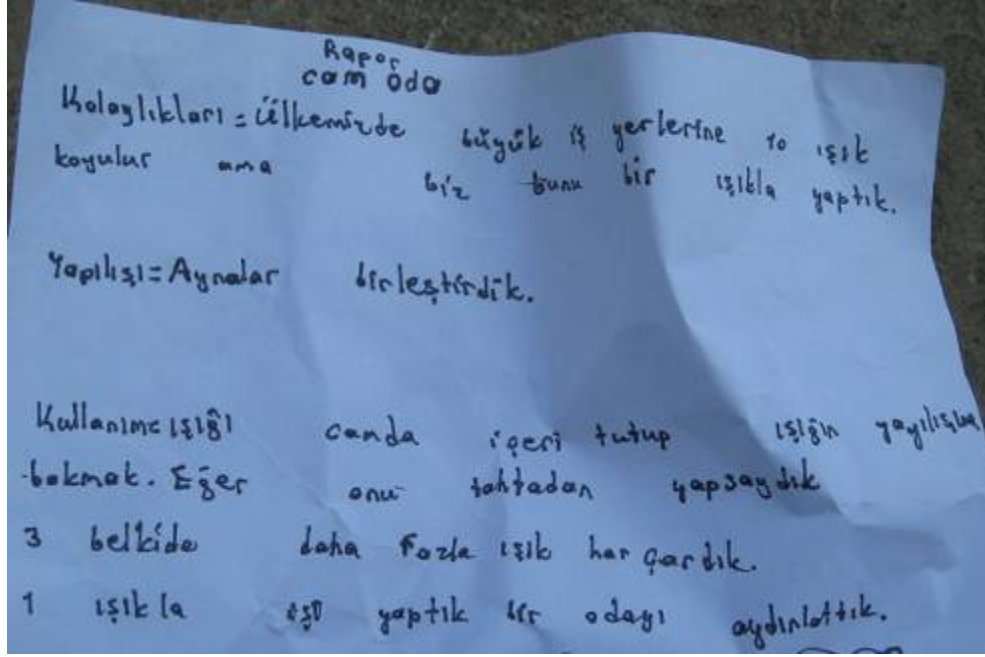
Resim 14 görüldüğü üzere öğrencimiz icadı bugün ne pişirsem sorununa çözüm üretiyor.

Bir diğer öğrencimizin icadı ise şöyledir;

Resim 15: Elektronik Yüzyıl Performans ödevi

Öğrencimiz icadının gerekliliğini şöyle açıklamaktadır.

Resim 16: Elektronik Yüzyıl Ünitesi performans ödevi

3.2.5. 2. 3. Alt Probleme Ait Nicel Bulgu Ve Yorumlar

“İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde, yapılandırmacı yaklaşımın yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek ders işleyen deney grubun cinsiyet değişkenine göre başarı puanlarında anlamlı bir fark var mıdır?” Şeklinde ifade edilen alt problemi test etmek amaçlı akademik başarı testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler MANOVA analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir Bulgular tablo 4.2.2.2.1 ve tablo 4.2.2.2.2’de gösterilmiştir.

Tablo 25: Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Deney Grubu Ön Test, Son Test, Hatırlama Testi Puanlarının Cinsiyet Değişkeni MANOVA Analiz Sonuçları

	N	\bar{X}	S	T	P	Eta ²
Ön test	33	23,44	12,62	1,89	,088	,083
Son Test	33	65,05	22,87	1,64	209	,046
Hatırlama	33	66,38	23,85	1,19	282	,034

Tablo 4.2.2.2.1. İncelendiğinde öğrencilerin Ülkemiz ve dünya ünitesi deney grubu ön test puan ortalaması 23,44 standart sapması 12,62, son test puan ortalaması 65,05 standart sapması 22,87, hatırlama testi puan ortalaması 66,38, standart sapması 23,85 olarak tespit edilmiştir. Ülkemiz ve Dünya ünitesi deney grubu cinsiyet değişkeni puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı Manova testi ile yoklanmıştır. Hesaplanan p, ($p = 0,88$, $p = 209$, $p = 282$) değerleri $\alpha = 0,05$ den büyük olduğu için ($p < 0.05$) cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir. Buna göre her iki grubunda Sosyal Bilgiler Ülkemiz ve Dünya Ünitesi deney grubu Akademik Başarı testi puanlarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir.

Tablo 26: Elektronik Yüzyıl Ünitesi Deney Grubu Ön Test, Son Test, Puanlarının Cinsiyet Değişkeni MANOVA Analiz Sonuçları

	N	\bar{X}	S	T	P	Eta ²
Ön test	33	33,77	12,86	,351	,557	,010
Son Test	33	72,13	19,13	,824	,370	,024

Tablo 4.2.2.2.2 incelendiğinde öğrencilerin Elektronik Yüzyıl ünitesi deney grubu ön test puan ortalaması 33,77 standart sapması 12,86, son test puan ortalaması 72,13 standart sapması 19,13 olarak tespit edilmiştir. Elektronik Yüzyıl ünitesi cinsiyet değişkeni puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı Manova testi ile yoklanmıştır. Hesaplanan p, ($p = ,557$, $p = ,370$) değerleri $\alpha = 0,05$ den büyük olduğu için ($p < 0.05$) cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir. Buna göre her iki grubunda Sosyal Bilgiler Ülkemiz ve Dünya Ünitesi deney grubu Akademik Başarı testi puanlarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir.

3.2.6. 4. Alt Probleme Ait Nicel Bulgu Ve Yorumlar

“İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde, yapılandırmacı yaklaşımın yaratıcı düşünme becerisini geliştirmesi amaçlanarak dersi bu doğrultuda işleyen deney grubu öğrencileri ile

kontrol grubunun derse tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” . Elde edilen veriler t- testi (bağımsız gruplar içi) analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir Bulgular tablo 4.2.4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 27: 1. Deney ve Kontrol Grupların Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Son Test “Bağımsız t Testi” (Independent Samples T Test) Analizi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	T	P
Deney	33	91,13	7,08	-,936	,353
Kontrol	36	92,78	7,55		

Tablo 4.2.3.1 incelendiğinde öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği son test puanları ortalamaları, Deney grubu için 91,13 ve kontrol grubu için 92,78 olarak tespit edilmiştir. Grupların Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği son test puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı bağımsız gruplar için t testi ile yoklanmıştır. Hesaplanan $p = 0,936$ değeri $\alpha = 0,05$ den büyük olduğu için ($p < 0.05$) gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir. Buna göre her iki grubunda Sosyal Bilgiler Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Akademik Başarı testi ön test puanları açısından bir fark olmadığı söylenebilir.

Deney ve kontrol grubunun 4. Alt problemle ilgili alt boyutlara ait ilişkisi şu şekilde ifade edilmiştir.

- İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminin öncesinde, yapılandırmacı yaklaşımın yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek dersi bu doğrultuda işleyen deney grubu öğrencileri ile kontrol grubunun derse tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Bu alt boyutu test etmek için akademik başarı testi deney ve kontrol grubuna ön test olarak uygulanmıştır. Elde edilen veriler Bağımsız t –testi (Independent Samples t – test) analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Bulgular tablo 4.2.3.2’de gösterilmiştir.

Tablo 28: 2. Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Ön Test “Bağımsız t Testi” (Independent Samples T- Test) Analizi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	T	P
Deney	33	87,55	9,60	-,144	,886
Kontrol	36	87,84	6,89		

Tablo 4.2.3.2 incelendiğinde öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği ön test puanları ortalamaları, Deney grubu için 87,55 ve kontrol grubu için 87,84 olarak tespit edilmiştir. Grupların Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği ön test puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı bağımsız gruplar için t testi ile yoklanmıştır. Hesaplanan $p = 0,886$ değeri $\alpha = 0,05$ den büyük olduğu için ($p < 0.05$) gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir. Buna göre her iki grubunda Sosyal Bilgiler Ülkemiz ve Dünya Ünitesi Akademik Başarı testi ön test puanları açısından bir fark olmadığı söylenebilir

3.2.7. 5. Alt Probleme Ait Nicel ve Nitel Bulgu Ve Yorumlar

“İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde, yapılandırmacı yaklaşımın yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek dersi bu doğrultuda işleyen deney grubu öğrencileri ile kontrol grubu öğrencileri arasında Piaget’in beceri ölçeğine göre anlamlı bir fark var mıdır?”

Şeklinde ifade edilen 5. Alt problemi test etmek üzere uygulanan deney ve kontrol gruplarına uygulanan Piaget Kağıt Kalem testi ilişkili t- testi (Paired Samples t testi) analiz yöntemi ile değerlendirilmiş ve bulgular tablo 4.2.5.1’ de gösterilmiştir.

Tablo 29: 1. Deney ve Kontrol Grubu Piaget Kâğıt Kalem Testi (Concrete–Operational Reasoning Test) Son Test İlişkili Örneklem T Testi (Paired Samples T Testi) Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	T	P
Deney	33	14,30	4,66	2,415	,022
Kontrol	36	11,57	5,01		

Tablo 4.2.4.1. İncelendiğinde öğrencilerin Piaget Kâğıt Kalem testi (Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri ölçeği deney grubu ön test puan ortalaması 14,30, standart sapması 4,66, son test puan ortalaması 11,57 standart sapması 5,01 olarak tespit edilmiştir. Piaget Kâğıt Kalem testi (Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri ölçeği puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı t - testi ile yoklanmıştır. Hesaplanan p, ($p = 0,022$) değerleri $\alpha = 0,05$ den küçük olduğu için ($p < 0,05$) deney grubu Piaget Kâğıt Kalem testi Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri ölçeği ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu anlamlılığın deney grubu yönünde olduğu söylenebilir.

Deney ve kontrol grubunun 5. Alt problemle ilgili alt boyutlara ait ilişkisi şu şekilde ifade edilmiştir.

- Sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde yapılandırmacı öğretimin yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek dersi bu doğrultuda işleyen deney ve kontrol grubu öğrencileri arasında Piaget beceri ölçeği ön testinde anlamlı bir fark var mıdır?

Bu alt boyutu test etmek için Piaget Kâğıt Kalem testi (Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri ölçeği Ön Test ilişkili örneklem T Testi (Paried Samples T Testi) analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Bulgular tablo 4.2.4.1.1’ de gösterilmiştir.

Tablo 30: 1. Deney ve Kontrol Grubu Piaget Kâğıt Kalem Testi (Concrete–Operational Reasonning Test) Beceri Ölçeği Ön Test İlişkili Örneklem T Testi (Paried Samples T Testi) Sonuçları

Grup		\bar{X}	S	T	P
Deney	36	12,36	3,80	,000	1,000
Kontrol	36	12,36	5,03		

Tablo 4.2.4.1.1 incelendiğinde öğrencilerin Piaget Kâğıt Kalem testi (Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri ölçeği deney grubu ön test puan ortalaması 12,36, standart sapması 3,80, son test puan ortalaması 12,36, standart sapması 5,03 olarak tespit edilmiştir. Piaget Kâğıt Kalem testi (Concrete – Operational Reasonning

Test) Beceri ölçeği puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı t - testi ile yoklanmıştır. Hesaplanan p, ($p = 1,000$) değerleri $\alpha = 0,05$ den büyük olduğu için ($p < 0.05$) deney grubu Piaget Kâğıt Kalem testi Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri ölçeği ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir.

Deney ve kontrol grubunun 5. Alt problemle ilgili diğer alt boyutlara ait ilişkisi aşağıdaki gibi ifade edilmiştir.

- Sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde yapılandırmacı öğretimin yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek dersi bu doğrultuda işleyen deney grubu öğrencileri arasında Piaget beceri ölçeğinin anlamlı bir farkı var mıdır?
- Sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde yapılandırmacı öğretimin yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek dersi bu doğrultuda işleyen kontrol grubu öğrencileri arasında Piaget beceri ölçeğinin anlamlı bir farkı var mıdır?

Bu alt boyutu test etmek için Piaget Kâğıt Kalem testi (Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri ölçeği Ön Test ilişkili örneklem T Testi (Paried Samples T Testi) analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Bulgular tablo 4.2.4.1.2 ve 4.2.4.1.3' de gösterilmiştir.

Tablo 31: 2. Deney Grubu Ön Test ve Son Test Piaget Kâğıt Kalem Testi (Concrete–Operational Reasonning Test) İlişkili Örneklem T Testi (Paried Samples T Testi) Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	T	P
Ön test	33	12,44	3,65	-3,382	,002
Son test	33	14,22	4,52		

Tablo 4.2.4.1.2. İncelendiğinde öğrencilerin Piaget Kâğıt Kalem testi (Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri ölçeği deney grubu ön test puan ortalaması 12,44 son test puan ortalaması 14,22 olarak tespit edilmiştir. Piaget Kâğıt Kalem testi

(Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri ölçeği puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı t - testi ile yoklanmıştır. Hesaplanan p, ($p = ,002$) değerleri $\alpha = 0,05$ den küçük olduğu için ($p < 0.05$) deney grubu Piaget Kağıt Kalem testi Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri ölçeği ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu söylenebilir. Anlamlılığın yönü son test yönündedir.

Tablo 32: 3 Kontrol Grubu Ön Test ve Son Test Piaget Kâğıt Kalem Testi (Concrete– Operational Reasonning Test) İlişkili Örneklem T Testi (Paried Samples T Testi) Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	T	P
Ön test	36	12,36	5,03	-2,207	,035
Son test	36	13,69	4,92		

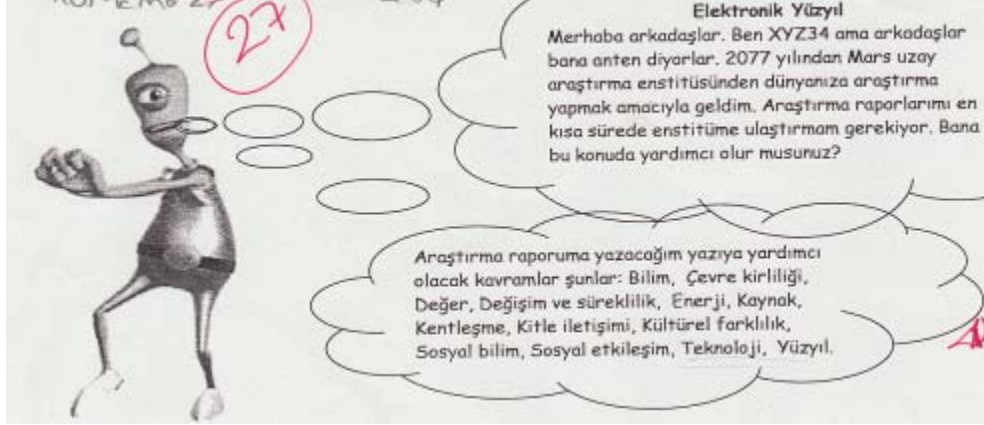
Tablo 4.2.4.1.3 incelendiğinde öğrencilerin Piaget Kâğıt Kalem testi (Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri ölçeği kontrol grubu ön test puan ortalaması 12,36 standart sapması 5,03, son test puan ortalaması 13,69 standart sapması 4,92 olarak tespit edilmiştir. Piaget Kâğıt Kalem testi (Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri ölçeği puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı t- testi ile yoklanmıştır. Hesaplanan p, ($p = ,035$) değerleri $\alpha = 0,05$ den küçük olduğu için ($p > 0.05$) deney grubu Piaget Kâğıt Kalem testi Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri ölçeği ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu söylenebilir.

3.2.8. 1.2.5. Alt Probleme Ait Nicel Bulgu ve Yorumlar

“İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde, yapılandırmacı yaklaşımın yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek dersi bu doğrultuda işleyen deney grubu öğrencileri ile kontrol grubu öğrencileri arasında Piaget’in beceri ölçeğine göre anlamlı bir fark var mıdır?”

Şeklinde ifade edilen 5. Alt problemi test etmek üzere uygulanan deney ve kontrol gruplarına uygulanan Piaget Kâğıt Kalem testinin yanı sıra elektronik yüzyıl ünitesi konuları ile ilişkili yazı çalışmaları da yapılmıştır. Aşağıda bulunmakta olan

etkinlikler Piaget kâğıt kalem testi ön test ve son test sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık bulunan bir öğrencilerindir.

Resim 17: Elektronik Yüzyıl Ünitesi çalışma kağıdı

Sosyal bilgiler dersi elektronik yüzyıl ünitesinin öğrenme alanı bilim, teknoloji ve toplumdur. Bu öğrenme alanında öğrencilerden toplumsal yaşam üzerindeki pratik bazı sonuç ve etkinlikleri kavrayarak 21. Yüzyılda bilim ve teknolojide bazı gelişmelerden hareketle gelecekteki yaşamla ilgili ortaya çıkabilecek yeni konular hakkında fikir yürütmeleri istenecektir. Bu amaçla da öğrencilere doğrudan verilecek becerilerden biride yaratıcılık becerisidir. Yaratıcılık becerisi gelişmiş olan bireyler, içinde bulunduğu toplumun ileriye gitmesini sağlamaktadır. Bu nedenle sosyal bilgiler dersi kapsamında yaratıcı düşünme becerisi üzerinde bir ünite ile sınırlı kalmamalıdır. Aşağıda bulunmakta olan etkinlikler öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin nasıl kullandığı yönündedir.

Resim 18: Elektronik Yüzyıl Ünitesi çalışma kağıdı

Diğer iki etkinlik ise yaratıcılık becerisi ile ilgilidir.

Gelecekte ulaşım, haberleşme ve iletişimde ne gibi gelişmeler olabilir. Ulaşım, haberleşme ve iletişimle ilgili her hangi birini seçerek sayfanın arkasına gelecekteki modeli resmedebilir misiniz? (İstedğinizi seçmekte özgürsünüz.)

Ulaşım, İletişim, Haberleşme

Bize hangisini anlatacak veya resmedeceksen parantez içine yazar mısın? İstersen üçünü de yapabilirsin.

(.....)

Resim 20:

Elektronik Yüzyıl Ünitesi çalışma kağıdı

Ulaşım gelecekte çok gelişecek. O kadar gelişecek ki insanların ağız açış kalacak. Uçan arabalar, ışınlanma, yöntemlerle gidilebilir, arında gezegene ulaşabilen roketler v.b ulaşım araçları. Bu şekilde icat eden kişilerin çeşit çeşit fikirler gelecek ve insanlar bu icatlara hayran kalacak.

Resim 21: Elektronik Yüzyıl Ünitesi çalışma kağıdı

Eğer karada gitmek istiyorsanız, boruları içeri alan uçak mekanizmalı aihazı geliştirdiğiniz zaman araç karada gidiyor. Yan taraftaki cihazlar eğer arabanın motoru bozulduğunda benzinini bittiyse düşüp anını hisseder ve paraşütlerindeki parasütlerin açılmasını sağlar. Bu sayede arabanın zarar görmemesini sağlar.

Resim 22: Elektronik Yüzyıl Ünitesi çalışma kağıdı

Resim 18 de gördüğümüz üzere öğrencimiz gelecekte oluşabilecek bir soruna çözüm üretmekle kalmamış sorunu avantaja dönüştürecek bir icat hayal etmiştir.

3.2.9. 6. Alt Probleme Ait Nicel Bulgu ve Yorumlar

“İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. Sınıf ülkemiz ve dünya, elektronik yüzyıl konularının öğretiminde, yapılandırmacı yaklaşımın yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek dersi bu doğrultuda işleyen deney grubu öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre Piaget’in beceri ölçeğine göre anlamlı bir fark var mıdır?”

Bu alt boyutu test etmek için Piaget Kâğıt Kalem testi (Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri ölçeği Manova analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Bulgular tablo 5.2.6.1’ de gösterilmiştir.

Tablo 33: 1. Deney Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre Ön Test ve Son Test Piaget Kâğıt Kalem Testi (Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri Ölçeği Manova Sonuçları

	N	\bar{X}	S	T	P	Eta ²
Ön test	33	12,44	3,65	,393	,535	,011
Son Test	33	14,22	4,52	1,341	,315	,030

Tablo 5.2.6.1. İncelendiğinde öğrencilerin Deney grubunun cinsiyet değişkenine göre Ön test ve Son test Piaget Kâğıt Kalem testi (Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri ölçeği ön test puan ortalaması 12,44, son test puan ortalaması 14,22 olarak tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkenine Piaget Kâğıt Kalem testi (Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri ölçeği puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı Manova testi ile yoklanmıştır. Hesaplanan p, (p = ,535, 315) değerleri $\alpha = 0,05$ den büyük olduğu için (p < 0.05) deney grubu Piaget Kâğıt Kalem testi Concrete–Operational Reasonning Test) Beceri ölçeği ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

BÖLÜM IV

SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

21.yüzyılın değişen dünyasında, değişen insan ihtiyaçlarını karşılayamayan eğitim sistemimiz 2005 yılında bir değişime uğramıştır. Günümüz koşullarının ihtiyaçlarını karşılama yolunda bir adım atmış ve eğitim öğretim de yeni bir sayfa açılmıştır. Yapılandırmacı eğitim anlayışı ile ders işleme anlayışı tamamen değişmiştir.

Genelde öğrencilerin gözünde sosyal bilgiler dersi sevimsiz, sıkıcı ve anlamlandırılmamış, hazmedilmemiş ve yetişkinler dünyasına ait bilgilerin ezberlendiği bir ders görünümündedir. Adına da ister oluşturmıcılık, isterse aktif öğrenme diyelim, bu tür yaklaşımları işe koşarak, sosyal bilgileri sevimli, anlaşılır ve yaratıcılığın gösterilebildiği bir ders haline getirmeliyiz (Öztürk, C. 2009, s, 34).

İnsanlar her ne kadar düşünebilme potansiyeline sahip olarak doğsalarda da, bu potansiyeli geliştiremedikçe beklenen etkinin görülebilmesi mümkün değildir. Son yıllarda beyin üzerin yapılan çalışmalar, psikologların öğrenme ve düşünme konusundaki araştırmaları, düşünmenin herkes tarafından öğrenilebileceğini ve geliştirilebileceğini göstermiştir (Öztürk, C. 2009, s, 147).

Bu noktadan hareketle diyebiliriz ki geleceğın yetişkinleri olan bugünün öğrencilerine emanet edilen ülkemizin kalkına bilmesi için doğru düşünme ve çağımızın bir gereksinimi olan yaratıcılık yaratıcı düşünme becerisi öğrencilere kazandırılması gereken öncelikli becerilerden olmalıdır.

Bu bölümde yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve daha sonraki çalışmalara katkısı olması amacı ile de önerilere yer verilmiştir.

4.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırma sonrasında deney ve kontrol gruplarına uygulanan akademik başarı testi sonrasında ulaşılan sonuçlar bulunmaktadır.

- Sosyal Bilgiler dersinin ülkemiz ve dünya ile elektronik yüz yıl ünitelerini yapılandırmacı yaklaşım ile işleyen kontrol grubunun akademik başarıları artmıştır.
- Sosyal Bilgiler dersinin ülkemiz ve dünya ile elektronik yüz yıl ünitelerini yaratıcı düşünme becerileri desteklenerek işleyen deney grubunun akademik başarıları artmıştır.
- Sosyal Bilgiler dersi ülkemiz ve dünya ile elektronik yüzyıl ünitelerinin işlenmesi sonunda yapılan istatistiksel işlem sonucunda deney grubunun, kontrol grubu karşısında akademik başarısının arttığı gözlemlenmiştir.

Akademik başarı testinin uygulanması sonucunda deney ve kontrol grupları arasında araştırma öncesinde uygulanan ülkemiz ve dünya ile elektronik yüzyıl üniteleri akademik başarı testlerinin normal dağıldığı ve gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ülkemiz ve Dünya ünitesi deney grubunun ön test puan ortalaması 21,16 iken kontrol grubun da bu rakam 23,90'dır. Elektronik Yüzyıl Ünitesinde ise deney grubunun ön test puan ortalaması 30,11 iken kontrol grubundaki puan ortalaması 33,60'dır. Bu sonuç doğrultusunda deney ve kontrol gruplarının denk olduklarını ve araştırmanın bu gruplar arasında yürütülmesinde bir sorun olmadığını ifade edilebilir.

Araştırma sonrasında uygulanan akademik başarı testi sonuçlarına göre şunları söyleyebiliriz. Yaratıcı düşünme becerilerinin desteklenerek ünitelerini işleyen deney grubunun başarısının kontrol grubuna oranla daha çok arttığı tespit edilmiştir. Fakat araştırma süresince kontrol grubunda uygulanan yapılandırmacı öğretim sürecinde de kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son test sonuçlarına bakıldığında grup içerisinde de başarının arttığı tespit edilmiştir. Bu durum şaşırtıcı olmamakla birlikte

beklenen bir sonuçtur zira bugüne kadar yapılan tez çalışmalarında da geleneksel yöntemler karşısında yapılandırmacı öğretimin başarısı kanıtlanmıştır. Bu süreçte yapılandırmacı eğitim sisteminin içinde desteklenen yaratıcı düşünme becerileri ile işlenen sosyal bilgiler dersinin öğrenci başarısının arttırmakta daha etkili olduğu görülmektedir.

Literatürde, araştırmanın yaratıcı düşünme becerisi ile ilgili elde edilen bulgulara uyum gösteren çalışmalara rastlanmıştır. Örneğin Güngör (2006), araştırmasında yaratıcı düşünme tekniklerine dayalı öğretimin öğrenci başarısının artmasında etkili olduğunu sonucuna ulaşmıştır. Araştırma doğrultusunda olan bir diğer akademik çalışmada Aksoy (2005)'a aittir. Aksoy araştırmasında yaratıcı düşünme temelli bilimsel yöntem sürecinin öğrenme ürünlerine anlamlı düzeyde katkıda bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Emir (2001) sosyal bilgiler dersinde yaratıcı düşünme temele alınarak öğrencilerin bilgi düzeyi erişi, kavrama düzeyi erişi, uygulama düzeyi erişi, sentez düzeyi erişi puan ortalamalarında deney grubunun lehine anlamlı bir sonuç elde edilmiştir. Çalışmalar araştırmada elde edilen sonuçlara uyum göstermektedir

Diğer bir taraftan Sungur (1997), yaratıcı olmayan bir bireyin olmadığını savunmakta, bireyin sadece engellenmiş, odaklanamamış ya da eğitime gereksinim duymaktadır. Yaratıcı düşünme becerisinin sosyo - kültürel çevreyle ilişkili her yaşta bireyde bulunabilecek bir gizil güç olduğunu söylemektedir.

Doğanay (2009), bize eğitimin temel amacının geçmişi tekrar eden değil gelecek kuşaklara yeni şeyler bırakabilecek yaratma becerisine sahip bireyler yetiştirmek olduğunu aktarmaktadır.

Aslan (2003), ise yaratıcı düşünme becerisinin bireylerde geliştirilmesi gerekliliğini şu sözleri ile belirtmektedir. Yaratıcılık pek azımıza doğuştan verilen bir hediyedir. Bu, öğretmenler, danışmanlar, tarafından öğretim, eğitim ve zenginleştirme yoluyla yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesiyle günlük olarak tersi ispatlanan bir yalandır. Yaratıcılık hepimizin sahip olduğu bir hediyedir. Nitekim bunu örneklerini

günlük hayatımızda da görmekteyiz diyerek yaratıcılığın geliştirilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır.

Üstündağ (2005), ise bütün yeteneklerdeki ve bütün yaşlardaki herkesin yaratıcılıktan yararlanabileceğini belirterek yaratıcılığın gelecek kuşakların yetiştirilmesinde öğretilmesi gereken bir beceri olduğunu göstermektedir.

Rowe (2004), öğrenmenin kökeni meraklı olmak ve hayret edebilmektir. Eğer insanlar meraklı değillerse dünyanın nasıl işlediğini göremezler. Merak doğuştan gelir, ancak açık fikirli olmayı ve sorgulamayı destekleyen bir eğitim ile teşvik edilebilir. Diyerek eğitimin yaratıcı düşünme becerisi ile desteklenerek bireyin başarı çıtasını daha yükseğe kaldırılabilceğini vurgulamaktadır.

Argun (2004), ise yaratıcı davranışların toplumu önemli derecede etkilediğini aktarmaktadır. Bireylerdeki yaratıcılığı geliştiren ülkeler diğer ülkelere oranla gelişme konusunda daha avantajlıdır. Bundan dolayı aile ve okul yaşantısında bireylerin yaratıcı düşünme yeteneklerinin geliştirilmesine olanak sağlanmalı, yaratıcılık yetenekleri desteklenmelidir. Unutulmalıdır ki yaratıcılık potansiyel olarak herkes de belli oranlarda vardır ve istenirse uygun ortamlarda amaca yönelik olarak bu yetenek geliştirilebileceğinden bahsetmektedir.

Özden (2005), de Argun ile aynı görüşü paylaşarak yaratıcılık potansiyelinin tüm bireylerde olduğunu savunmaktadır. Buradan hareketle de yaratıcılık yeteneğini geliştirmeye yönelik tarihte uygulanmış ve günümüzde uygulanan yaratıcılık potansiyelini kullanma olanağı muhteşem sonuçlar doğuracaktır.

Yukarıda bulunan çalışmalarda da hareketle yaratıcı düşünme becerisi desteklendiğinde bireyin başarısının artacağı yönündedir. Nitekim yapılan araştırma sonucu da bu doğrultudadır. Yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek işlenen derlerin sonucunda öğrencilerin akademik açıdan daha başarılı olacağı söylenilebilir. 21.yüzyılın değişen dünyası beraberinde bir çok alanın değişmesini zorunlu kılmaktadır, değişen insan ihtiyaçlarını karşılamak, içinde bulunduğumuz yüzyıla

ayak uydurabilmek için eğitim sistemimizde de birtakım yeniliklere ihtiyaç duyulmaktadır. 2005 yılı itibariyle içinde bulunduğumuz çağı yakalamaya çalışan eğitim programımız hali hazırda her geçen gün oluşan yenilikleri yakalaması gerekmektedir. Bu nedenle düşünme becerileri önem kazanmakta yaratıcı düşünme de kazanılması gereken beceriler arasında önemli bir noktaya yerleşmektedir.

- Sosyal Bilgiler dersi ülkemiz ve dünya ile elektronik yüzyıl konularının işlenişinden sonra deney grubunda cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin akademik başarı düzeylerin de bir farklılaşma olmamıştır.
- Sosyal Bilgiler dersi ülkemiz dünya ve elektronik yüzyıl konularının işlenişinden sonra deney grubu arasında Piaget Kâğıt Kalem testi Concrete – Operational Reasoning Test) Beceri ölçeğinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Bu konu ile ilgili literatürdeki çalışmalara bakılacak olursa bir Amerikan firmasının yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre kadınların % 25'i erkeklerden daha yaratıcı bulunmuştur. Fikir akıcılığı konusunda Peterson'un lise öğrencilerine yönelik yaptığı çalışmada % 40 oranında kızların yaratıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Robert koleji öğrencilerinde ise Sandwith'in yaptığı araştırma sonucunda cinsiyete göre yaratıcı düşüncenin farklılaşmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Wallach ve Kogan(1965), Ward (1968) ve Hargreaves ve Bollton (1972) akıcılık ve orijinallik boyutlarında anlamlı bir farklılığa rastlamazken, Hutt (1972) is kızların sözel akıcılıkta daha iyi oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Torrance ve Aliotti (1969) Oline (1972) ile Bhavnani ve Hutt (1972) çeşitli sözel akıcılık ölçümlerinde kızların erkeklerden sözel akıcılık ölçümlerinde, Torrance ve Aliotti ise erkelerin orjinallik boyutunda anlamlı farklılıkları olduğu sonucuna ulaşmıştır. Raina (1969), Torrance Yaratıcı Düşünme testinin şekle dayalı testlerinde erkek çocukların kızlardan üstün olduğunu, Maccoby ve Jacklin (1975)'de yaptıkları araştırmada 7 yaş üstü kızların erkelerden üstün olduğunu söylemektedir. (Davaslıgil,Ü. 1974, s,3)

Türkiye de ise yaratıcılık ile ilgili 1974 – 1975 yıllarında Samurçay'ın yaptığı araştırma sonucunda fen – edebiyat bölümü kız – erkek öğrencileri arasında kız edebiyat gurubu yönünde anlamlı bir sonuca ulaşmıştır. Nitekim Davaslıgil'in yapmış olduğu Yaratıcı Düşünme Düzeyleri Durumluluk – Sürekli Anksiyete düzeyleri ile Algılanan Çocuk Yetiştirme Tutumları İlişkilerinin Çözümlemesinde Yaratıcılık konulu araştırmasında kız ve erkek öğrenciler arasında bir farklılaşma bulunamamıştır.

Yaratıcı düşünme becerisinin cinsiyet üzerindeki etkisinin ne olduğunu belirlemek üzere yapılan çalışmalara bakıldığında araştırmanın niteliği, araştırma grubunun yaşı, bulunduğu sosyo – ekonomik kültürel durumu araştırma sonuçlarında farklılaşmaların olmasına neden olmakta ve tek bir sonuçtan söz etmek mümkün olmamaktadır.

- Sosyal Bilgiler dersinin ülkemiz ve dünya ünitesini yaratıcı düşünme becerileri desteklenerek işleyen deney grubu öğrencilerin yaratıcı yazma tekniklerinde olayları özümseyebildikleri ve kendilerini ifade ederken zorlanmadıkları görülmüştür.
- Sosyal Bilgiler dersi ülkemiz ve dünya ile elektronik yüzyıl konularının işlenişinden sonra deney ve kontrol grubu öğrencilerin verilen performans ödevi sonrasında deney grubu öğrencilerin empati kurabilme becerilerini geliştirdiklerini ve deney grubu öğrencilerin yaratıcı düşünmeye daha eğilimli oldukları gözlemlenmiştir.

Araştırma sürecinde Ülkemiz ve Dünya ile Elektronik Yüzyıl üniteleri işlenirken deney grubu öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerini desteklemek amacı ile yazı çalışmaları yapılmış yapılan yazı çalışmaları sonucunda deney grubunun ders içi katılımının kontrol grubuna oranla daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca deney grubu öğrencilerinin yazı çalışmaları sonrasında kendilerini ifade etmekte zorlanmadıkları tespit edilmiştir.

Öğrencilerin yaratıcılık eğilimlerini görmek amacı ile deney ve kontrol gurubu öğrencilerine Ülkemiz ve Dünya Ünitesi ile Elektronik Yüzyıl Ünitesi sonunda seçmeli iki performans ödevi verilerek öğrencilerin yaratıcılıklarını daha çok kullanacakları ödev konusunu seçip seçmeyeceği gözlemlenmiştir. Ödev süresi bitiminde kontrol grubunda geleceğin icadını yapma konusunda ödev yapmayı kimse seçmez iken deney grubundaki bazı öğrencilerin bu konu üzerine yoğunlaştıkları görülmüştür. Ayrıca afiş hazırlama konusu ile ilgili yapılan ödevlerde deney grubu öğrencilerinin yaratıcılıklarını daha çok ön plana çıkardıklarını hatta organ nakline ve kan bağışına ihtiyacı olan kimseler ile empati kurmakta daha başarılı olduğu gözlemlenmiştir.

Özözer (2004),de yaratıcı düşünebilmenin önemini şu şekilde vurgulamaktadır; çocuklarımızın düşünme kalıpları henüz tam olarak şekillenmediğinden bağımsız ve yaratıcı düşünmeye son derece yatkındır. Bu kadar önemli bir konunun anne babalar ve öğretmenler tarafından bilinmesi gelecek nesillerin düşünme sistemleri oluşurken yönlendirilmesi sadece bireysel başarıyı değil toplumsal başarıyı da doğuracaktır diyerek yaratıcı düşünme becerisinin desteklenilmesinin toplumsal bir gereklilik olduğunu da söylemektedir.

- Araştırma süresinde öğrencilerin araştırma öncesi ve sonrasında sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarında bir farklılaşma olmamıştır.

Araştırma süresince öğrencilere sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği uygulanmış tutum ölçeği ile yapılan ön test ve son test bulguları sonucunda deney ve kontrol grubu öğrencileri arasında bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir fakat benzer bir çalışma fen bilgisi dersi üzerinden Aksoy (2005), tarafından gerçekleştirilmiş ve öğrenci tutumlarında deney grubunun lehine bir farklılaşma tespit edilmiştir.

- Sosyal Bilgiler dersi ülkemiz dünya ve elektronik yüzyıl konularının işlenişinden sonra deney ve kontrol grupları arasında Piaget Kâğıt Kalem testi Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri ölçeğine göre gruplar arasında deney grubu yönünde bir anlamlılık olduğu gözlenmiştir.

Piaget Kâğıt Kalem testi Concrete – Operational Reasonning Test) Beceri ölçeği araştırma öncesinde ve sonrasında her iki gruba da uygulanmış ve öğrencilerde uygulamla sonrasında bir değişimin olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. İstatistiksel analiz sonrasında elde edilen sonuç deney grubu lehinedir.

Bu araştırma sonucunda yaratıcı düşünme becerileri desteklenerek işlenen Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerin akademik başarılarını artırmada, yaratıcı düşünme becerilerinin gelişiminde etkili olduğu söylenebilir. Sosyal bilgiler eğitiminde yaratıcı düşünme becerilerinin daha fazla üniteye uygulanması sosyal bilgiler programı çerçevesinde belirlenen amaçlara ulaşmada etkili olabileceği düşünölmektedir.

4.2. ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma süresince elde edilen bulgular, varılan sonuçlar doğrultusunda önerilere yer verilmiştir.

1. Araştırma sonucunda görölmüştür ki yaratıcı düşünme becerisi desteklenerek işlenen derslerde öğrenci başarısı artmaktadır. Bu bağlamda yaratıcı düşünme becerisinin bir ünite dışında birçok üniteye kullanılabilir.
2. Yaratıcı düşünme becerisi sosyal bilgiler dersi gibi disiplinler arası bir ders olan fen bilgisi dersi ve bu beceriye yatkın diğer ders ünitelerinde de yaygınlaştırılabilir.
3. 2005 eğitim öğretim programının uygulamaya başlamasının üzerinden her ne kadar 5 yıl geçmiş olsa da hali hazırda daha yapılandırmacılık yaklaşımını tanımayan öğretmenler bulunmaktadır. Bu da hizmet içi eğitim ile bu açığın en kısa sürede kapatılması gerektiğini göstermektedir.
4. Üniversitelerin eğitim faköltelerinde öğretmen olmak için yetiştirilen öğrencilerin doğru düşünmeyi bilen bireyler yetiştirmesini sağlayabilmek için ders müfredatlarında düşünme eğitimi ve yaratıcı düşünmeyi geliştirme üzerine daha derinlemesine dersler konulmalıdır.

5. Okullarda bulunan teknolojik imkânsızlar ve okulların yeteri derece bilgi donanımının bulunmaması ders işlenmesinde zaman kaybına neden olması bu eksiliklerin giderilmesi gerektiğini göstermektedir.
6. Okul sınıf mevcutlarının kalabalık ve müfredatın belli bir zaman diliminde öğretilmek zorunda olması eğitim öğretim kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. Bu sorununda sınıf mevcutlarının azaltılması ile giderilebileceği gözlemlenmiştir.
7. Hali hazırda okullarımızda kadro sorunları yaşanmakta ve dersler her yıl farklı bir öğretmenle devam etmek zorunda bırakılmaktadır. Bu durum ise eğitim öğretim sürecinde ciddi bir adaptasyon ve zaman sorununa dönüşmekte ve geçen bu süre zarfına öğrencinin öğrenme motivasyonunun düşmesine neden olmaktadır. Bu nedenle en kısa zamanda okullarda ki eksik kadrolar tamamlanmalı ve branş derslerine o branşın eğitimini alan eğitimciler girmelidir.
8. Yeni eğitim öğretim müfredatı hakkında velilerin halli hazırda tam anlamı ile bilgi sahibi olmadığı bu eksikliğinde öğrencilere olumsuz yansıdığı gözlemlenmiştir. Bu durumun giderilmesi amacı ile velilere yönelik bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır.
9. 2005 eğitim öğretim programı ile değişen merkezi sınavlar ise aile, öğretmen, ve öğrencide kaygı oluşturmaktadır. Bunun en büyük nedeni ise mevcut programın tam olarak oturtulamamasıdır. Bu nedenle yukarda saydığımız eksiklikler bir an önce çözülmesi mevcut kaygı ortamının da ortadan kalkmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Adler,H. (2004), “Yaratıcı zeka” Hayat Yayıncılık, İstanbul.

Akbulut, Gülpınar (2004), “Coğrafya öğretimi ve yaratıcı düşünce.” C.Ü. Sosyal bilimler dergisi Aralık, C.28, No:2 215-223, Adana.

Akdağ, M ve Güneş, H. (2003), “Öğretmen rolünün yaratıcı bir sınıf ortamı oluşturmasındaki önemi” M.E.B. Dergisi S.159, Yaz, Ankara.

Aksoy, G. (2005), “Fen eğitiminde yaratıcı düşünme temelli bilimsel yöntem sürecinin öğrenme ürünlerine etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

Alptekin, S. (2007), “Yaratıcılık potansiyelini bir beceriye dönüştürmek mümkün.” İstanbul.

Altunışık, R., Çoşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2005), “Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri.” Sakarya Kitabevi, Sakarya.

Argun, Y. (2004), “Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık ve Eğitim.” Anı Yayıncılık. Ankara.

Arı, A. (2007), Öğrencilerin okul başarılarını inceleyen çeşitli faktörlerin incelenmesi, Milli Eğitim Dergisi, S.176/Güz, Ankara.

Arslan, A. ve Demirel, Ö. (2007), “İlköğretim 5.sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının değerlendirilmesi.” M.E.B. Dergisi, S.175,Yaz, Ankara.

Aslan, A. E. (1994), “Yaratıcı düşünceli bireylerin psikolojik ihtiyaçları”, *Doktora Tezi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Ata, B. (2009), “Sosyal bilgiler öğretim programı.” “Sosyal bilgiler öğretimi” Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Atik, A. (2006), “Yeni ilköğretim birinci kademe sosyal bilgiler programında yaratıcılık”, *Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ayberk, B. (2006), “Konu ve beceri temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimi ve düzeyine etkisi.” *Doktora Tezi*, Çukurova Üniversitesi, Ankara.
- Bakioğlu, A. Ve Hesapçıoğlu, M. (1997), “Düşünmeyi öğretmekte öğretmen okul yöneticisinin rolü: düşünmek”, *Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. S.9, İstanbul.
- Bilgin, N. (2006), “Sosyal Bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnek çalışmalar” Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Black, Alan Robert (2003), “Kırık mum oylar, yaratıcılığınızı geliştirmek için yol haritası,” Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2007), “Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı.” Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Çağlar, D. (2000), “Yaratıcı çocuklar ve yaratıcılığın geliştirilmesi.” *Çağdaş eğitim dergisi* C.1 S.9 s.1624, Ankara.
- Çelek, T. (2002), “Yaratıcılık ve eğitim sistemimizdeki boyutu.” Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi, Üniversite ve Toplum, İstanbul.

Çıbık, S.A. (2006), “Proje temelli öğrenme yaklaşımının fen bilgisi dergisinde öğrencilerin mantıksal düşünme becerilerine, tutumlarına etkisi.” Çukurova Üniversitesi, Adana.

Davaslıgil, Ü.(1994), “Anksiyete düzeyi ve aile tutumlarının yaratıcı düşünceye etkisi”, *Araştırma raporu*, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Demirci, C.(2007), “Fen bilgisi öğretiminde yaratıcılığın erişimi ve tutuma etkisi.” Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, S.32, (65 – 75), Ankara.

Doğan, N (2007), Yaratıcı düşünme ve yaratıcılık.” “Eğitimde yeni yönelimler” Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Doğanay, A. (2005), “Sosyal bilgiler eğitimi” “Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler eğitimi” Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Doğanay, A (2009), “ Etkin vatandaşlık için düşünme becerilerinin öğretimi” “Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler eğitimi” Pegem A Yayıncılık Ankara.

Emir, S. (2001), “Sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı düşünmenin erişime ve kalıcılığa etkisi” *Doktora Tezi* Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Erdem. E. ve Demirel. Ö. (2002) “Program geliştirme ve yapılandırıcılık yaklaşımı.” Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, S.23 (81 – 87) Ankara.

Erdoğan, Y. (2006). “ Yaratıcılık ile öğretmen davranışları ve akademik başarı arasındaki ilişki” *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C.5 S.17. (95 – 106)

- Erdoğdu.Y. (2006). “Yaraticılık değerlendirme olęeđinin t¼rk k¼lt¼r¼ne uyarlanması” Eğitim Fak¼ltesi Dergisi, C.7 S.12, (61 – 79) İn¼n¼ Üniversitesi, Malatya.
- G¼mleksiz, M. N. ve Bulut, İ. (2007), “Yeni hayat bilgisi dersi ¼đretim programının uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesi.” M.E.B. S.173, K1ş, Ankara.
- G¼nęe, G. (1974). “ ocukta zihin gelişimi.” “Piaget kuramına toplu bakış.” TBMM kitaplığı, Ankara.
- G¼ng¼r, G. (2006). “ Coğrafya ¼đretiminde yaratıcı d¼ş¼nme teknikleri kullanımının ¼đrenci başarısına etkisi.” *Y¼ksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kalaycı, Ő. (2009), “Spss uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri.” Asil Yayın Dağıtım, Ankara.
- Keskin, . S. (2007). “Sosyal bilgiler derslerinde empati becerilerine dayalı ¼đretim tekniklerinin kullanılması.” *Y¼ksek Lisans Tezi*. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kolukısa, A. E, Tokcan, H, Akbaba, B, 2007, “Sosyal Bilgiler ¼đretmen Kılavuz Kitabı” A yayınları, Ankara.
- ¼k¼k, A. (2005), “Disiplinler arası yaklaşıma dayalı yaratıcı problem çözme ¼đretim programının yaratıcı problem çözme becerisine etkisi.” Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fak¼ltesi S.28 (159-167),Ankara.
- ¼zden, Y. (2005), “¼đrenme ve ¼đretme” Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- ¼z¼zer, Y. (2008), “Ne Parlak Fikir.” Sistem Yayıncılık, İstanbul.

- Öztürk, C. ve Dilek, D. (2005). “ Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi.” Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Öztürk, E. (2000), “Yaratıcılık ve eğitim.” *Efedergi* (158 – 164), İzmir.
- Pektaş, M. (2008), “Biyoloji öğretiminde yapılandırmacı yaklaşımın ve bilgisayar destekli öğretimin öğrenci başarısı ve tutumlarına etkisi.” *Doktora Tezi*. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Piaget, J. (1980), “Epistemoloji ve psikoloji. Bir bilgi kuramına doğru. HAVASS, İzmir.
- Piaget, J. (1992), “Eğitim nereye gidiyor? Anlamak keşfetmektir.” Ege Üniversitesi Basım Evi Bornava, İzmir.
- Rıza, T.E.(1999), “İlköğretim Türkçe derslerinde yaratıcılığı geliştirme teknikleri.” IV. Ulusal sınıf öğretmenliği sempozyumu 15 – 16 Ekim 1998 Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Rowe, Alan, J. (2004), “Yaratıcı zeka.” Prestij Yayınları, İstanbul.
- Saban, A. (2004) “Öğrenme ve öğretme süreci yeni teoriler ve yaklaşımlar.” Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul.
- Saban, A. (2006), “Lisansüstü öğrencilerin nitel araştırma metodolojisine ilişkin algıları” 13 – 15 Eylül 2006 Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi XV. Ulusal Eğitim Bilimleri kongresi sözlü bildiri. Muğla.
- Senemoğlu, N. (2007), “Yaratıcılık ve öğretmen nitelikleri.” Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Sungur, N. (1997), “Yaratıcı düşünce.” Evrim Yayınevi, İstanbul.

- Şaşan, H.H. (2002), “Yapılandırmacı öğrenme.” Yaşadıkça Eğitim dergisi 74 -75 49-52, İstanbul.
- Tunalı, S. (2007), “Somut işlemsel dönemdeki üstün ve normal zekalı çocukların somut düşünme yeteneklerinin incelenmesi ve raven standard ilerleyen matrisler testinin 8-9 yaş çocukları üzerinde geçerlilik, güvenilirlik, ön norm çalışması.” *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.
- Üstündağ, T. (2005), “Yaratıcılığa yolculuk.” Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Vural, C. T. (2008), “Sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı düşünmenin yeni ilköğretim programı beşinci sınıf sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan etkinliklerin yaratıcılığı geliştirmesi açısından değerlendirilmesi.” *Yüksek Lisans Tezi*. Adana.
- Yaman, S. ve Yalçın, N. (2000), “Fen bilgisi öğretiminde Probleme dayalı Öğrenme yaklaşımının yaratıcı düşünme becerisine etkisi.” 4(1) (42 – 52), Ankara.
- Yeloğlu, O. H. (2007), “Örgüt, birey, grup bağlamında yenilik ve yaratıcılık tartışmaları.” Ege akademik bakış 7(1), (132 - 152), İzmir.
- Yenilmez, K. ve Yolcu, B. (2007), “Öğretmen davranışlarının yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısı.” Sosyal Bilimler dergisi, S.18 Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Yıldırım, R. (1998), “Yaratıcılık ve Yenilik” Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Yurdakul, B. (2007), “Uzaktan öğretim.” Eğitimde yeni yönelimler. Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Zizek, S. (1999), “Yamuk bakmak” Metis Yayınları, İstanbul.

İnternet kaynakları:

1. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/177/11.pdf>

2. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/177/10.pdf>

3. <http://serendip.brynmawr.edu/serenipia>

4. <http://ttkb.meb.gov.tr/>

5. ilkogretim-online.org.tr

EKLER

EK 1: ÖĞRENCİ TANIMA ANKETİ

Sevgili öğrencilerim sizi tanıyabilmek ve ilgi alanlarınızı öğrenebilmek amacıyla hazırladığım “öğrenci tanıma anketi” sorularını samimi bir şekilde cevaplandırmanızı istiyorum.

Bu anketteki sorulara vermiş olduğunuz cevaplar doğrultusunda sizlerin ilgi alanlarınıza göre sizlere ve sizden sonra gelecek olan öğrencilerimize Sosyal Bilgiler Dersini daha ilgi çekici hale getirmeyi amaçlıyoruz.

Deniz ŞEN

I. BÖLÜM: BİLGİ EDİNME

Adınız:

Soyadınız:

Yaşınız:

Cinsiyetiniz:

1. Annenizin öğrenim düzeyi:

- A) Okuma yazması yok
- B) İlköğretim mezunu
- C) Lise mezunu
- D) Üniversite mezunu
- E) Lisansüstü mezunu

2. Babanızın öğrenim düzeyi:

- A) Okuma yazması yok
- B) İlköğretim mezunu
- C) Lise mezunu
- D) Üniversite mezunu
- E) Lisansüstü mezunu

3. Anneniz çalışıyor mu? Çalışıyorsa mesleği:

Mesleği:

4. Babanız çalışıyor mu? Çalışıyorsa mesleği:

Mesleği:

5. Ailenizin ortalama aylık geliri:

- A) 500 ila 750 YTL arası
- B) 751 ila 1000 YTL arası
- C) 1001 ila 1500 YTL arası
- D) 1501 YTL ve üzeri

6. Siz dâhil kaç kişilik bir ailesiniz?

- A) 2 B) 3 C) 4 D) 5 ve üzeri

7. Herhangi bir beden engeliniz var mı? Varsa bunu belirtiniz.

- A) Evet, var.

.....

- B) Hayır, yok.

8. Evde kendinize ait bir çalışma odanız var mı?

- A) Evet, var. B) Hayır, yok.

II. BÖLÜM: GÖRÜŞLER

9. Bütün aileyi ilgilendiren bir karar alınması gerektiğinde;

- A) Annem karar verir.
- B) Babam karar verir.
- C) Annem ve babam birlikte en doğru kararı verir.
- D) Kararı bütün aile üyeleri ile birlikte alırız.

9. Bizim evde herkes istediği şekilde;

- A) görüş bildirebilir.
- B) her şeyi söyleyemez.
- C) duruma göre söyler.

10. Sizce en sevdiğiniz dersiniz hangisi?

.....

11. En sevdiğiniz dersi bu kadar sevmenizin nedeni nedir?

.....

12. Sosyal Bilgiler dersinin size kazandırdıkları nelerdir?

.....

13. Sizce Sosyal Bilgiler dersi nasıl işlenseydi daha kalıcı olurdu?

.....

14.Boş zamanlarınızda neler yaparsınız?

- A) Televizyon izlerim
- B) Kitap okurum
- C) Bilgisayar da oyun oynarım
- D) Oyun oynarım
- E) Resim yaparım
- F) Hikâye veya şiir yazarım.
- G) Diğer.....

15. Ne sıklıkla kitap okuyorsunuz?

- A) 1 veya 2 ayda bir kitap bitiririm.
- B) 3 veya 6 ayda bir kitap bitiririm.
- C) Kitap okumayı sevmem
- D) Öğretmenim zorunlu kıldıkça

16. Ne tür kitap okursunuz?

- A) Bilim – kurgu
- B) Çizgi roman
- C) Macera
- D) Diğer.....

17. Gelecekteki mesleğim

..... olacak
çünkü;

SORULARIMI SAMİMİ BİR ŞEKİLDE CEVAPLANDIRDIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜR ERDİM.

EK 2: TUTUM ÖLÇEĞİ

SOSYAL BİLGİLERE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Genel Açıklama: Aşağıda, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutum cümleleri ile her cümlenin karşısında "Tamamen katılıyorum", "Katılıyorum", "Kararsızım", "Katılmıyorum" ve "Hiç katılmıyorum" olmak üzere beş seçenek verilmiştir. Lütfen cümleleri dikkatli okuduktan sonra her cümle için kendinize uygun olan seçeneklerden birini işaretleyiniz.

	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
1. Sosyal bilgiler konuları benim için eğlencelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Sosyal bilgiler dersine girerken büyük sıkıntı duyarım.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Sosyal bilgiler dersi olmasa öğrencilik hayatı daha zevkli olur.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Arkadaşlarımla sosyal bilgiler konularını tartışmaktan zevk alırım.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Sosyal bilgilere ayrılan ders saatlerinin fazla olmasını dilerim.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Sosyal bilgiler dersi çalışırken canım sıkılır.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Sosyal bilgiler dersi benim için gereksizdir.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Sosyal bilgiler konularını severim.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Sosyal bilgiler dersinde zaman benim için çabuk geçer.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Sosyal bilgiler dersi sınavından çekiniyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Sosyal bilgiler benim için ilgi çekicidir.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Sosyal bilgiler bütün dersler içinde en korktuğum derstir.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Yıllarca sosyal bilgiler okusam bıkmam.	☐	☐	☐	☐	☐
14. Diğer derslere göre sosyal bilgileri daha çok severek çalışırım.	☐	☐	☐	☐	☐
15. Sosyal bilgiler beni huzarsuz eder.	☐	☐	☐	☐	☐
16. Çalışma zamanımın çoğunu sosyal bilgilere ayırmak isterim.	☐	☐	☐	☐	☐
17. Sosyal bilgiler beni korkutur.	☐	☐	☐	☐	☐
18. Sosyal bilgiler dersinin konuları aklımı karıştırır.	☐	☐	☐	☐	☐
19. Sosyal bilgiler dersinde sevinçli olurum.	☐	☐	☐	☐	☐
20. Derslerin içinde en sevimsizi sosyal bilgilerdir.	☐	☐	☐	☐	☐
21. Sosyal bilgilerle ilgili bilgiler can sıkıcıdır.	☐	☐	☐	☐	☐

EK 3: ÜLKEMİZ VE DÜNYA ÜNİTESİ DEĞERLENDİRME SORULARI

ADI-SOYADI:

ALDIĞI NOT:

NO-SINIF:

GÜNDOĞDU NENE HATUN İ İLKÖĞRETİM OKULU

2007–2008 ÖĞRETİM YILI

SOSYAL BİLGİLER 6/ B SINIFI

ÜLKEMİZ VE DÜNYA DEĞERLENDİRME SINAVI

Yönerge: Bu sınav klasik/ doğru-yanlış/ eşleştirme/boşluk doldurma / çoktan seçmeli ve bulmaca tarzı 6 soru grubundan oluşmuştur. Cevabınızı her soruda belirtilen ilgili yere yazınız. Her sorunun puanı yanında yer almaktadır. Bilgi alışverişi kesinlikle yasaktır. *“Yanlış doğruya bir şey yapmaz”*. Başarılar dilerim.
Deniz ŞEN - Sosyal Bilgiler Öğretmeni

1. Aşağıdaki paragraftaki boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz. (18 Puan)

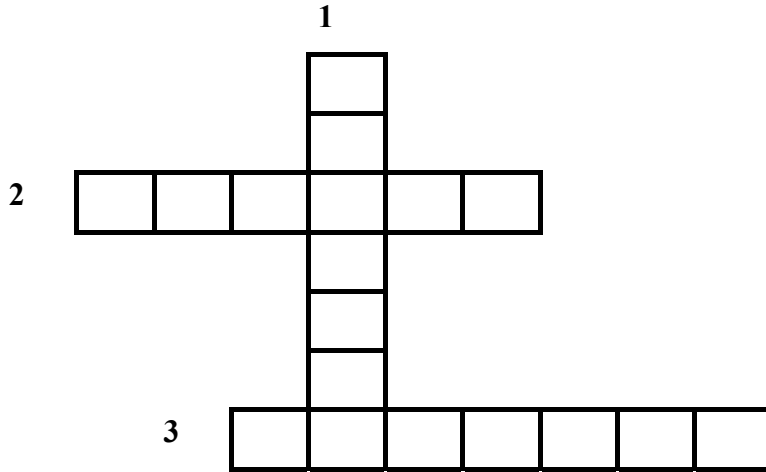
Türkiye; topraklarının bir bölümü daha büyük bir bölümü de kıtasında yer alan Akdeniz ve Ortadoğu ülkesidir. Köprü görevi yapan ülkemiz Karadeniz’i Marmara, Ege ve Akdeniz’e bağlayan ve sahiptir. Ülkemiz tarih boyunca birçok medeniyete de ev sahipliği yapmıştır.

Türkiye yeraltı ve yer üstü kaynakları bakımından da zengin bir ülkedir. Doğu Anadolu bölgesinden doğan ve önemli akarsularımızdan ikisidir. Maden bakımından da zengin olan ülkemizde, ve madenlerinin dünyada en fazla bulunduğu ülke Türkiye’dir.

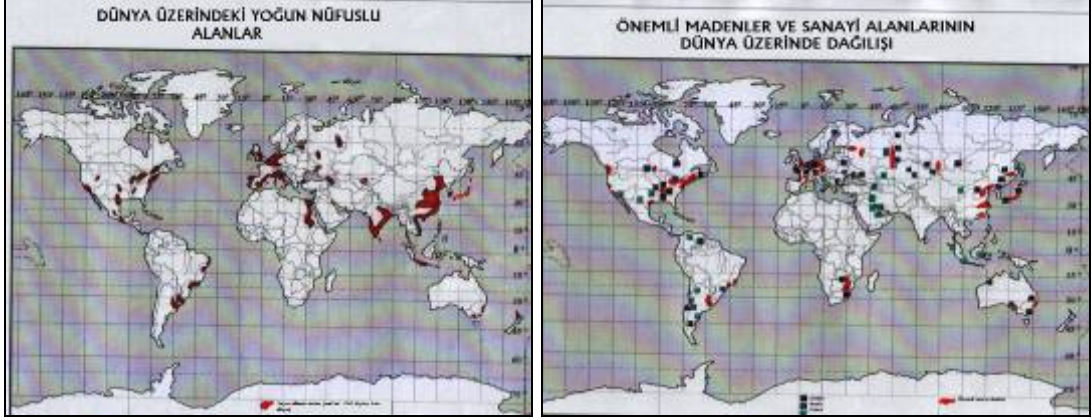
2. Yandaki fotoğrafı inceleyiniz. Fotoğraftaki alan yerleşime elverişli midir? Neden? (6 Puan)

3. Aşağıdaki bulmacayı yanındaki yönergelere göre cevaplayınız. (6 Puan)

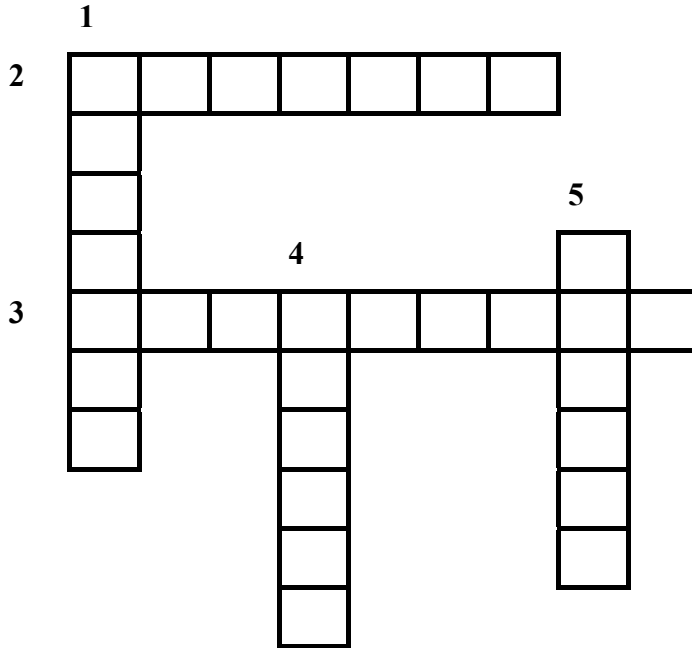

1. Bir ülkenin ürettiği malları başka bir ülkeye veya ülkelere satması.
2. Bir ülkenin giriş çıkışlarında denetim ve gözetimin yapıldığı yer.
3. Bir ülkenin başka ülkeden veya ülkelere mal satın alması.

4. Aşağıdaki haritaları da göz önünde bulundurarak nüfusun dağılışı ile sanayi alanlarının dağılışı arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır? Neden? (20 Puan)

5. Aşağıdaki bulmacayı yanındaki yönergelere göre cevaplayınız. (10 Puan)

1. Türkiye'nin dış ticaretinde en önde gelen ülkelerdendir. Petrol tüketiminin yaklaşık yarısını dışarıdan alır.
2. Türkiye'nin en fazla alım satım yaptığı ülkedir.
3. 18. ve 19. yy. da kömür yatakları işletmesi ile dünyanın en önemli sanayi ülkesi haline gelmiştir.

4. Türkiye gibi bir Akdeniz ülkesidir.
5. Eyfel kulesi ile de tanınan ülke dünyanın en önemli alım satım ülkelerinden birisidir.

6. Aşağıdaki cümlelerde doğru olanların önüne **“D”** yanlış olanların **“Y”** harfinden uygun olanını koyunuz. (10 Puan)

- () Sanayinin yoğun olduğu yerlerde nüfus azdır.
- () Dünyanın her yerinde nüfus dağılımı farklıdır.
- () Türkiye en çok ticaretini Afrika ülkeleriyle yapmaktadır.
- () Atatürk diğer Türk topluluklarına sahip çıkmamızı istememiştir.
- () Bakü – Tiflis - Ceyhan boru hattı ile hazar petrolü Karadeniz’e taşınacaktır.
- () Türkiye Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birleştiği dünyanın önemli bir yerinde bulunmaktadır.
- () Atatürk dış politikada temel olarak karşılıklı devletlerin eşitliği ve tam bağımsızlık fikirlerini savunmuştur
- () Türkleri bir arada tutan bağlardan biride zengin kültürüdür.
- () Mevlana Türk dünyasında tanınan ve sevilen bir mizah ustasıdır.
- () Türkiye de coğrafi konumu nedeniyle dört mevsim yaşanır.

7. Aşağıdaki bilgilerini eşleştirip **harfleri parantez içine yazınız.** (10 Puan)

A – Türkiye, Bulgaristan, Romanya, Ukrayna, Gürcistan ve Rusya Federasyonu tarafından çevrelenmiş ve kirlilik tehdidi altındadır.

B – Bir yardım kuruluşudur.

C – Avrupa ülkelerindeki insanları bir araya getiren etkinliklerden birdir.

D - Roma'nın sembolü haline gelmiş anfi tiyatro.

E – Dünyada en fazla Türkiye de bulunan bir maden türü.

() KIZILAY

() EUROVİSON

() KARADENİZ

() BOR

() KOLEZYUM

8. Yüz ölçümü bilinen bir yerin Nüfus yoğunluğunu bulmak için aşağıdakilerden hangisini bilmek gerekir? (5 Puan)

- A) Erkek nüfusu C) Toplam nüfusu
B) Yer şekillerini D) Coğrafi konumu

9. Aşağıdakilerden hangisi nüfus yoğunluğu en fazla olan ülkedir? (5 Puan)

- A) Bangladeş C) Kazakistan
B) Moritanya D) Libya

10. Türkiye dışarıdan en fazla sanayi en az ise tarım ürünleri almaktadır. Bunun nedenini kısaca açıklar mısınız? (10 Puan)

- En fazla sanayi ürünleri alıyoruz çünkü:
- En az tarım ürünleri alıyoruz çünkü:

EK 4: ÜLKEMİZ VE DÜNYA ÇALIŞMA KAĞITLARI

Çalışma Kağıdı 1

Ülkemiz ve Dünya

Merhaba arkadaşlar! Benim adım Ebru. Okul dergimiz için Ülkemiz ve Dünya adlı bir araştırma yapıyorum ve araştırma sonucunda bana yardımcı olabilecek çeşitli kavramlar belirledim. Bu kavramlarla ilgili yazı yazmam gerekiyor bana bu konuda yardımcı olur musunuz?

Yazıma yardımcı olacağıma düşündüğüm kavramlar şunlar;
Akrabalık, Benzerlik ve Farklılık, Değişim ve Süreklilik, Duygu, Düşünce, Kitle İletişimi, Ortak Miras, Turizm, Uygarlık, Uluslararası, Yardımseverlik.

Çalışma Kağıdı 2

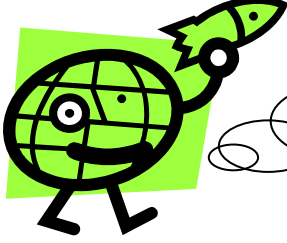

Merhaba arkadaşlar ben Mısır prensesi Anhesenamen. Merak ettiğim ülkelerle ilgili bir araştırma yapıyorum fakat ben çok eski çağlarda yaşamış olduğum için Dünya üzerindeki çoğu ülkeyi bilmiyorum. Sizler de bana yardım ederseniz araştırmamın daha çabuk biteceğini düşünüyorum.

Araştırmaya başlamadan önce seçtiğin ülke ve ülke insanları ile ilgili “araştırma öncesi düşüncelerim” bölümünü, araştırmanı tamamladıktan sonra “araştırma sonrası düşüncelerim” bölümünü doldurman gerekiyor.

Araştırma öncesi Düşüncelerim	Araştırma sonrası düşüncelerim

Çalışma Kağıdı 3

Ülkemiz ve Dünya

Aşağıdaki anahtar kelimeleri kullanarak uluslar arası etkinliklerin topluları kaynaştırmasına ilişkin bir öykü yazınız. Öykünüzü tamamladıktan sonra arka sayfaya öykünüzü resimle ya da çizgi roman halinde ifade eder misiniz?

Ön yargı – Barış – Müzik – Hoşgörü – Tanışmak – Yakınlaşmak – Dostluk – Köprü.

EK 5: ELEKTRONİK YÜZYIL DEĞERLENDİRME SORULARI

ADI - SOYADI:

ALDIĞI NOT:

NO - SINIF:

GÜNDOĞDU NENE HATUN İ İLKÖĞRETİM OKULU

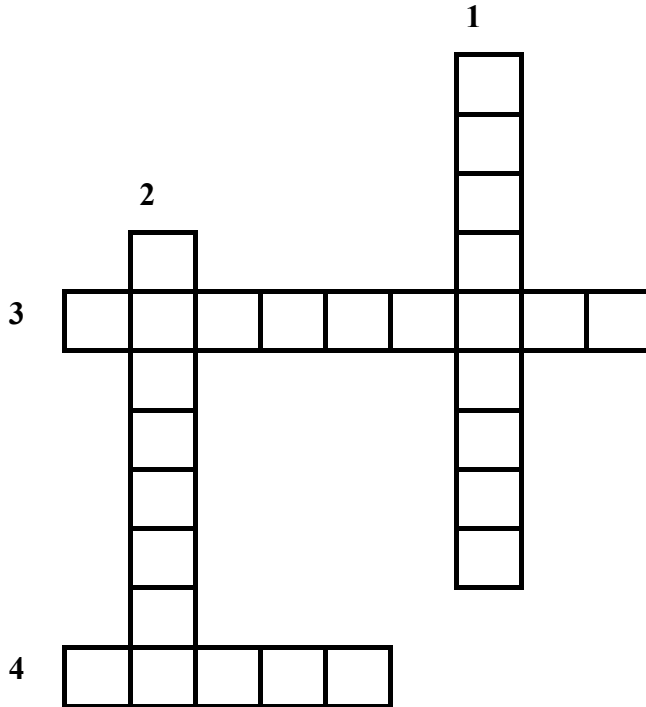
2007–2008 ÖĞRETİM YILI

SOSYAL BİLGİLER 6/ B SINIFI

ELEKTRONİK YÜZYIL DEĞERLENDİRME SINAVI

Yönerge: Bu sınav klasik/ doğru-yanlış/ boşluk doldurma / çoktan seçmeli ve bulmaca tarzı 5 soru grubundan oluşmuştur. Cevabınızı her soruda belirtilen ilgili yere yazınız. Her sorunun puanı yanında yer almaktadır. Bilgi alışverişi kesinlikle yasaktır. *“Yanlış doğruya bir şey yapmaz”*. Başarılar dilerim. *Deniz ŞEN - Sosyal Bilgiler Öğretmeni*

1. Aşağıdaki bulmacayı yanındaki yönergelere göre cevaplayınız. (8 Puan)

1. Eski medeniyetlere ilişkin kazı çalışmaları yaparak bu medeniyetler hakkında bilgi veren bilim dalı.
2. İnsanın içinde yaşadığı çevrenin doğal özelliklerini ve insan çevre etkileşimini konu edinen bilim dalı.
3. Kültürleri inceleyen bilim dalı.
4. Toplumlara etkileyen hareketlerden doğan, olayları zaman ve yer göstererek anlatan, bu olaylar arasındaki ilişki ve bağları ortaya koyan bilim dalı.

2. Aşağıdaki paragrafın boşluklarına verilen kelimeleri uygun bir şekilde yerleştiriniz. (12 Puan)

Antarktika Dağları Deve derisi Gelibolu Kitab-ı Bahriye 86 cm. Piri Reis

Ünlü Osmanlı donanma komutanı olan Osmanlı Devletinin deniz üssü doğmuştur. Donanma komutanlığı yaparken denizcilik bilimleriyle uğraşmış, denizcilik kitabı olarak bilinen yazmıştır. Eser üzerine çizilmiş, dokuz renkte boyanıp resimlenmiştir. boyunda olan eserde yer alan ancak 1951 yılında ses yansıtıcı bir sistemle keşfedilebilmiştir. Eserdeki bu ayrıntının o zamanki şartlarda eserde nasıl yer aldığı hala sırrını korumaktadır.

3. Aşağıdaki hastalıklardan hangisi bulaşıcı hastalık değildir ? (8 Puan)

- A) Kızamık B) Suçiçeği C) Kolera D) Migren

4. İletişim teknolojileri insan hayatını kolaylaştırmaktadır. 1876 yılında telefonun icat edilmesiyle iletişim alanında büyük adımlar atılmıştır.

Aşağıdaki bilim adamlarından hangisi telefonu icat eden kişidir? (5 Puan)

- A) Einstein B) Hipokrat C) Louis Pasteur D) Graham Bell

5. Aşağıda verilen cümlelerin doğru olanını (D), yanlış olanını (Y) ile belirtiniz. (10 Puan)

- Nano sözcüğü metrenin milyonda biri anlamındadır. ()
- Tüberküloz bulaşıcı bir hastalıktır. ()
- Nanoteknoloji 100 – 200 nanometreden küçük cisimleri incelemektedir. ()
- Herhangi bir şeye alerjisi olanlar istedikleri zaman kan bağışında bulunabilir. ()
- İlk böbrek nakli 1933 yılında Dr. Vornov tarafından Sovyetler Birliğinde gerçekleştirilmiştir. ()

6. Bilindiği gibi Mustafa Kemal Atatürk bilim ve akılcılığa çok önem vermekteydi. Asker ve devlet adamı kişiliğinin yanı sıra bilime katkı sağlayan çalışmaları da bulunmaktaydı. Bu çalışmaları arasında bulunan “Geometri” isimli kitabı, matematik dünyasına bazı yenilikler getiriyordu. Aşağıda Mustafa Kemal Atatürk’ün Geometri adlı kitabından alınan terimlerin eski ve yeni isimlerinin bulunduğu bir tablo verilmiştir.

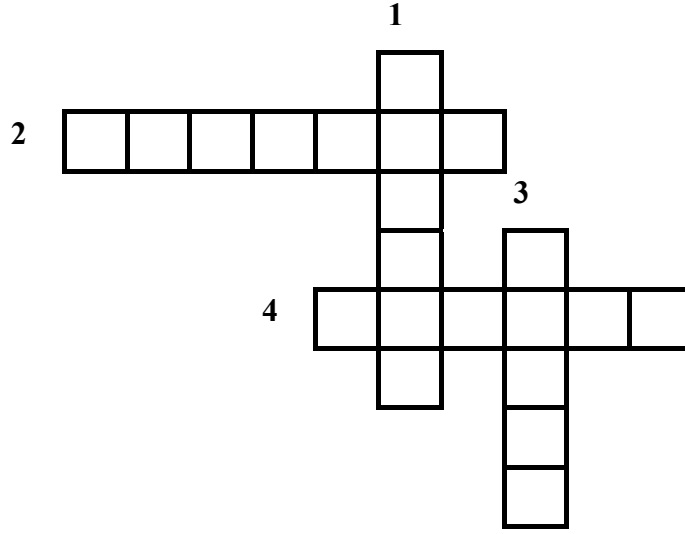
ESKİ İSİM	YENİ İSİM
TAKSİM	BÖLÜM
ZARB	ÇARPI
SURET	PAY
MAHREC	PAYDA
HARİC-İ KISMET	BÖLME

Buna göre Atatürk’ün bu kitabı hazırlayış amacı ne olabilir? (10 Puan)

1. Atatürk bir ülkenin kalkınmasının yolunun bilim ve teknoloji den geçtiğini bilmekteydi. Bu amaçla birçok araştırma enstitüsünün kurulmasını sağlamıştır. Bunlardan üç tanesini yazınız. (9 Puan)

-
-
-

8. Aşağıdaki bulmacayı yanındaki yönergelere göre cevaplayınız. (12 Puan)

1. Piyasaya izinsiz sürülen CD, DVD vb. verilen ad.
2. Denetimden geçirilen ürünlere yapıştırılır.
3. Sanatçı, bilim adamı ve yazarların emekleri karşılığında aldıkları ücret.
4. Yeni buluş ve çalışmaların üretici ve mucitlerinin haklarını korumak amacı alınır.

9. Aşağıda hayat kurtaran iki önemli bağış çeşidi bulunmaktadır. Buna göre; (6 Puan)

- Organ nakli çok önemlidir. Çünkü
- Kan bağıışı çok önemlidir. Çünkü

10.

Yandaki resimlerde
1862 ile 2000'li yıllarda
kullanılan otomobiller
gösterilmiştir.

Bu yıllar arasında
otomobillerde ne tür
değişiklikler olmuştur? Bu
değişiklikleri yazınız.
(20 Puan)

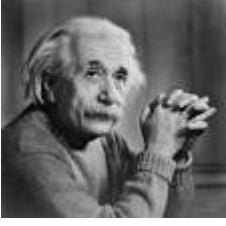
Meydana gelen bu değişikliklerin yaşantınıza ne gibi olumlu etkileri olmuştur?

Olumlu:

Meydana gelen bu değişikliklerin yaşantınıza ne gibi olumsuz etkileri olmuştur?

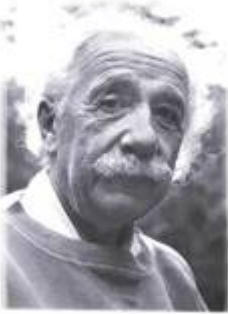
Olumsuz:

Çalışma Kağıdı 2

Elektronik Yüzyıl

Merhaba arkadaşlar! Ben Albert Einstein. [14 Mart 1879](#) yılında Almanya da doğdum. Fizikçiyim. Bilim dünyasına katkılarda bulundum. [Görecelik Kuramı](#)'nı geliştirdim, [kuantum mekaniği](#), istatistiksel mekanik ve kozmoloji dallarına önemli katkılar sağladım. Görüyorum ki benden sonrada bilim alanında bayağı ilerlemeler olmuş. Tarihte küçük bir yolculuğa çıkacak olursak bilim yolunda ortaya çıkan ilk ürünler insanlığın yaşamını sürdürmesi üzerinedir. Günümüzde de bu alanda bir hayli büyük adımlar atılmıştır ve atılacaktır. Sizlerden ricam gelecekte oluşabilecek gelişmeler ile ilgili aşağıdaki sorulara cevap vermeniz.

Yan tarafta, 25 yıl içinde yapılan en önemli buluşlar arasındaki ilk 5 buluş görülmekte. Ben bu buluşların içerisine yenilerini de ekledim. Sende bu sıralamaya katılıyor musun? Farklı düşünüyorsan kendi sıralamanı yapar mısın?

25 yılında insan hayatını ve dünyayı en fazla etkileyen buluşlar sıralandı!

- 1.) İnternet
- 2.) Cep Telefonu
- 3.) Kişisel Bilgisayar
- 4.) Fiber optik
- 5.) E – posta
- 6.) Dijital kamera
- 7.) Nanoteknoloji
- 8.) Taşınabilir bellek
- 9.) Elektronik tahta
- 10.) Güneş enerjisi ile çalışan aletler

Sizin kendi sıralamanız.

- 11.)
- 12.)
- 13.)
- 14.)
- 15.)
- 16.)
- 17.)
- 18.)
- 19.)
- 20.)

Çalışma Kağıdı 3

Sence geleceğin şehirleri nasıl olacak? Bunu bize sayfanın arkasına da resimle de anlatabilir misiniz?

Çalışma Kağıdı 4

Gelecekte ulaşım, haberleşme ve iletişimde ne gibi gelişmeler olabilir. Ulaşım, haberleşme ve iletişimle ilgili her hangi birini seçerek sayfanın arkasına gelecekteki modeli resmedebilir misiniz?
(İstedığınızı seçmekte özgürsünüz.)

Ulaşım, İletişim, Haberleşme
Bize hangisini anlatacak veya resmedeceksen parantez içine yazar mısın?
İstersen üçünü de yapabilirsin.

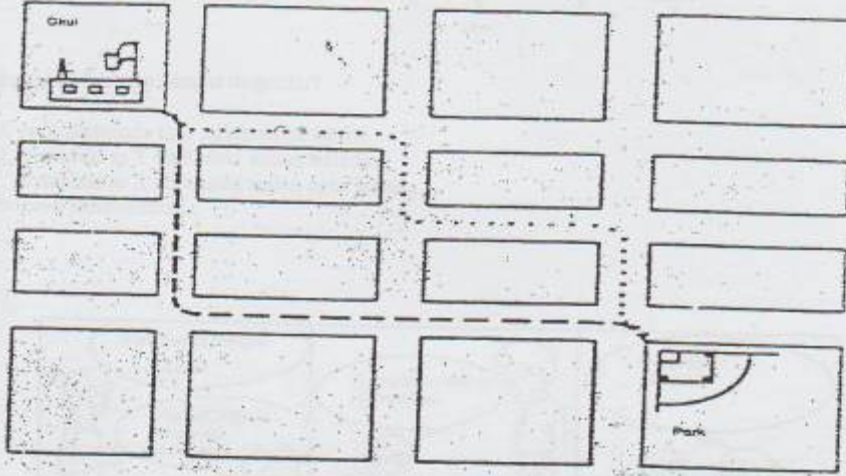
(.....)
(.....)

EK 7: PİAĞET'İN CONCRETE – OPERATIONAL REASONİNG TEST

AÇIKLAMA

Bu test 30 sorudan oluşmaktadır. Soruyu yanıtlamadan önce problemi dikkatlice okuyunuz. Verilen seçeneklerden en uygun cevabı bulunuz ve yanıtlarınızın numarasını verilen cevap kağıdından işaretleyiniz.

1) Ali ve Ahmet okul bitiminden sonra parka gitmeye karar verirler. Fakat parka hangi yoldan gidecekleri konusunda anlaşamazlar. Ali noktalarla gösterilen yoldan, Ahmet ise kesik çizgilerle gösterilen yoldan gider.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

1. Ali ve Ahmet aynı uzunlukta yol yürüyecektir.
2. Ahmet'in yolu daha uzundur.
3. Ali'nin yolu daha uzundur.
4. Bu soru yanıtlanamaz.

2) Aşağıda gördüğünüz kutuda, tahtadan yapılmış küçük boncuklar vardır. Bu boncukların 14'ü siyah, 4'ü ise beyaz renklidir.

Siyah boncukların sayısı tahta boncuklardan fazla mıdır?

1. Siyah boncuklar fazladır.
2. Tahta boncuklar fazladır.
3. Siyah boncuklar ve tahta boncukların sayısı eşittir.
4. Bu soru yanıtlanamaz.

İki deney tüpü su ile doldurulur. Aşağıda görüldüğü gibi A tüpündeki su X kabına , B tüpündeki su Y kabına boşaltılır.

Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

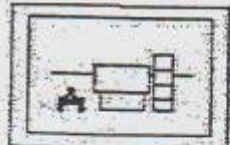
- X ve Y tüplerinde aynı miktarda su vardır.
- X tüpündeki su Y tüpündeki sudan fazladır.
- Y tüpündeki su X tüpündeki sudan daha fazladır.
- Bu soru yanıtlanamaz.

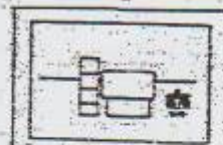
Çekilen resim aşağıdaki resimlerden hangisi gibi olacaktır?

1.

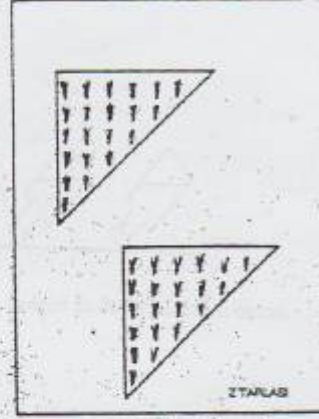

2.

3.

5) Bir çiftçinin aynı büyüklükte iki tarlası vardır. Çiftçi tarlalarında eşit miktarda buğday yetiştirmek ister. Birinci tarlada buğdaylar, kare şeklindeki bir alana ekilecektir. Diğer tarlada buğdayların ekildiği bu kare, aşağıda gösterildiği gibi iki parçaya bölünecektir.

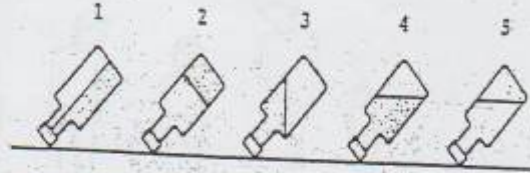

Bu bilgilere göre aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

1. Y tarlasına daha çok buğday ekilecektir.
2. Z tarlasına daha çok buğday ekilecektir.
3. Y ve Z tarlalarına aynı miktarda buğday ekilecektir.
4. Bu soru yanlanamaz.

Ağız sıkma kapattığı bir su şişesi.

Ağız kapalı şişe yan yatırıldığında, yukarıdaki şekillerden hangisi su düzeyini doğru olarak gösterir?

1. Birinci şişe
2. İkinci şişe
3. Üçüncü şişe
4. Dördüncü şişe
5. Beşinci şişe

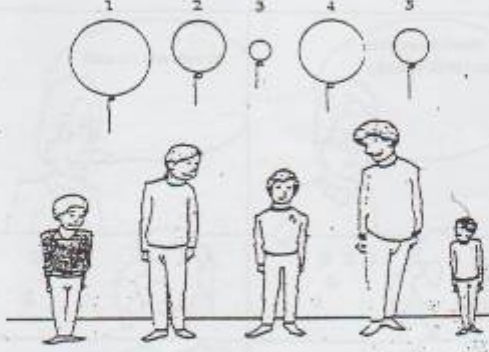
2. Kısa ve geniş kaptaki suyun tamamı, uzun bardağa boşaltılır.

Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

1. Su, kaptan bardağa daha az yer alır.
2. Su, kaptan bardağa daha fazla yer alır.
3. Su, kaptan bardağa aynı miktarda yer alır.
4. Bu soru yanıtlanamaz.

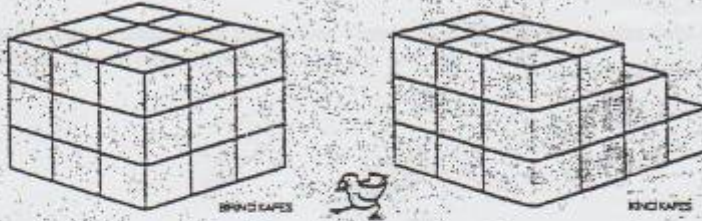
8) Resimdeki adamın her birine, boylarına göre balon verilecektir. En büyük balon en uzun adama; en küçük balon ise en kısa adama verilecektir.

Buna göre, üzerinde koyu renk gömlek bulunan en soldaki adam, hangi balonu alacaktır?

1. Birinci balonu
2. İkinci balonu
3. Üçüncü balonu
4. Dördüncü balonu
5. Beşinci balonu

9) Bloklarda oynayan bir kız çocuğu, bir kanarya kafesi yaptığına inanır. Sonra aynı blokları kullanarak ikinci bir kafes yapar.

Kanaryanın yürüyeceğı ve uçacağı yerin hacmi ile ilgili aşağıdakilerden hangisinin doğru olduğunu söyleyebilir?

1. Birinci kafeste daha çok yer vardır.
2. İkinci kafeste daha çok yer vardır.
3. İki kafeste de aynı ölçüde yer vardır.
4. Bu soru yanıtlanamaz.

1

2

3

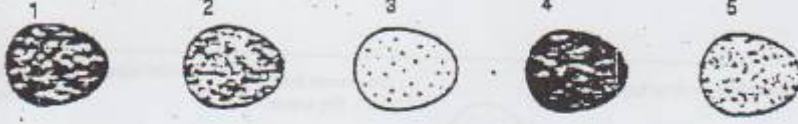
Ezgi şekerini dondurmaktan daha çok seviyor. Dondurmayı da maden suyundan daha çok seviyor. Maden suyunu patlamış mısırdan daha çok seviyor.

Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

1. Ezgi patlamış mısır şekerden daha çok seviyor.
2. Ezgi şekerini patlamış mısırdan daha çok seviyor.
3. Ezgi patlamış mısıra şekerini aynı ölçüde seviyor.
4. Bu soru yanıtlanamaz.

12) Aşağıda 5 tane yumurta görülmektedir. Yaşı en küçük olan, en koyu renkli yumurtayı alacaktır. Diğerleri de yaşlarına göre yumurtaları alacaklardır.

Suzan
14 yaşında

Jale
11 yaşında

Turgut
7 yaşında

Meryem
13 yaşında

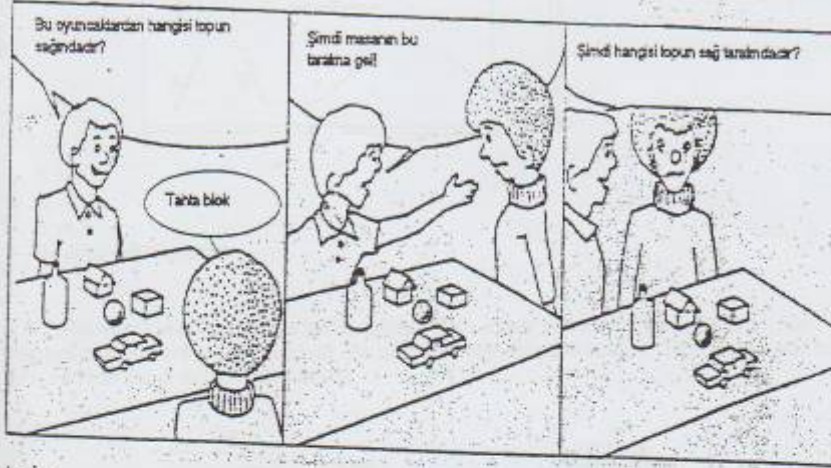
Sevil
9 yaşında

Birinci sıradaki yumurtayı kim alacaktır?

1. Suzan
2. Jale
3. Turgut
4. Meryem
5. Sevil

13) Sahil boyunca, martıların sayısı deniz kuşlarının sayısından fazla mıdır?

1. Martılar daha fazladır.
2. Deniz kuşları daha fazladır.
3. Martılarla deniz kuşlarının sayısı eşittir.
4. Bu soru yanıtlanamaz

1. Araba
2. Şişe
3. Tahta blok
4. Ev

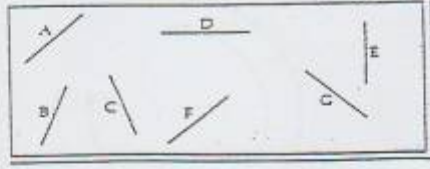
15) Aşağıdaki nesnelere bakınız. Kalem, fırçadan daha hafiftir. Fırça ve madeni para aynı ağırlıktadır. Madeni para, deniz kabuğundan daha hafiftir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

1. Kalem, deniz kabuğundan daha ağırdır.
2. Kalem, deniz kabuğundan hafiftir.
3. Kalem ve deniz kabuğu aynı ağırlıktadır.
4. Bu soru yanıtlanamaz.

16) Aşağıdaki kutudaki, hangi iki çizgi aynı yöne doğru uzanır ve hiçbir zaman birbirleriyle kesişmez?

1. B ve G
2. A ve F
3. E ve F
4. Bu soru yanıtlanamaz

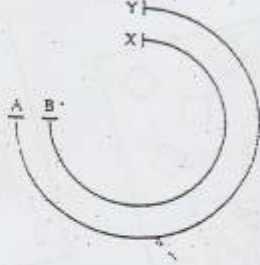
17) Aylin ve arkadaşları bakkala gidip, aşağıda torba içinde gösterilen ürünleri aldılar. Her torbaya ödenen para miktarı farklıdır. Bu miktarlar şöyledir, 500 bin lira, 200 bin lira, 900 bin lira, 300 bin lira, 1 milyon 300 bin lira.

Hangi torba için 900 bin lira ödenmiş olabilir?

1. Birinci torba
2. İkinci torba
3. Üçüncü torba
4. Dördüncü torba
5. Beşinci torba

18) İki koşucu aşağıda gösterilen yolun etrafında koşarlar. Her iki koşucuda A ve B noktalarından aynı anda koşmaya başlarlar. Her biri 4 dakika koşar ve aynı anda X ve Y noktalarına ulaşırlar.

Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

1. A noktasından hareket eden koşucu daha çabuk ve yüksek hızla koşmuştur.
2. B noktasından hareket eden koşucu daha çabuk ve yüksek hızla koşmuştur.
3. İki koşucu da aynı hızda koşmuştur.
4. Bu soru yanıtlanamaz.

19) Bir bilye, kavanozun kapağına ipe bağlanır. Daha sonra kavanozun kapağı kapatılır ve kavanoz, şekillerde de görüldüğü gibi yana doğru yatırılır.

Buna göre bilyenin ve ipin konumu hangi şekilde doğru olarak gösterilmiştir?

1. Birinci kavanoz
2. İkinci kavanoz
3. Üçüncü kavanoz
4. Dördüncü kavanoz
5. Beşinci kavanoz

20) Aynı büyüklükte, iki tane çiftlik bahçesi yapılır. Her bir bahçede, benzer biçimde ot yığınları vardır, fakat düzenlenmeleri farklıdır.

X TARLASI

Y TARLASI

İneklerin yiyecekleri ot miktarlarını karşılaştırdığımızda aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

1. X tarlasındaki ineğin daha çok yiyeceği vardır.
2. Y tarlasındaki ineğin daha çok yiyeceği vardır.
3. İnekler aynı miktarda yiyeceğe sahiptir.
4. Bu soru yanıtlanamaz.

21) Aşağıda açık ve koyu renklerde yabancı çiçekler görülmektedir.

Buna göre yabancı çiçekler, koyu renkli çiçeklerden fazla mıdır?

1. Yabancı çiçekler daha çoktur
2. Koyu renkli çiçekler daha çoktur.
3. Koyu renkli çiçekler ile yabancı çiçeklerin sayısı aynıdır.
4. Bu soru yanıtlanamaz.

22) İki sürücü, küçük çalığa kadar motosikletle yarışıyor. İkisi de aynı anda hareket edip aynı anda çalığa varırlar. Sürücülerden birinin gittiği yol düz çizgiyle, diğerinin gittiği yol ise kesik çizgilerle gösterilmektedir.

BASLANGIÇ

Çalıık

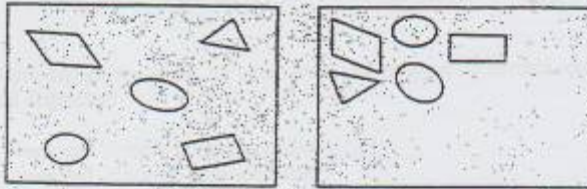
İki sürücünün hızlarını karşılaştırmamız.

- Düz çizgiyle gösterilen yoldan giden sürücü daha hızlı gitmiştir.
- Kesik çizgilerle gösterilen yoldan giden sürücü daha hızlı gitmiştir.
- Sürücüler aynı hızla gitmişlerdir.
- Bu soru yanıtlanamaz.

23) Bir aşçının, aynı büyüklükte ve aynı ağırlıkta iki parça kurabiye hamuru vardır. Aşçı, hamurun birinci parçasıyla adam şeklinde bir kurabiye; diğeriyle de top şeklinde bir kurabiye yapar. Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- İki kurabiyenin ağırlığı aynıdır.
- Adam şeklindeki kurabiye diğerinden daha ağırdır.
- Top şeklindeki kurabiye diğerinden daha ağırdır.
- Bu soru yanıtlanamaz.

24) Pelin ve Damla aşağıdaki gösterilen kutular içindeki şekilleri boyar. Pelin soldaki kutunun içindeki şekilleri, Damla ise sağdaki kutunun içindekileri boyar.

Pelin

Damla

Buna göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- Pelin daha çok boyama yapar.
- Damla daha çok boyama yapar.
- Pelin ve Damla aynı miktarda boyama yapar.
- Bu soru yanıtlanamaz.

25) Bir gazete aşağıda görüldüğü gibi buruşturulup, top haline getirilir.

Buna göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

1. Gazete buruşturulmadan önce ve buruşturulduktan sonrada aynı ağırlıktadır.
2. Gazete buruşturulduğunda daha hafif olur.
3. Gazete buruşturulduğunda daha ağır olur.
4. Bu soru yanıtlanamaz.

26) İki farklı kibrit çöpü kullamlarak aşağıda görüldüğü gibi iki yol yapılmıştır.

Birinci yolun aynen bırakıp, ikinci yolun zikzak olarak değiştirildiğini düşünün.

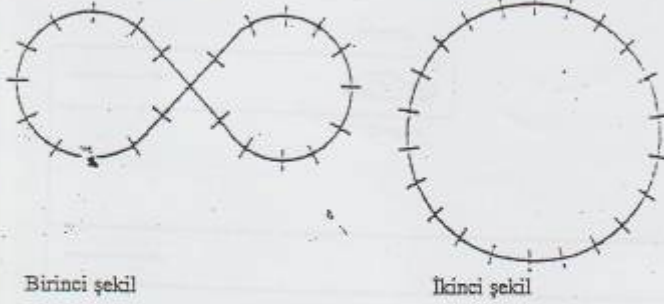
İkinci yol değiştirilmeden sonra, bir uçtan öteki uca yürüyen bir karınca için aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

1. Karınca için birinci yol daha uzundur.
2. Karınca için ikinci yol daha uzundur.
3. Karınca için yollar aynı uzunluktadır.
4. Bu soru yanıtlanamaz.

27) Sevil, Meryem'den uzundur. Murat, Meryem'den kısadır. Buna göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- 1- Sevil, Murat'tan daha uzundur.
- 2- Murat, Sevil ile aynı boydadır.
- 3- Murat, Sevil'den daha uzundur.
- 4- Meryem, Sevil'den daha uzundur.

28) Bir çocuk, tren setindeki parçaları Şekil A'daki gibi diziyor. Sonra da aynı miktardaki malzemeyi kullanarak, bunları Şekil B'deki gibi diziyor.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

1. Tren, Şekil 1'nin çevresinde daha fazla yol gidecektir.
2. Tren, Şekil 2'nin çevresinde daha fazla yol gidecektir.
3. İki şekilde de trenin gideceği yol aynı uzunlukta olacaktır.
4. Bu soru yanıtlanamaz.

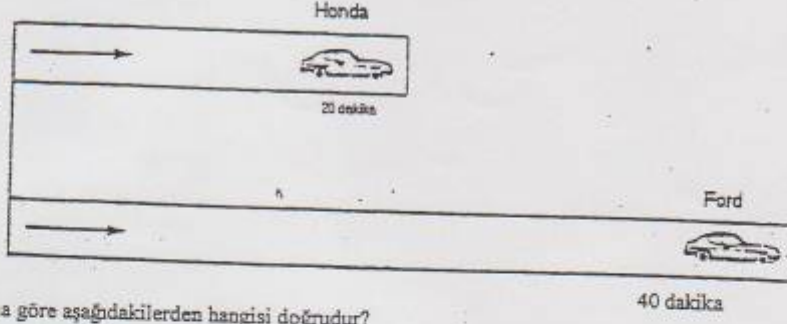
29) Selim'in biri koyu biri açık renk olmak üzere kilden yapılmış iki topu vardır. Bu toplar aynı ağırlıktadır. Selim, renkli topu üç parçaya ayırır, açık renkli topu da üzerine bastırarak düzleştirir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

1. Üç küçük top, düzleştirilen diğer parçadan ağırdır.
2. Düzleştirilen parça, üç küçük toptan daha ağırdır.
3. Üç küçük top ile düzleştirilen parça aynı ağırlıktadır.
4. Bu soru yanıtlanamaz.

30) Honda ve Ford marka iki araba yan yana gitmektedir. Honda 20 dakikada 6 mil, Ford ise 40 dakikada 10 mil yol gider. Aşağıdaki şekiller iki arabanın da gittiği mesafeyi göstermektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

1. Honda daha hızlı gitmiştir.
2. Ford daha hızlı gitmiştir.
3. İki arabanın da hızı aynıdır.
4. Bu soru yanıtlanamaz.

EK 8: ARAŞTIRMA İZİNİ

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI :B.30.02.Mar.F8.00.00/481
KONU:

İstanbul/14.02.2008

Sayın Deniz ŞEN

İl Millî Eğitim Müdürlüğün'den alınan 14.02.2008 tarih ve 458/12908 sayılı yazı ekte sunulmuş olup , gereğini rica ederim.

Ek: 2

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Betül Aydın'.

Prof.Dr. Betül Aydın
Müdür

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/458/12908
Konu: Anket(Deniz ŞEN)

14 Şubat 2008

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

- İlgi : a) Valilik Makamının 14/02/2008 tarih ve 18.580/439/12622 sayılı Oluru.
b) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
c) 22/01/2008 tarih 235 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği yüksek lisans öğrencisi Deniz ŞEN'in İlimiz Beykoz İlçesi Gün Doğdu Nene Hatun İlköğretim Okulunda uygulanmak üzere "Yapılandırıcı Yaklaşım Göre Düzenlenen Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Düşünme Becerisi İlköğretim İkinci Kademe 6. Sınıf Ülkemiz ve Dünya. Elektronik Yüzyıl Ünitelerinde Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkinliği" konulu anket çalışmalarını yapma istekleri İlgi (a) Valilik Oluru ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi, gereğinin İlgi(a) Valilik Oluru doğrultusunda, gerekli duyurunun anketçi tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Kültür Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Erdem DEMİRCİ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKLER :
Ek-1. İlgi(a)Valilik Oluru
2. Ek: Anket Soruları.

T.C. MARMARA ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	
TARİH:	20.02.08
SAYI:	362

*M. Coşkun H.
Cavus M.*

NOT : Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.
Adres : İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No 2 Cağaloğlu
Tel. ve Fax : 212 526 13 82 İnternet : www.istanbul-meb.gov.tr E-mail : apk@istanbul-meb.gov.tr

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/439/12622
Konu : Anket(Deniz ŞEN)

14/02/2008

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a)Marmara Üniversitesi'nin 22/01/2008 tarih 235 sayılı yazısı.
b)Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
c)Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın 11/04/2007 tarih ve 1950 sayılı emri.
d)Millî Eğitim Müdürlüğü Anket Komisyonu'nun 12/02/2008 tarihli tutanağı.

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği yüksek lisans öğrencisi Deniz ŞEN'in İlimiz Beykoz İlçesi Gün Doğdu Nene Hatun İlköğretim Okulunda uygulanmak üzere "Yapılandırmacı Yaklaşım Göre Düzenlenen Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Düşünme Becerisi ilköğretim İkinci Kademe 6. Sınıf Ülkemiz ve Dünya. Elektronik Yüzyıl Ünitelerinde öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkinliği" konulu anket çalışmalarını yapma istekleri hakkındaki İlgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği yüksek lisans öğrencisi Deniz ŞEN'in İlimiz Beykoz İlçesi Gün Doğdu Nene Hatun İlköğretim Okulunda uygulanmak üzere "Yapılandırmacı Yaklaşım Göre Düzenlenen Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Düşünme Becerisi ilköğretim İkinci Kademe 6. Sınıf Ülkemiz ve Dünya. Elektronik Yüzyıl Ünitelerinde öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkinliği" konulu anket çalışmalarını yapması, bilimsel amaç dışında kullanılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, İlgi (c) Bakanlık Emri esasları dahilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

M. Ata ÖZER
Millî Eğitim Müdürü

EKLER :

Ek-1. İlgi (a) yazı ve ekleri

OLUR
14/02/2008

Hikmet DİNÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı

4440632

NOT : Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.
Adres : İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu 526 13 82
E-Mail : kultur34@meb.gov.tr Web : <http://istanbul.meb.gov.tr/botumler/kultur>